

ROMA AETERNA

SIGNIFICATIO VERBORVM

Capitulorum XXXVI-LVI

*Iōannēs Paulus Ferdinandī Flūminis
sive Murgēnsis composuit*

ROMA AETERNA
SIGNIFICATIO VERBORUM CAPITULORUM XXXVI-LVI

Juan Pablo Fernández del Río, 2012

Hoc opus consignatum est sub *Creative Commons* diplomate

Omnia iura operis cui titulus est 'Lingua Latina Per Se Illustrata' sunt auctoris Hans H. Ørberg et 'Domus Latinae' editricis

Hoc est vocabularium significationem praebens vocabulorum libri, cui titulus est ‘Lingua Latina Per Se Illustrata. Pars II: Roma Aeterna’. Haec criteria sequitur:

1) addita sunt ea vocabula et finitiones libri cui titulus est ‘Familia Romana’, quae alio sensu iterum in hoc volumine inveniuntur;

2) ut exscripta sint vocabula et finitiones sicut in libro inventa, tamen nonnullis iisque imaginibus significatis additae sunt aliae finitiones;

3) si finitiones sunt plùs quàm una, omnes enumerantur;

4) quantitas vocalium deest nisi eâ vocabulum aut casus ab alio distinguatur potest; infinitivus coniugationis secundae semper -êre scribitur, ut ab tertiâ distinguatur; item ablativus singularis primae declinationis semper -â et genetivus singularis atque accusativus nominativusque pluralis quartae declinationis semper -ûs scribitur, ut ab aliis casibus distinguantur.

5) adverbia et coniunctiones ab aliis orationis partibus apice (˘) super ultimam vocabuli vocalem addito distinguuntur: cf. certò (adverbium) et certo (ablativus vel dativus singularis adiectivi certus -a -um).

A

ab-alienare (< alienus) ↔ conciliare
ab-dere -didisse -ditum = celare
abditus -a -um = occultus
ab-ducere = ab aliquo ducere, removêre, auferre, avertere, tollere
ab-esse a-fuisse = 1. ↔ adesse; 2. non multum abest quin: paene fit
ab-horrêre ab ↔ convenire ad
ab-igere -egisse -actum = ab loco boves agere, pellere
ab-ire = 1. ↔ ad-ire; 2. in aliquid abire: in aliquid mutare; 3. in alicuius mores a.: alicuius mores sequi
ab-olêre -evisse = delêre
ab-olescere -evisse = aboleri, e memoria exire
ab-ripere = vi abducere, auferre, tollere, rapere, eripere
ab-rogare = iussu populi adimere
ab-rumpere = subito finire
abs-cedere = abire (↔ accedere)
ab-solvere ↔ condemnare, culpâre
abs-terrêre = deterrêre
abstinens -entis ↔ cupidus
abs-tinêre <abs +tenêre = 1. aliquem /aliquid procul ab aliquo tenêre; 2. bello abstinêre: a bello se abstinêre, non agere
abs-trahere = distrahere
ab-sumere = 1. consumere, perdere; 2. occidere
abundans -antis = copiosus (< copia)
abundantia -ae *f* = nimia copia
ab-undare = 1. superfundî; 2. abundare (re): abunde habêre (rei)
abunde = plus quam satis, nimis
ab-uti = plane uti
ac-cedere = 1. adire; 2. addi
ac-cendere = 1. incendere, ignem ex aliquo facere; 2. excitare, incitare; 3. suscitare, exsuscitare
accensus -a -um = iratus
acceptus -a -um = gratus
accessere -ivisse -itum = arcessere
accessio -onis *f* = quod accedit (: additur)

ac-cidere = 1. fieri; 2. (fama) accidit: affertur, auditur; 3. ad aures pervenire, audiri
ac-cingere = cingere; accingi: se armare
ac-cipere = 1. datum sumere; 2. recipere, admittere; 3. audire, discere; 4. animo capere; 5. comperire, audire; 6. accepimus: nobis traditum est
ac-cire = arcessere, vocare
ac-clamare = clamare (multitudo)
ac-colere (locum) = incolere (ad locum)
ac-commodare = aptum facere
ac-cubare = ad mensam cubare
ac-cumbere -cubuisse = accubantem se ponere
accuratus -a -um = cum curâ factus
acer acris acre = 1. cupidus agendi, impiger; 2. cruentus
acerbus -a -um = 1. ↔ dulcis; 2. molestus, durus
acervus -i *m* = res collatae et in unum collectae
acies -ei *f* = 1. exercitus in tres ordines instructus; 2. proelium; 3. sensus acer, vis videndi
ac-quiescere -quievisse = quietus fieri
ac-quirere = aliquid novi sibi comparare
acta -orum *n pl* = quae acta (et scripta) sunt
actio -onis *f* (< agere) = 1. quod agitur; 2. motus corporis in dicendo
actor -oris *m* = qui (causas) agit
acutus -a -um = 1. qui bene secat; 2. id cuius extrema pars vulnerat; 3. (sonus) acutus: clarus, tenuis (ut vox feminarum et puerorum) ↔ gravis
ad +*acc* = 1. ↔ ab; 2. casus dativus; 3. tempus aut locus quando aut ubi aliquid finit; 4. motus; 5. apud; 6. causa (cum gerundio); 7. ad + numerus: circa, circiter; 8. ad hoc: praeterea
ad-amare = amare incipere
ad-ducere = 1. ad aliquem ducere, afferre, inducere, ↔ abducere; 2. trahere
ad-eo = 1. tam valde, ita; 2. adeo +*adi*: tam; 3. praeterea

ad-esse af-fuisse = 1. hic esse; 2. a. alicui:
auxilium ferre (↔ deesse); 3. animo a.:
animum advertere

ad-hortari = hortari

adhortator -oris *m* = qui adhortator

ad-icere (-iicere) -io = addere

ad-igere = cogere

ad-imere -emisse -emptum = ↔ dare

ad-ipisci -eptum = (rem optandam)
consequi, habêre incipere (↔ amittere)

aditus -us *m* < adire

ad-iungere = 1. addere; 2. iungere

ad-minister -tri *m* = minister

ad-ministra -ae *f* = ministra

ad-ministrare = regere

ad-mirari = 1. mirari (rem magnificam);

2. aliquem optimum existimare

ad-miratio -onis *f* < admirari

ad-miscêre = addendo miscêre

ad-modum = valde, plane

ad-monêre = 1. monêre; 2. admonêre

alicuius: a. de aliquo

admonitus -us *m* < admonêre

ad-movêre = 1. dare, apponere (ubera,
aures, manûs, et c.); 2. afferre aliud
prope alio; 3. adducere

admurmuratio -onis *f* = murmur assentium

ad-niti = eniti

adnotatiuncula -ae *f* = commentarius brevis

adolescere -levisse = adulescens fieri

ad-optare = loco filii in familiam suam
suscipere

adoptatio -onis *f* = adoptio

adoptio -onis *f* < adoptare; in adoptionem
dare: adoptandum dare

ad-oriri = oppugnare

ad-ornare = ornare, armare

ad-stare = stare ad/prope aliquem

ad-suescere (+*dat*) = usu noscere et morem
sibi facere

adulescentia -ae *f* = aetas adulescentis

adulter -eri *m* = qui adulterium fecit

adulterinus -a -um = factus ad fallendum,
falsus

adulterium -i *n* = facinus coniugii violandi

adultus -a -um = qui iam adolevit

aduncus -a -um = extremâ parte curvus

advena -ae *m/f* = is qui advenit

ad-venire = ad locum venire

adventare (locum) = appropinquare (loco)

adventicius -a -um = qui advenit

adventus -us *m* < advenire (↔ discessus)

adversari (+*dat*) = adversus loqui, resistere

adversarius -i *m* = qui adversus est, hostis

adversum +*acc* = 1. adversus; 2. contra

adversus -a -um = 1. ↔ secundus;
2. contrarius; 3. (vulnus) adversum: in
pectore acceptum; 4. ex adverso: a
fronte, ante se; 5. in loco contrario
positus, oppositus

ad-vertere = animadvertere

ad-vocare = vocare ad locum

aedes -is *f* = 1. templum; 2. *p/* domus

aedilicius -i *m* = qui aedilis fuit

aedilis -is *m* = magistratus qui vias,
aedificia publica ac ludos curat.

aedilitas -atis *f* = dignitas aedilis

aeger -gra -grum = 1. ↔ sanus; 2. aeger
animi: maestus

aegre = 1. ↔ libenter; 2. aegre pati/ferre:
moleste pati/ferre; 3. vix, magno cum
labore

aêneus -a -um = aereus

aequabilis -e = aequus

aequabilitas -atis *f* < aequabilis -e

aequalis -is *m/f* = homo eiusdem aetatis

aequare = 1. aequus esse (atque); 2. aequum
facere

aequor -oris *n* = mare summum, mare

aequus -a -um = 1. eiusdem qualitatis aut
quantitatis; 2. constans; 3. (locus)

aequus ↔ clivus; 4. iustus, omnibus

aeque probandus; 5. iustus (↔ iniquus
= iniustus); 6. aequum est: oportet

aerarium -i *n* < aes = locus ubi pecunia
publica deponitur ac servatur

aeratus -a -um = aere opertus

aereus -a -um = ex aere factus

aes aeris *n* = 1. metallum ferro pretiosius
ex quo asses efficiuntur; 2. pecunia,
asses

aesculetum -i *n* = silva quercuum

aestivus -a -um < aestas (↔ hibernus)
aestuusus -a -um = fervens, turbidus
aetas -atis *f* = 1. anni quos aliquis vixit, vita; 2. tempus, aevum; 3. aetatem
agere: vivere
aeternus -a -um = perpetuus
aether -eris *m* = aer summus, caelum
aevum -i *n* = tempus continuum, aetas
affectare = adipisci conari, petere
af-ferre at-tulisse al-latum <ad-ferre =
1. ferre propè; 2. nuntiare
af-ficere -io -fecisse -fectum =
1. permovère, commovère, tangere;
2. (morbo) affici: (in morbum) conici
af-fingere = fingendo adicere
af-firmare = certò dicere
af-fligere -ixisse -ictum = 1. percellere;
2. prosternere
af-fluere = ad aliquem locum fluere
Africus -i *m* = ventus qui ab Africâ flat
agere egisse actum = 1. auctor actionis esse;
2. agitur: fit; 3. euntem facere (ante se);
4. agi: fieri; 5. efficere; 6. sub aliquo a.:
sub alicuius imperio agere; 7. gerere, se
praebère/ostendere; 8. XXIV annum
agens: XXIV annos natus; 9. causam
alicuius a.: oratione defendere aliquem;
10. causam agere: reum in iudicio
defendere; 11. se a.: agere, se praebère;
12. cum populo agere: ius populo
dicere; 13. cum aliquo agere: colloqui;
14. agitur res/de re: in discrimine est;
15. de vectigalibus agitur: vectigalia
aguntur; 16. de aliquo actum esse: rem
alicuius actam esse; 17. colloqui (de)
agger -is *m* = vallum e terrâ factum
ag-gredi -gressum = 1. oppugnare, adoriri;
2. a. ad: incipere; 3. a. +*inf.*: incipere,
conari
agitare = 1. citò movère; 2. agere; 3. vitam
agere, vivere; 4. animo/secum agitare:
cogitare; 5. exagitare
agitatio -onis *f* = < agitare
agmen -inis *n* = 1. exercitus progrediens;
2. iter, cursus ordine facere
agna -ae *f* = agni femina

agnoscere -ovisse = recognoscere
agrarius -a -um = de agro (dividendo)
agrestis -e <ager = rusticus
agrestis -is *m* = agricola
ala -ae *f* = 1. quibus aves volant; 2. cornu
alacer -cris -cre = promptus, cupidus
alatus -a -um = qui alas gerit
alere -uisse altum = 1. cibum dare; 2. tueri,
sustinère; 3. augère
ales -itis *f* = avis
aliàs *adv* = alio tempore
al-ibi = alio loco
alieni-gena -ae *m* = in alienâ patriâ genitus,
peregrinus
alienus -a -um = 1. non suus, alterius;
2. peregrinus, extraneus
aliò *adv* = 1. ad aliud; 2. in alium locum
aliquam-diu = aliquantum temporis (nescio
quamdiu)
ali-quando = 1. aliquo tempore (nescio
quando), olim; 2. tandem
ali-unde = ex alio loco, ex aliâ re
alius -a -ud = 1. ↔ idem; 2. alter; 3. alii ...
alii: hi ... illi; 4. alius aliâ viâ: alter
alterâ viâ (primâ), alter alterâ (secundâ);
5. alius alio: in suum quisque locum
al-licere -io -lexisse -lectum = blanditiis
(< blandiri) adducere
al-ligare = ad aliquid ligare, vincere,
ligando coniungere
al-loqui <ad-loqui
altaria -ium *n pl* = ara
altitudo -inis *f* < altus
altus -a -um = 1. ↔ humilis; 2. profundus,
↔ brevis
alveus -i *m* = 1. res cava; 2. (fluminis) a.:
spatium inter ripas
amarus -a -um = acerbus
amatorius -a -um <amor
ambo -ae -o (*acc* -os -as -o) = 1. duo simul
(contrâ uterque tempore diverso
significat); 2. res naturaliter duplex
significat, ut ambae manûs.
a-mens -entis = cui mens abest, insanus
amicus -us *m* = pallium
a-migrare = migrare

amoenitas -atis *f* < amoenus
amphora -ae *f* = vas inferiore parte acutâ
qui utrimque prehendere et portari
poterat
am-plecti = 1. complecti; 2. retinere
ampliare = amplificare
amplificare = amplioem facere
amplitudo -inis *f* < amplus
amplius = plûs
amplus -a -um = magnus, latus et altus
amputare = recidere, adimere (cultro)
an = 1. aut; 2. nonne; 3. num; 4. an
quicquam; nihil enim
anceps -cipitis = 1. in utramque parte
versus; 2. dubius
ancile -is *n* = clipeus Saliorum
anfractus -us *m* = solis cursus annuus; solis
anfractus reditusque: annus
anguis -is *m* = serpens
angulus -i *m* = pars aedificii ubi duo muri
conveniunt
angustiae -arum *fpl* (< angustus) = fauces
animare = animam/vitam dare
animus -i *m* = 1. ↔ corpus; 2. (bonus)
animus ↔ timor; 3. animus (fortis):
fortitudo, virtus; 4. animi: fortitudo,
superbia; 5. in animo alicui est:
consilium alicuius est, certum alicui est
annalis -e < annus
annalis -is *m* = (libri) annales: chronici
anniversarius -a -um = qui quottannis fit
annuus -a -um = qui annum manet
antè = antea
ante-capere = ante tempus alicuius rei curam
habere
ante-cedere = praestare, melior esse (quàm)
ante-cellere = excellere, praestare
ante-ferre = antepone, praeferre
ante-ire = 1. alicui a.: ire ante aliquem;
2. antecedere
ante-ponere = praeferre
ante-venire = prius venire
antiquitas -atis *f* = aetas antiqua
antrum -i *n* = locus apertus inter saxa
anxius -a -um = 1. trepidus, timidus; 2. a.
esse: metuere

ante-venire = prius venire providendo
aper apri *m* = porcus ferus qui in montibus
habitat
aperire = 1. ↔ claudere; 2. patefacere,
palam ostendere
ap-parare = parare
apparatus -us *m* < apparare
ap-parere -uisse = 1. in conspectum venire;
2. apparere: planum est, intellegitur
ap-pellare = 1. nominare; 2. vocare; 3. alloqui
ap-pellere -pulisce -pulsum = navem ducere
ap-petere = cupide petere; appetens: cupidus
ap-plicare = adiungere
ap-prehendere = prehendere (manu)
ap-probare = probare
apricus -a -um = soli apertus (↔ opacus)
apte = commode
aptus -a -um = idoneus, conveniens
apud +acc = 1. cum; 2. iuxta; 3. in +abl
aqua -ae *f* = 1. quod fert nimbus et sitem
restinguit; 2. aquae ductus: opus quo
aqua de montibus in urbem deducitur
aquari = aquam petere
aquator -oris *m* = qui aquatur
Aquilo -onis *m* = 1. ventus qui flat a
septentrionibus; 2. septentriones
↔ auster: meridies
ara -ae *f* = locus in quo sacrificia fiunt
arbiter -tri *m* = 1. testis; 2. is qui decernit,
iudex aequus
arbitratus -us *m* = arbitrium, voluntas
arbitrium -i *n* = iudicium, imperium
arcere = prohibere
accessere -ivisse -itum = aliquem venire
facere, vocare
arcuatus -a -um = qui formam arcûs habet
arcus -us *m* = 1. quo sagittae iaciuntur;
2. opus curvum inter II columnas factum
ardere -sisse -sum = ignem et fumum ferre
ardor -oris *m* = 1. studium ardens; 2. calor
urens
area -ae *f* = 1. spatium apertum; 2. spatium
ad domum aedificanda
arguere -uisse -utum = 1. verum esse
demonstrare; 2. accusando dicere,
accusare

argumentum -i *n* = id quod arguitur
aridus -a -um = siccus, torridus
aries -etis *m* = 1. ovis; 2. machina bellica
ad portas decutiendas
armare = 1. armis parare; 2. se a.: arma capere
armatura -ae *f* = milites; levis a.: milites
leviter armati
armentum -i *n* = pecus maius, boves
armilla -ae *f* = ornamentum rotundum quo
bracchium ornatur
ar-ridère = ridère
ar-ripere -uisse -reptum = apprehendere
ar-rogare = postulare
ars artis *f* = 1. id quod aliquis facere potest;
2. scientia; 3. artes: philosophia, litterae,
cet.; 4. artes: mores
artifex -icis *m* = vir artis peritus
artificium -i *n* = ars
artus -a -um = 1. confertus, angustus; 2. a.
sommnus: gravis somnus
arvum -i *n* = ager qui aratur
arx arcis *f* = mons arduus naturâ et opere
munitus
a-sciscere -ivisse -itum = (socium) assumere
asper -a -um = 1. durus, difficilis, molestus;
2. (locus) asper: difficilis, iniquus
asperitas -atis *f* < asper
as-sensus -us *m* < assentire
as-sentire/-ri + *dat* = consentire cum
as-sequi = consequi, adipisci
as-serere -ruisse -rtum = arrogare
as-sidere = considerare
assiduitas -atis *f* < assiduus
assiduus -a -um = qui semper adest
as-signare = 1. tribuere (suam cuique
partem), utendum tradere; 2. destinare
as-sumere = 1. sibi prudentiam assumere:
se prudentem esse affirmare; 2. sumere
as-surgere = surgere
astrologus -i *m* = qui astris studet
astrum -i *n* = stella
asylum -i *n* = locus tutus quo confugiunt
profugi
at = 1. sed; 2. tantum, saltem; 3. tamen
athleta -ae *m* = homo qui in ludicris certat
atqui = at tamen

atrium -i *n* = 1. locus domi amplus; 2. locus
columnis circumdatus
atrox -ocis = crudelis, inhumanus
at-tenuare = tenuem facere, mitigare
at-terere -trivisse -tritum = minuere,
debilitare
at-tinère = pertinère
at-tingere -tigisse -tactum <ad+tangere =
1. tangere; 2. pervenire; 3. contingere,
iuxtâ esse, vicinus esse; 4. adire
attonitus -a -um = stupefactus
auctor -oris *m* = 1. is a quo res orta est, qui
primus rem constituit (originis auctor:
pater); 2. is qui aliquid egit; 3. aliquem
auctorem sequi: alicuius exemplum
sequi; 4. (patres) auctores fieri: regem
creatum probare; 5. a. esse alicuius rei:
suadère aliquem rem; 6. a. esse: tradere
auctoritas -atis *f* = 1. ius imperandi, potentia;
2. sententia, consilium
audire = 1. auribus sonum accipere;
2. animadvertere; 3. exaudire (quod
parvâ voce dicitur); 4. dicto audiens
esse: parère
au-ferre abs-tulisse ab-latum <ab-ferre =
1. ferre procul; 2. eripere
augescere = augeri incipere, crescere
augur -is *m* = sacerdos qui auspicatur
augurium -i *n* = 1. auspicium; 2. sensus rei
futuræ, omen
augustus -a -um = deo dignus, magnificus
aula -ae *f* = regia
aura -ae *f* = ventus levis
auratus -a -um = auro opertus
aureus -a -um = 1. ex auro factus; 2. illustris,
pulchrus (ut aurum)
aureus -i *m* = nummus aureus (I aureus =
XXV denarii = C sertertii)
aurora -ae *f* = prima lux (ante solem ortum)
auspicari = aves aspicere (quæ numen
deorum ostendunt)
auspicatò = postquam auspicatus est
auspicium -i *n* = 1. signum avium divinum;
2. ius auspicii, imperium ducis (nam
dux solus belli auspicium habet); 3. in
auspiciis esse: auspicari

Auster -tri *m* = 1. Notus; 2. meridies
australis -e (< auster) ↔ septentrionalis
avaritia -ae *f* < avarus
a-vehere ↔ advehere
a-vellere -vellisse -vulsum = abriperere
avêre = valde cupere
a-versus -a -um (< avertere) = a tergo
a-vertere = 1. vertere aliò (et procedere);
2. prohibêre; 3. removêre; 4. facere
aliquid vertere, arcêre
avidus -a -um (< avêre) = valde cupidus
avitus -a -um < avus
a-volare = avehi quasi volans
avus -i *m* = pater patris/matris

B

balneae -arum *f* = balnea publica
barba -ae *f* = capilli infra os auresque
basilica -ae *f* = aedificium publicum in quo
et alia multa negotia aguntur et ius inter
cives dicitur
bellare = bellum gerere, pugnare
bellator -oris *m* < bellare = miles
bellicosus -a -um = belli studiosus
bellicus -a -um < bellum
belua -ae *f* = fera
benignus -a -um = qui alicui bene vult
bibliotheca -ae *f* = locus ubi libri servantur
biduum -i *n* = duo dies
biennium -i *n* = duo anni
bini -ae -a = 1. II et II; 2. duo, ambo; 3. duo
(pluralia tantum)
blande = urbane
blandiri (+ *dat*) = blandis verbis suadêre
blandus -a -um = concilians, laudans
boarius -a -um < bos
bonum -i *n* = 1. bona res, ↔ malum;
2. bona: ea quae aliquis possidet
bos bovis *m/f* (*pl* boves boum, *dat/abl*
bobus) = pecus maius
brevarium -i *n* = liber brevis
brevi = brevi tempore, mox
brutus -a -um = stultus

C

cadere cecidisse = 1. de alto loco ad humum

movêre; 2. minuere; (animus) cadere:
(animus) minui

caducus -a -um = qui facillè cadit
caecus -a -um = 1. qui vidêre non potest;
2. dubius, qui nescit quo eat; 3. animo
captus
caedes -is *f* = 1. <caedere; 2. caro
caelestis -e = 1. <caelum; 2. caelestes: di
caelites -um *m pl* = caelestes, di
caelum -i *n* = 1. pars mundi superior (sedes
deorum); 2. tempestas
caerimonia -ae *f* = ritus
calamitas -atis *f* = mala fortuna, clades
calcar -aris *n* = stimulus (< stimulare)
ferreus in pedis posterioris parte ligatus
ad equos stimulandos
callidus -a -um = prudens ac peritus
callis -is *f* = via angusta, difficilis
candelabrum -i *n* = sacrum Iudaeorum quo
ignes tenentur
candor -oris *m* = color candidus
canere cecinisse = 1. cantare; 2. sonare
instrumentum; 3. aliquid canere: de
aliquo carminibus scribere; 4. versibus
praedicere; 5. signum canere: tubâ
signum pugnae dare
cantare = 1. vocem pulchre sonare;
2. versûs canere; 3. versibus narrare
capere -io cepisse captum = 1. fugientem
prehendere; manibus prehendere; 2. vi
prehendere; 3. sumere; carpere, colligere;
4. (oppidum) expugnare; 5. continêre
(in se habêre) posse; 6. fugam capere:
fugere; 7. animo capere: intellegere
capra -ae *f* = animal cornua gerens atque in
montibus habitans quod per saxa salit et
carne cuius atque lacte homines aluntur
captivus -i *m* = miles bello captus
caput -itis *n* = 1. summa hominis, prima
animalium corporis pars; 2. prima urbs
imperii; 3. prima pars alicuius rei;
4. princeps; 5. homo; 6. vita; 7. capite
punire: puniendi causa interficere;
8. capitis damnare: ad mortem damnare;
9. capite census: proletarius
carina -ae *f* = trabs navis infima

caritas -atis *f* < carus = 1. amor, gratia;
2. magnum pretium, ↔ vilitas
carpentum -i *n* = currus duarum rotarum
casa -ae *f* = parva domus pauper
castellum -i *n* = locus munitus
castigare = reprehendere
castigator -oris *m* < castigare
castitas -atis *f* < castus
castra -orum *n pl* = 1. locus structus ut
milites aliquamdiu morentur; 2. quartis
castris: quarto die (exercitus in itinere
cotidie castra ponit)
castus -a -um = pudicus; uxor casta: quae
maritum solum amat
casù = fortè
casus -us *m* = 1. <cadere; 2. quo verba
declinantur: nominativus, genetivus,
dativus, accusativus, vocativus,
ablativus; 3. id quod accidit; 4. quod
fortè accidit, calamitas; 5. casu: fortè
caterva -ae *f* = multitudo hominum
caudex -icis *m* = stipes
causa -ae *f* = 1. id quare aliquis aliquo
modo agitur; 2. res iudicanda;
3. alicuius causa: quod pro aliquo dici
potest in iudicio
causâ +*gen* = ut +*conî*, ad +*ger*, ob +*acc*,
praeter +*acc* (praepositio finalis); meâ
causâ: quia mihi convenit
cavea -ae *f* = locus quo aves includuntur
cavêre cavisse cautum = 1. c. ne: vitare,
curare ne aliquid accidat; 2. cavêre
+*conî*. cavêre ne
cavus -a -um = cuius media pars vacua est
-ce (v.g. huius-ce, hic-ce, sic-ce et c.) =
vim addit verbo cui coniungitur
celare = occultare (↔ patefacere)
celeber -bris -bre = 1. (locus) quo multi
conveniunt; 2. omnibus notus, illustris
celebrare = 1. celebrem facere, nobilitare;
2. (diem) c.: festum habêre
celebratus -a -um = celebrer, illustris
celebritas -atis *f* (< celebrer) = 1. conventus
multorum; 2. fama
celeritas -atis *f* < celer
cella -ae *f* = locus in templo clausus

celsus -a -um = altus
censêre -uisse -sum = 1. existimare, putare;
senator iudicare, dicere id quod
existimat; 2. civês censêre: pecuniam
civium aestimare/numerare
ensor -oris *m* = vir qui censui praeest
censura -ae *f* = magistratus censoris
census -us *m* < censêre (= aestimare) =
pecunia quae censetur
centuria -ae *f* = 1. militum numerus C;
2. quaeque ex CXCIII partibus in
quibus populus Romanus ex censu
discriptus est
centuriatus -a -um = comitia c.: comitia
quibus populus suffragio per centurias
consules creat
centuriatus -us *m* = dignitas centurionis
centurio -onis *m* = 1. miles qui centuriae
praefectus est; 2. unus ex binis milites
singulis manipulis praefectus
cernere crevisse cretum = 1. vidêre (id
quod procul abest); 2. vidêre aliud aliis
dissimile esse, discernere, distinguere
certus -a -um = 1. ↔ dubius; 2. ineluctabilis;
3. (amicus) certus: fidus; 4. certum mihi
est: certum consilium meum est; 5. c. um
habêre: certo scire; 6. pro certo: certò;
7. eum certioem facere: ei nuntiare
cervus -i *m* = animal cuius cornua arboris
rami videntur
cessare = 1. opus negligere, minus agere;
ventus cessat: v. minuitur; 2. desinere;
3. c. ab: negligere
chronicus -a -um = (libri) chronici res
singulis annis gestas continent
cicatrix -icis *f* = vetus vulnus
ciêre civisse citum = movêre
cingere cinxisse cinctum = 1. locum
cingere: circum locum esse; 2. (gladio)
cingi: se armare
cingulus -i *m* = zona mundi
cinis -eris *m* = quod igne relinquitur, ossa
cremata
circa +*acc* = 1. circum; 2. circiter
circâ = circiter, circùm
circu-ire = circumire

circu-itus -us *m* (< *circuire*) = iter circum locum
circum + *acc* = 1. in loco/locum cuius fines aliquem/aliquid includunt; 2. in omnes partes
circum = in loco cuius fines aliquem/aliquid includunt
circum-agere = 1. verti/versari facere; 2. convertere
circum-dare = 1. cingere; 2. rem collo (*dat*) circumdare: collum re c.
circum-ducere = ducere circum aliquid
circum-fundere = 1. aliud circum aliud fundere, circumdare, implicare; 2. circumstingere; 3. circumfundi ei: circumstingere eum
circum-ire = 1. ire circum aliquem locum; 2. aliquis ad singulos ire ut eos aliquid faciat
circum-sedēre = obsidēre
circum-sistere = circumdare
circum-stare = circum stare (*pericula*), impendēre
circum-vallare = circumdare (*exercitu*, *vallo*)
circum-vehi = locum circumvehi: circum locum vehi (*equo*, *vehiculo*, et c.)
circum-venire = hostiliter circumdare
circus -i *m* = 1. locus ubi cursus equorum habentur; 2. orbis
citatus -a -um = citō currens
citimus -a -um *sup* (< *citra*) ↔ *ultimus*
citō = 1. celeriter; 2. dicto citius: citius quā dictum est
civilis -e < *civis* = 1. bellum civile: b. inter cives; 2. qui civibus placet
civitas -atis *f* = cuncti cives, urbs
clades -is *f* = 1. ↔ *victoria*; 2. *caedes*; 3. calamitas, *pernicies*
clam = occulte
clamitare = magnā voce clamare
clandestinus -a -um = clam factus
claritudo -inis *f* < *clarus*
clarus -a -um = 1. lucens; 2. (*vox*) sonans; 3. nobilis
classarii -orum *m pl* = milites navales

classis -is *f* = 1. *navium numerus*; 2. *divisio populi Romani*
claudere -sisse -sum = 1. ↔ *aperire*; 2. includere; 3. *obstare*
clava -ae *f* = telum rude e ligno factum
clemens -entis = 1. ↔ *severus*; 2. moderatus, temperatus
clementia -ae *f* < *clemens*
clibanarius -i *m* = eques graviter armatus
clipeus -i *m* = scutum rotundum
clivus -i *m* = 1. *latus montis*; 2. *via quae in clivo montis facta est*
cloaca -ae *f* = fossa tecta
co-alescere -uisse = in unum crescere
coepta -orum *n pl* = opus coeptum, consilium
co-ercēre (co + *arcēre*) = vi prohibēre, domare
coetus -us *m* < *coire*
cogere co-egisse co-actum < co + *agere* = 1. vi persuadēre; 2. convenire iubēre; 3. impellere ad aliquid faciendum
cogitatio -onis *f* < *cogitare*
cognatus -a -um = ab eodem ortus
cognitio -onis *f* < *cognoscere*
cognomentum -i *n* = cognomen
co-horrescere -ruisse = horrore affici
cohors -rtis *f* = 1. *decima pars legionis*; 2. *globus*
co-hortari = hortari (*multos*)
cohortatio -onis *f* < co-hortari
co-ire = convenire
colere -uisse cultum = 1. *campum arare*; 2. *curare*; 3. (*hominem*) *colere*: *curare*, *diligere*; 4. *pacem c.*: *pacem servare*; 5. *honorare*, *carum habēre*
col-labi -lapsum = ad terram labi
col-lacrimare = lacrimare
col-laudare = laudare (*multos*)
collectio -onis *f* < *colligere*
collega -ae *m* = *consul alterius consulis collega est*
col-ligare = vinculo coniungere
col-ligere -legisse -lectum = 1. ↔ *spargere*; 2. *reputare*
col-locare = 1. *locare*; 2. c. in aliquid: *sumptum facere*, *aliquid emere*; 3. in *matrimonio c.*: in *matrimonium dare*

colloquium -i *n* < colloqui
col-lucêre = lucêre
colonia -ae *f* = civitas a colonis condita
colonus -i *m* = 1. <colere; 2. vir qui patriâ
relictâ novam terram incolit
colossus -i *m* = statua immensa
columba -ae *f* = avis quae signum pacis est
coma -ae *f* = crinis, capillus
comes -itis *m/f* = 1. is qui comitatur; 2. tibi
comes ire: te comitari
comicus -a -um ↔ tragicus
comis -e = benignus
comitari = aliquem c.: cum aliquo ire
comitatus -us *m* = comitum numerus
comitia -orum *n pl* = concilium quo rex
creabatur
commeatus -us *m* = frumentum, cibus
com-mendare = mandare, committere
commendatio -onis *f* = verba probantia,
laus
com-mentari = mente praeparare, meditari
commentarius -i *m* = liber reminiscendi
causâ scriptus
com-migrare = migrare cum omnibus bonis
com-mittere = (proelium) incipere; 2. (rem
alicui) committere: tradere, credere;
3. confligere; 4. (se periculo) c.: obicere
commodum -i *n* = 1. bonum, res utilis; 2. c.
alicuius: quod alicui prodest
commodus -a -um = aptus, conveniens
com-morari = morari
commotus -a -um < commovêre
com-movêre = 1. afficere, permovêre
(animum); 2. bellum commovêre: b.
movêre (=inferre)
communicare = communem facere
communio -onis *f* < communis
com-munire = munire
com-mutare = mutare
commutatio -onis *f* = mutatio
com-parare = parare atque colligere
comparatio -onis *f* < comparare
com-parêre = apparêre
com-pellere -pulsisse -pulsum = 1. in eundem
locum pellere (↔ dispellere); 2. cogere
com-perire -risse -rtum = cognoscere

com-plecti = 1. braccia circum corpus
alicuius ponere; 2. cingere; 3. non
praetermittere; 4. incedere, possidere,
potiri
com-plêre -evisse -etum = 1. implêre;
2. addere quae desunt
complexus -us *m* < complecti
com-plorare = 1. plorare; 2. deflêre, lugêre
com-ploratio -onis *f* < complorare
com-ponere = 1. apte conficere; 2. facere
ex composito; 3. (bellum) c.: finire ex
composito; 4. colligere; 5. constituere,
ordinare
compos -otis +*gen* = possidens, potens
compositus -a -um = 1. ex composito: ut
convenit inter duos vel plures homines;
2. ↔ simplex; 3. arte compositus
com-prehendere =prehendere
com-primere -pressisse -pressum =
1. feminam c.: cum feminâ concumbere;
2. opprimere, sedare
com-probare = probare
com-cedere = 1. cedere; 2. (alicui) c.: cedere
(↔ resistere); 3. (rem alicui) c.: (sponte)
dare, tribuere (id quod poscitur)
concentus -us *m* = cantus multorum
con-certare = certare
con-cidere = 1. cadere (in loco), collabi;
2. perire
con-cidere -disse -sum = caedere
con-ciêre -civisse -citur = concitare
facere
concilium -i *n* = 1. populus convocatus;
2. societas (v.g. concilium Achaicum:
Achai et eorum socii)
con-cipere = accipere (in se, in animum)
con-citare = 1. ↔ mitigare; 2. risum c.:
risum excitare
concitatus -a -um = citus
con-clamare = simul clamare
concordia -ae *f* ↔ discordia
concors -rdis = concordia coniunctus
concubina -ae *f* = paelex
con-cumbere -cubuisse = eidem lecto
incumbere

con-cupiscere -ivisse = vehementer cupere
con-currere -risse = 1. in eundem locum currere; 2. c. ad pugnandum, pugnare
concursum -us *m* 1. <concurrere; 2. cursus in eundem locum ad pugnandum
con-cutere -cussisse -cussum = quater
con-demnare = poenam meruisse iudicare
con-dere = 1. constituere; 2. lustrum condere: lustrum peragere, census facere; 3. abdere; 4. deponere
conditor -oris *m* = is qui urbem condidit
co-nectere -xuisse -xum = inter se nectere, coniungere
con-ferre con-tulisse col-latum = 1. in eundem locum ferre; 2. comparare; 3. se conferre (in locum): ire; 4. arma conferre (inter se): conflare; 5. signa conferre: proelium committere; 6. rem conferre (ad/in aliquid): re uti
confertus -a -um = densus
confessio -onis *f* <confiteri
confestim = statim
con-ficere -io -fecisse -fectum = 1. facere; 2. perficere; 3. confici: consumi, fieri invalidus; 4. interficere; 5. absumere; 6. subigere
confidentia -ae *f* <confidens
con-fidere = 1. fidere; 2. credere
con-finis -e = finitimus
con-firmare = 1. firmare (animo), adhortari; 2. affirmare
con-fiteri -fessum = fateri; de se c.: sese accusare
con-flagrare = flagrare, igne absumi
con-flictare = perturbare
con-fligere -xisse -ctum = proelio concurrere
con-fluentes -ium *m* = locus ubi fluvii confluunt
con-fluere = in eundem locum fluere
con-fugere = fugere in locum tutum
con-fundere -fudisse -fusum = 1. turbare; 2. permovere
confusio -onis *f* = tumultus
con-gerere = conferre
con-gredi -gressum = conflare

con-gregare = in gregem cogere, colligere
con-icere -iecisce -iectum = 1. iacere (in unum locum); 2. in catenas conicere: vinctum in carcerem mittere; 3. introducere; 4. collocare
coniectura -ae *f* = 1. coniecturam facere: intelligere id quod non palam dicitur; 2. coniecturâ perspicere: c.am facere
con-iugium -i *n* = coniugum vita communis
con-iunctio -onis *f* = 1. <coniungere; 2. pars orationis adnectens ordinansque sententiam
coniunctus -a -um <coniungere
con-iungere = 1. iungere; 2. communiter gerere
coniunx -iugis *m/f* = uxor/maritus
con-iurare = inter se ius iurandum dare
coniuratio -onis *f* = societas eorum qui coniuraverunt
coniuratus -i *m* = 1. miles voluntarius qui duci ius iurandum dedit; 2. coniurati: qui coniuraverunt
con-quiescere = quiescere
con-quirere = quaerere, investigare
con-salutare = simul salutare
con-sciscere -ivisse -itum = 1. discernere; 2. mortem sibi c.: se interficere
con-scius -a -um (rei) = qui rem scit
con-scribere = 1. (milites) c.: cogere et armare; 2. scribere
con-secrare = 1. sacrare; 2. Divum/Divam nominare
con-senescere -nuisse = senescere
consensus -us *m* <consentire
con-sentire = idem sentire, ire in eandem sententiam
con-sequi = 1. persecutum capere; 2. adipisci
con-serere -uisse -rtum; manum conserere: proelium committere
con-servare = integrum servare
conservator -oris *m* = qui conservat
con-siderare = reputare
consideratio -onis *f* <considerare
con-sidere = 1. sedere incipere (↔ surgere); 2. sedem capere

consilium -i *n* = 1. voluntas, quod facere constituitur; 2. c. capere: constituere; 3. consilium (militare): c. in quo de militari consulitur; 4. prudentia; 5. eo consilio ut: animo faciendi
con-sistere -stitisse = 1. stare; 2. desinere
con-sociare = 1. communem facere; 2. socios inter se facere
conspectus -a -um = conspicuus
conspectus -us *m* = 1. quod oculis videri potest; e conspectu: ab oculis; 2. visus; 3. id quod inspicitur
conspicere = attente aspicere
conspicuus -a -um = nobilis, qui prae aliis conspicitur
conspiratio -onis *f* = societas, coniuratio
constans -antis ↔ turbatus
constantia -ae *f* < constans
con-stare -stitisse = 1. nummorum esse; 2. ex variis partibus constare: partes varias habere; 3. idem manere; 4. firme stare; 5. constat (+*acc*+*inf*): certum est; 6. inter omnes constat/constitit: inter omnes convenit
con-stituere -uisse -utum = 1. consilium capere; 2. statuere; 3. locare (rem novam), primum facere
constitutio -onis *f* < constituere; c. populi: populus constitutus (ordinatus)
con-suescere -suevisse = adsuescere, solere
consuetudo -inis *f* = quod fieri solet
consul -is *m* = alter populo Romano praepositus
consularis -e < consul
consularis -is *m* = qui consul fuit
consulatus -us *m* = dignitas consulis
con-sulere -uisse -ltum = 1. interrogare quid faciendum sit; 2. inter se consulere, consultare; 3. consilium inire; 4. c. ei: curam habere de eo
con-sultare = consulere (inter se), de consilio agere
consultò *adv* = consilio (↔ fortè)
consultor -oris *m* = qui consulit
consultum -i *n* = senatùs c.: quod in senatu decretum est

con-sumere = 1. perdere; 2. extinguere, delere
con-surgere = surgere (magnà cum dignitate)
con-ternere -tempisise -temptum = 1. parvi aestimare, non temere; 2. non admittere id quod offertur
contemplari = intueri, inspicere
contemptus -a -um = contemnendus
con-tendere -disse = 1. properare; 2. certare; 3. nervos c.: omnibus viribus laborare, eniti
contentio -onis *f* (< contendere) = 1. labor; 2. certamen; 3. comparatio (aliorum: cum aliis)
contentus -a -um (aliquà re) = aliquid satis esse putare
con-ticescere -cuisse = tacitus fieri
continens -entis = 1. sine intervallo; 2. proximus
continens -entis *f* ↔ insula
continentia -ae *f* (< continens) = animus qui se continet, temperantia
con-tinere = 1. in se habere; 2. tenere; 3. prohibere maleficio, coercere
con-tingere -tigisse -tactum = 1. tangere; 2. cognatus esse; 3. c.git: accidit, datur
continuare = continuum facere
continuus -a -um = sine intervallo
contio -onis *f* = 1. populus/exercitus convocatus; 2. contionem dare: contionem permittere
contionari = pro contione loqui
contra +*acc* = 1. alicui oppositus; 2. alicui contrarius, adversarius; 3. non procul
contrà ↔ item
contra-dicere = contra aliquem dicere, contraria dicendo respondere
con-trahere = 1. trahere, premere; 2. colligere; 3. verbum litteras perdere et prior littera producere
con-tremescere -muisse = valde tremere
con-tueri = intueri
contumelia -ae *f* = dictum indignum
contumeliosus -a -um < contumelia
conubium -i *n* = 1. coniugium; 2. conubii ius

con-valescere -luisse = validus fieri
con-vallis -is *f* = vallis angusta
con-vehere = conferre
con-venire = 1. aptus esse; 2. in eundem locum venire; 3. statui (inter varios); 4. in eandem sententiam venire; 5. convenit: oportet, decet
conventus -us *m* (< convenire) = concilium
conversio -onis *f* < converti
con-vertere = 1.vertere; 2. in se c.: sibi conciliare; 3. reverti; 4. converti: in orbem moveri, volvi; 5. agere (aetas, tempus)
con-vincere = noxium iudicare, damnare
co-optare = (collegam sibi) asciscere
co-oriri -ortum = oriri
copia -ae *f* = 1. magna c.: multum; 2. copia (agendi): occasio, potestas; 3. copiam alicuius habere: aliquem in potestate habere; 4. copiae: milites; 5. copiae: opes; 6. multitudo
cor cordis *n* = 1. unum ex visceribus humanis in pectore locatum, in quo est sanguis; 2. animus, pectus; 3. cordi esse: gratum esse, placere
coram +*abl* = ante oculos alicuius
coram = ante oculos, praesens
cornicen -inis *m* = qui cornu canit
cornu -us = 1. os acutum ex capite prominens; 2. pars aciei dextra aut sinistra; 3. instrumentum curvum quod in proeliis sonatur
corona -ae *f* = ornamentum circulare (< circus) capitis
cor-ripere -uisse -reptum = 1. celeriter rapere; 2. reprehendere; 3. se corripere: cito surgere
cor-rumpere = 1. pravum/foedum facere, perdere; 2. a virtute aberrare; 3. aliquem c.: mercede persuadere alicui; 4. violare
corvus -i *m* = avis rostro et pennis nigris
cos. = consul
cratis -is *f* = instrumentum supplicii quod in caput incitur
creare = 1. facere, legere; 2. procreare
creber -bra -brum = frequens

cremare = urere
crescere crevisse = 1. maior fieri; 2. augeri
crimen -inis *n* = id quod accusatur
criminari (< crimen) = accusare
crinis -is *m* = capillus, coma
cruciare = doloribus afficere
cruciatus -us *m* <cruciare
crudelis -e = saevus atque inhumanus
crudelitas -atis *f* <crudelis
cubare -uisse -itum = 1. iacere (in lecto); 2. cubitum (*sup*) discedere: dormitum ire
cubile -is *n* = lectus
culmen -inis *n* = 1. summa pars (aedificii/ montis); 2. summa fortuna; 3. culmen hominis: caput
culpa -ae *f* = causa accusandi/puniendi
cultura -ae *f* < colere
cultus -us *m* <colere = 1. cura; 2. modus vivendi, mores; 3. educatio (<educare)
cum ... tum = et ... et, non modò ... sed etiam
cunabula -orum *n pl* = cunae
cunctari = 1. dubie morari; 2. dubitare
cunctator -oris *m* = qui cunctatur
cuneus -i *m* = peditum multitudo quae parte angustà est, deinde paulatim latius se extendit: $\wedge$
cupido -inis *f* = cupiditas
cura -ae *f* = 1. animus in aliquo positus; 2. metus ne quid mali accidat; 3. res mihi curae est: rem curo
curare = 1. tueri, curam suscipere; 2. ↔ neglegere; 3. interesse; 4. -ndum curare: curare ut +*coni pass*
curia -ae *f* = 1. Curia: aedificium ubi senatus Romanus convenire solet; 2. divisio populi Romani
cursor -us *m* = 1. <currere; 2. certamen quo discernitur quis velocior sit; 3. iter; 4. flumen, aquae motus; 5. quaeque pars incepti
curvus -a -um = qui formam arcus habet
custodia -ae *f* <custos = 1. in custodiam dare: in carcerem includere; 2. corporis defensio (<defendere); 3. statio unde vectigalia exiguntur; 4. custodiae: vincula

custodire = 1. curare ut aliquid servatum sit;
2. aliquem in carcere vigilatum tenêre
custos -odis *m* = is qui custodit

D

damnare = 1. condemnare; 2. capitis d.: ad mortem damnare

damnum -i *n* = res amissa, iactura

dapes -um *f* = cibus optimus, cena

dare dedisse datum = 1. tradere; 2. donare;

3. parare; 4. se dare: se dedere;

5. sermonibus se dare: sermones curare;

6. facere; 7. (ventis) vela dare: navigare;

8. omnia vela dare: velociter navigare;

9. muneri dare: dono dare, donare

de +*abl* = 1. ab (deorsum); 2. super +*abl*;

3. ob, propter; 4. ab (origo); 5.

genetivus (partitivus)

de integro = denuo

dea -ae *f* (*pl dat/abl*-abus) = femina diva

de-bellare = 1. bello vincere; 2. bellandi

finem facere

debilitare = debilem facere, ↔ firmare

de-cedere = 1. excedere; 2. mori

decem-viri -orum *m pl* = decem viri qui pro duobus consulibus summam potestatem aliquid temporis habuerunt

de-cernere -crevisse -cretum = 1. statuere quid faciendum sit; 2. (armis) decernere: pugnare; 3. statuere, censêre

de-cipere -cepisse -ceptum = fallere

de-clamare/-itare = exercendi causâ orationes fictas habêre

de-clarare = 1. ostendere, notum facere;

2. significare

decor -oris *m* <decêre = pulchritudo

decorare <decus = ornare (honoribus)

decorus -a -um = decens, pulcher

decretum -i *n* = quod decretum est

decuma -ae *f* = decima pars frugum (vectigal)

de-currere = de loco currere

decus -oris *n* = 1. honos; 2. ornamentum

de-cutere -cussisse -ssum = percutiêdo deicere

de-decus -oris ↔ decus

de-dere -didisse -ditum = 1. tradere (in alicuius potestatem); 2. (alicui) animum dedere/se dedere: studêre; 3. deditus: intentus

de-dicare = sacrare

deditio -onis *f* <dedere

de-ducere = 1. de loco in locum ducere;

2. (navem) deducere: de litore in mare ducere; 3. ducere; 4. coloniam d.: coloniam condere

de-fendere -disse -ensum =

1. ↔ oppugnare; 2. excusare; 3. favêre

defensare = defendere

defensor -oris *m* = qui defendit

de-ferre = 1. ferre in locum aliquem;

2. nuntiare, afferre; 3. honorem deferre: honorem praebêre; 4. ferre ad locum quendam; 5. ad aliquem d.: alicui mandare; 6. accusare (apud plebem)

de-fervescere -visse = fervêre desinere, minus fervens fieri

defessus -a -um = fatigatus, fessus

de-ficere = 1. cessare, minui, recedere;

2. d. ab alio ad alium: alium deserere et transire ad alium; 3. (vires) eum d.: ei desunt; 4. (sol) deficere: obscurari

de-figere = 1. ensemble (in loco) defigere: ensemble intra corpus pulsare; 2. figere

de-finire = fines alicuius designare

de-flêre (rem) = illacrimare (rei)

de-formis -e ↔ formosus

deformitas -atis *f* = foeditas

de-figere = deserere, vitare

de-fungi -functum = 1. re d.: rem conficere, peragere; 2. defunctum esse: contentum esse, satis habêre; 3. mori

de-hinc = deinde

de-icere = iacere deorsum

deinceps *adv* = 1. alius post alium; 2. deinde

de-inde = 1. tum, postea, secundum; 2. posthac

de-iurare = iurare

de-labi = de loco alto labi

delectatio -onis *m* <delectare

delêre -evisse -etum = 1. ↔ addere;

2. absumere, perdere; 3. funditus diruere

deliberare = cogitare, reputare
deliberatio -onis *f* < deliberare
delictum -i *n* = malefictum
de-ligare = alligare
de-ligare -legisse -lectum = eligere
de-linquere -liquisse -lictum = officio
desse, male facere
delirare = demens esse
de-litescere -tuisse = se occultare
delubrum -i *n* = templum
de-mandare = mandare, committere
de-mens -entis = amens
demere -mptisse -mptum = 1. ↔ addere;
2. adimere
de-mergere = submergere
de-mittere = 1. ↔ tollere; 2. deorsum
mittere
de-monstrare = 1. monstrare (verbis);
2. monstrare, significare
densus -a -um = (nimbus) d. ↔ tenuis
de-nuntiare = 1. imperare, edicere;
2. pronuntiare
de-pellere = de loco pellere
de-ponere = 1. ponere in tuto loco;
2. exonerare, onus humi ponere;
3. (curam) d.: dimittere, relinquere;
4. animam/vitam deponere: mori
de-populari = populari
depopulatio -onis *f* < depopulari
de-portare = abducere (ad locum ab quo
venit)
de-poscere = dedi exposcere
de-pravare = pravum facere, corrumpere
de-precari = precari (ne quid fiat)
deprecatio -onis *f* < deprecari
de-prendere/-prehendere -disse -ensum =
1. prehendere; 2. aliquem invenire dum
improbum facit; 3. (inexpectatum)
invenire
de-primere = deorsum premere, demergere
de-promere = promere, proferre (e loco)
depulsio -onis *f* = responsum quo crimen
depellitur (:refellitur)
de-relinquere = relinquere (morte)
de-scendere = 1. ↔ ascendere; 2. accedere
de-sciscere -ivisse ab/ad = deficere

de-scribere = formas scribere
desiderium -i *n* < desiderare
de-signare = statuere
de-signatus -a -um = (consul) d.: creatus
qui nondum magistratus iniiit
de-sinere = 1. ↔ incipere; 2. desistere
de-sipere -io ↔ sapere
desperatio -onis *f* < desperare
de-spondere -spondisse sponsum = spondere
destinare = statuere, decernere
de-struere -uxisse uctum ↔ extruere
de-tegere = patefacere (↔ celare)
de-tergere -sisse -sum = 1. delendo tergere;
2. patefacere (↔ celare)
deterior -ius *comp* = peior
deterimus -a -um *sup* = pessimus
de-trahere = 1. de loco trahere; 2. deorsum
trahere; 3. abducere; 4. contemnere
detrimentum -i *n* = damnum
de-urere = igne consumere
de-vehere = avehere, abducere (navi)
de-vincere = plane vincere
de-vincire = vincire
de-vocare = avertere, deducere (vocando)
dextera -ae *f* = dextra
dextra -ae *f* = 1. manus dextra; 2. ad
dextram: ad latus dextrum;
3. promissum
dicare = dedicare
dicio -onis *f* = potestas
dictator -oris *m* = dux cui regia potestas
datur
dictatura -ae *f* = dignitas dictatoris
dictitare = dicere identidem
dictum -i *n* = 1. quod dictum est, verbum;
2. imperium; 3. dicto audiens esse:
parere
dies -ei *m* = 1. spatium temporis XXIV
horarum; 2. tempus ubi sol lucet;
3. dies calendarii; 4. ad diem: singulis
diebus; 5. ante diem: ante tempus; 6. in
dies -ior: cotidie -ior; 7. paucis diebus:
intra paucos dies
dies -ei *f* = tempus statutum
dif-ferre dis-tulisse di-latum = 1. moram rei
facere; 2. dissimilis esse

difficultas -atis *f* (< difficilis) = 1. res difficilis; 2. labor, arduitas (< arduus)

difficulter <difficilis

dif-fidere ↔ confidere

dif-fluere = passim fluere

dignitas -atis *f* = 1. <dignus; 2. magistratus

di-gredi -gressum = discedere

di-labi = in varias partes labi, perire

di-lacerare = distrahere lacerando

di-latare = late extendere, pandere

dilectus -a -um = qui diligitur, carus

dilectus -us *m* < di-/de-ligare (milites) = conscribere; dilectūs agere: milites conscribere

diligens -entis ↔ neglegens

diligentia -ae *f* < diligens

di-ligare -lexisse -lectum = amare

di-lucescere = illucescere

di-micare = pugnare

di-micatio -onis *f* < dimicare

dimidium -i *n* = dimidia pars

di-mittere = 1. iubēre discedere, a se amittere; 2. amittere

di-rigere = (aciem) d.: ordine instruere

dir-imere -emisse -emptum = 1. dividere; 2. abrumpere

di-ripere -uisse -reptum (< dis- + rapere) = 1. populari; 2. rapere

di-ruere -uisse -utum = destruere

dis-cedere ↔ venire

dis-ceptare = disserere, colloqui

dis-cernere = scire varias res similes non esse

discessus -us *m* < discedere

disciplina -ae *f* = 1. quod discendum est; 2. ↔ licentia

discordia -ae *f* = animus contrarius inter duos homines/factiones

di-scribere = in certas partes dividere

discrimen -inis *n* = 1. tempus periculosum; 2. discrimen facere: discernere

discriptio -onis *f* < describere

dis-cumbere = accumbere

dis-currere = in varias partes currere (↔ concurrere)

disertus -a -um = eloquens

dis-icere -iecisse -iectum = 1. in varias partes iacere; 2. diruere

dis-iunctus -a -um (< disiungere) = diversus

dis-iungere ↔ iungere

dis-palari = passim palari

dis-par -paris = impar, dissimilis

dis-pellere -pulisse -pulsum = in varias partes pellere

di-spergere -sisse -sum = passim spargere

dis-plicēre ↔ placēre

dis-ponere = variis locis ponere

dis-putare = disserere (pro/contra)

disputatio -onis *f* < disputare

dis-sensio -onis *f* = discordia (↔ consensus)

dis-serere = varias sententias dicere

dis-sentire ↔ consentire

dis-sidēre = dissentire

dis-similis -e ↔ similis

dis-simulare = simulando celare

dissipare = spargere, dispergere

dis-suadēre ↔ suadēre

di-stare = abesse

di-stinguere -inxisse -inctum = dividere inter se/ab aliis, insignem facere; (re) distinctus: insignis

dis-trahere = 1. trahere in contrarias partes; 2. disiungere

dis-tribuere -uisse -utum = 1. describere; 2. dividere (inter eos)

districtus -a -um = occupatus (negotiis) ↔ otiosus

ditare = divitem facere

ditissimus -a -um = divitissimus

diu *adv* (*comp* diutius, *sup* diutissime) = per longum tempus

diurnus -a -um ↔ nocturnus

diutinus -a -um = diuturnus

diuturnitas -atis *f* < diuturnus

diuturnus -a -um = qui diu manet

diversus -a -um = 1. contrarius; 2. diversus: in diversas partes

di-videre -visisse -visum = 1. in varias partes disiungere; 2. varias partes discernere; 3. partiri

divinitus *adv* = a diis, divino modo

divinus -a -um (< deus) = sacer

divisio -onis *f* < dividere
divortium -i *n* = d. facere: uxorem dimittere (e matrimonio)
divulgare = vulgò patefacere
divum -i *n* = 1. caelum apertum; 2. sub divo ↔ sub tecto
divus -a -um = divinus
docêre -uisse -ctum = 1. id quod magistri faciunt; 2. fabulas docêre: fabulas populo dare in theatro; 3. doctus: iussus
doctor -oris *m* = qui docet, magister
doctrina -ae *f* (< doctor) = quod docetur
documentum -i *n* = exemplum quo aliquid docetur
dolus -i *m* = consilium fallendi
domare -uisse -itum = 1. sibi parentem facere; 2. feram parêre docêre
domesticus -a -um < domus = domûs
domi *loc* = 1. in domo; 2. domi militiaeque / domi bellique: in pace et in bello
domicilium -i *n* = locus ubi habitatur, domus
dominari = dominus esse (↔ servire)
dominatio -onis *f* < dominari
dominatus -us *m* = dominatio
domo = a domo
domum = ad domum
domus -us *f* (*abl* -o, *pl acc* -os) = 1. locus ubi familia moratur; 2. familia; 3. gens
donare < donum = 1. dare; 2. aliquem re donare: alicui rem donare
donec = 1. dum, tam diu quàm; 2. quoad
donum -i *n* = 1. res quae datur; 2. militaria dona: praemia virtutis
dorsum -i *n* = 1. tergo bestiae; 2. pars posterior; 3. (montis) dorsum: mons longus
dubitare = 1. incertus esse; 2. dubitare de ↔ credere; 3. dubitare num + *coni*: non credere + *inf*; 4. non d. + *inf*: non cunctari
dubium -i *n* = procul/sine dubio: certe
dubius -a -um = 1. incertus, dubitans; 2. dubius alicuius: alicui dubius, non confidendus
ducere -xisse ductum = 1. euntem facere (post se); 2. animam ducere: spirare; 3. res transitâ locum aliquem aperire;

4. scribere (lineas); 5. (uxorem) ducere: uxorem suam facere; 6. aedificare;
 7. dux esse, exercitum anteire;
 8. existimare; primum d.: optimum esse putare

ductor -oris *m* = qui ducit

ductus -us *m* (< ducere) = 1. exercitûs gubernatio (< gubernare); 2. aquae d.: opus quo aqua de montibus in urbem deducitur

dudum = paulò antè

duellum -i = bellum

dulcis -e = 1. ↔ acerbus; 2. iucundus, carus

dum = 1. inter tempus quod; 2. ad tempus quod; 3. usque ad; 4. + *coni*: dummodo

dum-modo + *coni* = si modo

duo -ae -o (*pl gen* duorum/duum) = II

du-plex -icis = 1. bis tantus; 2. duplex res: duae res pares

uplicare = duplicem (bis tanto maiorem) facere

durare = 1. durus esse, patiens esse;

2. integer manêre, trahi

durus -a -um = 1. ↔ mollis; 2. severus

duum-viri -orum *m* = duo viri qui negotium publicum curant

E

eà *adv* = eâ viâ, ibi

ec-quis = num

ec-quis -quae -quid/-quod = num quis/qui

edepol = per Pollucem!

e-dere -didisse -ditum < e+dare = 1. mittere

foras; 2. partu e.: parere; 3. (mandatum) e.: eloqui, nuntiare; 4. facere, ferre

e-dicere = 1. publice imperare; 2. statuere

e-disserere = exponere, narrare

e-ducare = (liberos) alere, curare, docêre

e-ducere = 1. extrâ ducere; 2. in aciem e.: milites in aciem instruere

ef-ferre ex-tulisse e-latum = 1. pedem efferre: egredi; 2. tollere; 3. superbum facere; 4. se efferre: superbus fieri

ef-ficere -io = 1. facere; 2. causam ferre;

3. ex aliquo facere; 4. efficere ut:

consequi, adipisci

effigies -ei *f* = imago
ef-fringere -egisse -actum = 1. frangere totum; 2. foribus effractis penetrare
ef-fugere -io = 1. ex aliquo fugere; 2. (locum) effugere: vitare
ef-fulgère = valde fulgère
ef-fundere <ex+fundere = 1. foras fundere; 2. vitam effundere: mori; 3. se e.: se spargere; 4. solvere, aperire
effusus -a -um <ef-fundere = 1. sparsus; 2. turbatus
egens -entis = 1. qui eget; 2. pauper, qui rebus necessariis caret
egère = (re necessariâ) carère
e-gredi -gressum = 1. exire; 2. transgredi
egressus -us *m* < egredi
e-icere -io = 1. extra locum icere; 2. se icere: foras ruere
e-labi = 1. effugere; 2. ex parte interiore fugere
e-laborare = magno labore perficere
elegans -antis = qui arte urbanâ placet, decens
elephantus -i *m* = maximum animal quattuor pedum
e-loquens -entis = qui bene loquitur
eloquentia -ae *f* = ars oratoria
e-loqui = plane loqui
e-lucère = 1. valde lucère; 2. lucendo apparère
e-lucubrare = nocte elaborare
e-ludere -sisse -sum = fallere ac deridère
e-luvio -onis *f* = vis aquae in terris redundantis
e-mergere = exire (ex aquâ), apparère
e-minère = ex alicuius forma distingui
e-mittere = 1. edere; 2. vocem e.: dicere
emptor -oris *m* = qui emit
e-munire = firme munire
en = ecce
e-nerzare = invalidum facere
enim-vero = profecto
e-niti = valde niti
e-numerare = ordine memorare
eò = 1. illuc; 2. eò +*adi* -ior/-ius: tantò -ior/-ius

eòdem *adv* = in eundem locum
epula -arum *f pl* = cena
epulari (< epulae) = cenare
eques -itis *m* = 1. miles qui ex equo pugnat; 2. cives dives qui senator non est
equester -tris -tre 1. < equus; 2. ordo e.: equites Romani
equidem = 1. ego quidem; 2. e. ego: equidem
equitare = equo vehi
e-rigare -rexisse -rectum = 1. tollere, extollere; 2. (animum) e-rigare: novâ spe afficere; 3. alte exstruere; 4. exspectatione erectus: cupide expectans, vigilans, animo excitato
error -oris *m* = 1. <errare; 2. falsa sententia
e-rubescere -rubuisse = rubère incipere, rubens fieri
e-rudire +*abl* = educare, docère
e-ruditus -a -um = doctus (↔ rudis)
e-ruere -uisse -utum = detegere (rem occultam)
e-rumpere = subito excurrere
eruptio -onis *f* < erumpere
e-scendere -disse = ascendere
et = 1. atque, ac; 2. etiam; 3. et ... et ↔ nec ... nec
Eurus -i *m* = ventus qui ab oriente flat
e-vadere = 1. effugere; 2. se ostendere, denique fieri; 3. (locum) e.: transgredi
e-vanescere -nuisse = 1. ↔ apparère; 2. cessare
e-vehere = extrâ vehere
e-venire = 1. accidere; 2. cedere, sortiri, sortibus accidere
eventus -us *m* = exitus
e-vertere = prosternere, diruere
e-vincere = persuadère
e-vocare = invitare
ex/e +*abl* = 1. locus (interior) unde; 2. genetivus (partitivus); 3. materia; 4. secundum +*acc*; 5. propter; 6. homo, gens unde; 7. post
ex-aequare = aequare
ex-agitare = 1. iratum facere, incitare; 2. turbare, vexare
ex-animare = exspirare

ex-ardescere -sisse = ardere incipere
ex-cedere = 1. exire; 2. e vitâ e.: mori
excellens -entis = egregius
ex-cellere = 1. praestare; 2. ceteris (*dat*) e.:
super ceteros excellere
excelsus -a -um = celsissimus
ex-cerpere -psisse -ptum = e loco carpere
excessus -us *m* (< excedere) = mors
ex-cidere (ex + cadere) = ex aliquo loco
cadere
ex-cîdere -disse -sum = delêre
excidium -i *n* < exscindere
ex-cipere -cepisse -ceptum = 1. recipere;
2. suscipere
ex-cire = evocare, excitare
excitatus -a -um = (sonus) clarus
ex-cludere = arcêre, prohibêre
ex-currere = 1. e loco currere; 2. emînêre
excursio -onis *f* < excurrere
exemplar -aris *n* = exemplum (ad imitandum)
ex-ercêre = 1. (corpus) movendo parare;
2. ↔ otiari; 3. persequi; 4. iudicium
exercêre: iudicium facere; 5. victoriam
exercêre: victoriâ uti; 6. (vectigalia)
exercêre: administrare
exercitare = exercêre
exercitatio -onis *f* < exercitare
ex-haurire -sisse -stum = 1. ↔ implêre;
2. (labores) exhaurire: perferre;
3. absumere, perdere; 4. minuere
ex-igere -egisse -actum = 1. expellere;
2. postulare; 3. peragere; 4. exposcere
ex-imere -emisse -emptum = adimere
eximius -a -um = egregius
ex-onerare = onere liberare
exordium -i *n* = initium
ex-oriri = oriri
ex-ornare = 1. ornare; 2. re (ex)ornatus:
rem habens
exorsus -us *m* = exordium
ex-pavescere -pavisse = pavidus fieri; rem
e.: re exterreri
expedire = 1. paratum facere, ↔ impedire;
2. liberare; 3. explanare
expeditio -onis *f* = bellum in hostium fines
illatum

expeditus -a -um = ad pugnam paratus
ex-pellere -pulisce -pulsum = e loco pellere
ex-pergisci -perrectum = e somno excitari
ex-periri -rtum = 1. cognoscere qualis sit;
2. conari
ex-pers -rtis = e. rei (*gen*): cui pars rei non
est, sine re
ex-petere = (valde) petere
ex-plêre = 1. vacuum implêre; 2. complêre;
3. pascere; 4. (muneribus) explêre:
donare; 5. perficere
ex-plicare = 1. ↔ implicare; 2. expedire,
liberare (periculo); 3. litteras explicare:
libros evolvere; 4. (rem difficilem)
explanare
ex-plorare = 1. inspicere; 2. de re
explorare: de re sciscitari, percontari
explorator -oris *m* = miles qui hostium
motus explorat
ex-ponere = 1. in terram e mari ponere;
2. relinquere, deserere; 3. narrare
ex-portare = extra locum portare
ex-poscere = (ad poenam) poscere
ex-quirere = 1. quaerere; 2. explorare
exquisitus -a -um = accuratus
ex-sanguis -e = mortuus
ex-scindere = delêre
ex-secrari = e. aliquem: poenas deorum
optare alicui
exsequiae -arum *fpl* = funus
ex-sequi = 1. perficere; 2. persequi;
3. pergere
ex-silire = prosilire, se proicere
ex-silium -i *n* < exsul
ex-sistere -stitisse = oriri
ex-solvere = liberare
ex-spectatio -onis *f* < exspectare
ex-spirare = mori
ex-stimulare = stimulare
ex-stinguere -inxisse -inctum =
1. ↔ accendere; 2. perdere;
3. extinctus: sine honoribus
(magistratibus); 4. mori
ex-struere -uxisse -uctum = aedificare
exsul -is = ex patriâ profugus
exsulare = exsul esse

ex-sultare = ovare
ex-suscitare = excitare
extemplo = statim
exter -a -um = externus, peregrinus
externus -a -um = 1. ↔ internus; 2. alienus
ex-terrêre = terrêre
extimus -a -um *sup* < exter = extremus
ex-tollere (laudibus) = valde laudare
ex-torris -e = exsul
extra +*acc* = 1. in parte externâ / ad partem
externam; 2. sine, non
ex-trahere = educere
extraneus -a -um = peregrinus
extremum -i *n* = 1. finis; 2. extremum
periculum
extremus -a -um *sup* < extra = 1. qui
omnium proculissime est; 2. maximus;
3. ultimus, postremus; 4. ↔ primus;
extremâ hieme: exitu hiemis
ex-uere -uisse -utum = 1. aliquem re e.:
alicui rem adimere; 2. hostem armis e.:
hostem ita vincere ut armis abiectis
fugiat
ex-urere = deurere
exustio -onis *f* < exurere
exuviae -arum *fpl* = vestimenta

F

fabricare = conficere (arte fabrorum)
fabulosus -a -um = celebratus
facere -io fecisse factum = 1. alicui
formam dare; 2. pecuniam facere:
lucrum adipisci; 3. agere; 4. cuiusdam
formam/statum in aliquid mutare;
5. verbum *f.*: verbum dicere; 6. nomen
alicui *f.*: nomen alicui dare; 7. facere ut:
curare ut; 8. (parvi) facere: aestimare
facessere = abire
facies -ei *f* = 1. pars capitis prior; 2. forma
facilis -e = 1. id quod fieri potest parvo
labore; 2. benignus
facilitas -atis *f* < facilis (amicitiâ)
facinus -oris *n* = 1. factum, maleficium;
2. factum, res gestae
factio -onis *f* = pars civium quae idem de re
publica sentit

factiosus -a -um (< factio) = seditiosus
factus -a -um = fabricatus
facultas -atis *f* (< facilis) = 1. potestas;
2. facultates: opes; 3. occasio
facundus -a -um = eloquens
fallere fefellisse falsum = 1. aliquem
falsum pro certo esse fidem facere;
2. fidem/spem frangere; 3. falsum esse
demonstrare
falsò ↔ verè
falsus -a -um = 1. ↔ verus; 2. qui fallit,
fallax; 3. aliquem falsum habère:
aliquem fallere
fama -ae *f* = 1. quod narratur de aliquo;
2. rumor; 3. fama est: narratur fabula
fames -is *f* = 1. necessitas cibi; 2. inopia cibi
familia -ae *f* = 1. cohors cognatorum
hominum qui eiusdem domi morantur;
2. gens; 3. gentis pars cui cognomen
commune est; 4. servi unius domini
familiaris -is *m/f* = amicus
famula -ae *f* = ancilla
famulus -i *m* = servus
fanum -i *n* = 1. templum; 2. locus sacer
fas *indecl n* = 1. ius divinum; 2. fas est:
licet per deos
fascis -is *m* = fascēs: insignia imperii quae
lictōres gerunt: multae virgae ligatae
fasti -orum *m* = tabula dierum fastorum:
titulus carminis Ovidii de diebus anni
fastus -a -um = (dies) *f.*: quo fas est cum
populo agere (ius dicere)
fatalis -e (< fatum) = fato constitutus, qui
mortem affert
fateri fassum = 1. ↔ negare; 2. affirmare
aliquid de se verum esse; 3. patefacere
fatigare = 1. fessum facere; 2. re molestâ
aliquem afficere
fatum -i *n* = 1. quod necesse est accidere,
mors; 2. fata: fatum
fauces -ium *fpl* = locus in monte angustus
faustus -a -um = felix
fautor -oris *m* = qui favet
Favonius, -i *m* = Zephyrus, ventus qui ab
occidente flat
favor -oris *m* < favère

fax facis *f* = res longa et crassa ex cerâ facta, quae accensâ lucem fert
felix -icis = 1. cui res bona accidit;
2. favens
fere = 1. circiter; 2. plerumque; 3. fit fere: fieri solet
feriae -arum *f pl* = dies festus
feriatus -a -um = qui ferias celebrat
ferire = 1. pulsare; 2. securi ferire: capite punire; 3. caedere
ferme = fere
ferocitas -atis *f* < ferox
ferratus -a -um = ferro munitus
ferre tulisse latum = 1. portare; 2. ducere;
3. pati; 4. dare, edere; 5. ferunt: narrant, tradunt; fertur: narratur 6. legem ferre: legem ad populum referre; 7. efficere
ferrum -i *n* = 1. materia dura ex qua gladii efficiuntur; 2. gladius; 3. pugna
fervens -entis = ardens
fervere/fervère = ardère
festinare = properare
festus -a -um: dies f. = dies otiosus quo di adorantur
fetialis -e = de iure belli
fetialis -is *m* = legatus qui agit de iure belli
fetus -a -um = qui nuper peperit
ficta -orum *n pl* = verba ficta, falsa
fictilis -e = qui e terrâ tostâ/coctâ factus est
fictus -a -um = falsus
fidelis -e = fidus
fides -ei *f* = 1. animus fidens; 2. animus fidus; 3. promissum; 4. in fidem accipere: in deditionem accipere;
5. fides (publica): promissum (inviolatum eum fore)
fiducia -ae *f* = confidentia
fieri factum = 1. esse incipere; 2. mutari;
3. *pass* verbi facere; 4. accidere, evenire; 5. ut fit: ut fieri solet; 6. ita fit ut: ex hôc intellegitur
figere -xisse -xum = 1. adnectere;
2. transfigere
figura -ae *f* = forma
filum -i *n* = 1. linea tenuis; 2. vestis qua velatur caput

ingere finxisse fictum = arte efficere, excogitare (rem falsam)
finire = 1. rem finire.: finem facere rei;
2. locum finire: fines loci designare
finis -is *m* = 1. linea quae duas regiones dividit; 2. ↔ initium; 3. pars ultima alicuius; 4. fines: terra, regio
finitimi -orum *m pl* = incolae finium
finitimus -a -um = qui ad fines incolit
firmamentum -i *n* = quod firmat
firmare = 1. firmum facere; 2. affirmare
firmitudo -inis *f* < firmus
firmus -a -um = qui frangi non potest, validus
fiscus -i *m* = aerarium
flagitare = vehementer poscere
flagitiosus -a -um (< flagitium) = turpis, ignominiosus
flagitium -i *n* = turpe factum, indignitas
flagrare = 1. ardère; 2. animo commoveri, affici
flamen -inis *m* = sacerdos dei proprius
flamma -ae *f* = 1. ignis saevus; 2. cupido
flatus -us *m* (< flare) = ventus (secundus)
flebilis -e = flens
flectere -xisse -xum = 1. genua flectere: genua humi figere; 2. cursum avertendo adire; 3. animum flectere: vincere, animum movère; 4. viam flectere: cursum avertere
fletus -us *m* < flêre = gemitûs et lacrimae
florère -uisse = in flore esse; (aetate) f.: iuvenis esse
fluere -uxisse = 1. (aqua, sanguis) currere;
2. ↔ consistere
foculus -i *m* = parvus focus qui portatur
focus -i *m* = ignis domesticus
foederatus -a -um = foedere iunctus
foeditas -atis *f* < foedus
foedus -a -um = 1. ↔ pulcher; 2. infandus, indignus, sceleratus
foedus -eris *n* = lex qua pax vel societas statuitur
fons fontis *m* = 1. aqua e terrâ erumpens;
2. origo
foret = esset

fori -orum *m pl* = 1. ordo spectaculorum in circo
forma -ae *f* = 1. modus quo rei partes sunt collocatae; 2. quod res videtur; 3. pulchritudo
formido -inis *f* = terror
formula -ae *f* = verba lege statuta
forsan = fortasse
forsitan = forsitan (sis): fortasse (es)
fortitudo -inis *f* < fortis = virtus
fortuitò *adv* = fortè, sine consilio
fortuna -ae *f* = 1. quod fortè alicui accidit; 2. fortunae: bona
fortunatus -a -um = qui bonâ fortunâ utitur, felix
fragilis -e = qui facilè frangitur
fragmentum -i *n* = pars fracta (ab re)
fragor -oris *m* = strepitus gravis
frangere fregisse fractum = 1. rumpere (rem duram); 2. infirmum facere; 3. animis cadere
fraus -audis *f* = dolus
fremitus -us *m* (< fremere) = sonus gravis continuus
frendere = dentes movêre (ob iram)
frequens -entis = 1. ↔ rarus; 2. contio frequens: c. multorum, c. celebris
fretus -a -um (+*abl*) = 1. fidens; 2. f. esse: confidere
frons -ondis *f* = folia arborum
frons -ontis *f* = 1. pars faciei supra oculos; 2. pars prima; 3. prima acies
fructus -us *m* = 1. fruges; 2. fructui esse: fructum (: utilitatem, lucrum) afferre
frumentarius -a -um < frumentum
frustrari = 1. falsâ spe eludere; 2. fallere
fuga -ae *f* = 1. < fugere; 2. exsilium
fugare = in fugam vertere
fugere -io fugisse = 1. excurrere metu; 2. f. aliquem: f. ab aliquo; 3. effugere, praeterire; 4. res eum f.: res ei ignota esse
fugitivus -a -um = qui aufugit
fugitivus -i *m* = servus fugitivus, perfuga
fulcire -sisse -tum = sustinêre, firmare
fulgêre -sisse = 1. (subito) splendêre; 2. lucêre, lucens esse

fulgor -oris *m* (< fulgêre) = aliquid fulgens (v.g. stella)
fulmen -inis *n* = 1. fulgur quod terram percutit; 2. fulmina: calamitates
fumus -i *m* = id quod atrum oritur e re quae ardet et ad caelum ascendit
funda -ae *f* = instrumentum quo manu lapides iaciuntur
fundamentum -i *n* = 1. infima pars aedificii (↔ culmen); 2. fundamentum iacere: fundamentum locare
fundere fudisse fusum = 1. demittere (aquam, vinum) exhauriendo loco quo continetur; 2. turbare ac fugare; 3. lacrimas fundere: lacrimas mittere
funditor -oris *m* = miles fundâ armatus
funditus = 1. a fundo; 2. delendo omnia vestigia
funestus -a -um (< funus) = tristissimus
fungi functum + *abl* = 1. (officio) f.: exsequi, praestare; 2. defungi; 3. vitâ f.: mori
funis -is *m* = multa fila colligata
funus -eris *n* = 1. funus facere (alicui): ossa (alicuius) sepelire; 2. caedes
furca -ae *f* = crux formâ Y quae servo verberando imponitur
furere = amens esse
furor -oris *m* < furere

G

gaza -ae *f* = aerarium regis, thesaurus
gemellus -i *m* = geminus parvulus
gemere = 1. graviter spirare ob dolorem; 2. plorando queri
geminare = duplicem facere, bis facere
gemini -orum *m pl* = duo fratres eodem die nati
geminus -a -um = 1. (filii) gemini: duo eodem die nati; 2. similis
gemitus -us *m* < gemere
gener -eri *m* = maritus filiae
generare = gignere
generosus -a -um = nobilis natu
genetrix -icis *f* = mater
genialis -e = iugalis
genitor -oris *m* = pater

gens gentis *f* = 1. populus, regio; 2. cuncti quibus nomen commune est; v.g. gens Iulia

genus -eris *n* = 1. nomen omnium rerum quae aliquid communis habent; 2. eius generis: talis; 3. genus hominum: cuncti homines; 4. genus grammaticale nominum (masculinum, femininum, neutrum, commune); 5. genus grammaticale verborum (activum, passivum, neutrum, deponens); 6. gens

gerere gessisse gestum = 1. (in corpore) ferre, habère; 2. manu portare; 3. in se habère; 4. agere, facere; 5. res gestae: casûs, facta; 6. gesta: res gestae; 7. agere, se ostendere; 8. rem gerere: bellum gerere; 9. tractare

gestare = gerere

gignere genuisse genitum = mater liberos parit, pater gignit/parentes gignunt

globosus -a -um = qui globi formam habet

globus -i *m* = 1. turba, multitudo; 2. sphaera, corpus rotundum

gloriarî = gloriose dicere

gnavus -a -um = impiger, diligens

gracilitas -atis *f* < gracilis

gradi < gradus = ambulare, progredi

gradus -us *m* = 1. motus pedis ad ambulandum; 2. genus comparationis: positivum, comparativum, superlat.; 3. quisque pars operis structae ad locum superiorem aut inferiorem perveniendum; 4. genus, ordo; 5. plenu gradu: celeriter gradiens

grandaevus -a -um = senex

grandis -e = magnus

grando -inis *f* = imber qui factus est glacies

grates *f pl acc* = gratias

gratia -ae *f* = 1. res grata, beneficium; 2. gratiam referre: gratiam pro gratiâ reddere; 3. gratias agere: dicere 'se gratiam habère'; 4. (delicti) gratiam facere: veniam dare, (delictum) ignoscere; 5. (< gratus) caritas, favor

gratiâ = 1. ob +*acc*, *gen* +causâ, ut +*coni*, 2. meâ gratiâ: meâ causâ

gratificari +*dat* = gratum facere, placère

gratuitus -a -um = sine mercede factus

gratulari (+*dat*) = 1. ↔ consolari; 2. g. de aliqua re: g. quia aliquid factum/adeptum est

gravidus -a -um = 1. (femina gravida): quae infantem exspectat; 2. plenus

gravis -e = 1. ↔ levis; 2. magnus (v.g. dolor); 3. ↔ clarus, tenuis (ut vox mulieris)

gravitas -atis *f* (< gravis) = dignitas

gurges -itis *m* = 1. vorago turbida; 2. gurgites: aqua turbida, fluxus

H

habère = 1. continère; 2. possidère; 3. res habère: ex rebus constare; 4. gerere; 5. annos h.: annos natus esse; 6. se h.: animo/valetudine esse; 7. haberi: existimari; 8. h. pro indigno: indignum existimare; 9. habèto: existimato; 10. carum habère: diligere; 11. cum animo habère: reputare

habilis -e = aptus

habitabilis -e = qui habitari potest

habitus -us *m* = 1. status; 2. species

hàc *adv* = hac viâ, hìc

haerère -sisse -sum = fixus esse, moveri non posse; immobilis esse

haesitare = incertus cunctari

haud-quaquam = nequaquam

haurire -sisse -stum = 1. educere, extrahere (aquam, vinum et c.); 2. hauriri: mergi; 3. bibere

hebes -etis = obtusus (↔ acutus, acer)

heia! = interiectio hortandi vel consolandi

hercule = mehercule

hereditarius -a -um < hereditas

hereditas -atis *f* = quod heredi legatur

heres -edis *m* = 1. is cui bona legantur; 2. is qui alicui succedit

hesternus -a -um = heri factus

hiberna -orum *n pl* = castra hiberna ubi milites hieme tenentur

hibernacula -orum *n pl* = hiberna

hibernare = in hibernis esse

hibernus -a -um = hiemis
hic-ce = hic
hinc = 1. ab hoc loco; 2. ex hac re; 3. ab hōc anno; 4. hac de causā, itaque
historia -ae *f* = fabula scripta
historicus -i *m* = scriptor rerum gestarum
hodiernus -a -um <hodie
honestas -atis *f* <honestus
honestum -i *n* = honestas, virtus
honestus -a -um <honus
honor -oris *m* = honos
honorare = honore afficere, decorare
honorificus -a -um = qui honore afficit;
 honorifice: cum honore
honos -oris *m* = 1. signum laudis, gloria;
 2. honorem habēre alicui: aliquem honorare; 3. magistratus
horribilis -e = horrendus
horror -oris *m* <horrēre
hortus -i *m* = 1. locus ubi seruntur arb arbores et cet.; 2. horti: villa
hospes -itis *m* = amicus qui semper bene recipitur domum, etiam si inexpectatus venit
hospita -ae *f* = hospitis femina, advena
hospitalis -e = 1. hospitibus benignus;
 2. hospitis, < hospes
hospitium -i *n* = 1. amicitia hospitum;
 2. domus hospitis
hostia -ae *f* = 1. bestia quae immolatur;
 2. hostiae maiores: tauri, oves, sues (non pulli)
hostilis -e < hostis
humanitas -atis *f* < humanus
humilis -e = 1. ↔ altus; 2. ↔ nobilis

I

iacere -io iecisse iactum = 1. aliquis aliquid expellere ut per aerem procul moveatur;
 2. fundamenta i.: fundamenta locare;
 3. dicere
iacrare = 1. iacere atque iacere; 2. dicere atque dicere, dictitare
iacura -ae *f* <iacere = ; 1. iacturam rei facere: rem abicere/amittere; 2. quod amittitur

iaculari = iaculo uti
iaculum -i *n* = pilum quod procul iacitur
iam + *fut* = mox
iam iam(que) = statim
ibi-dem = eodem loco
icere icisse ictum = 1. percutere; 2. foedus icere: foedus facere; 3. turbare
ictus -us *m* <icere
identidem = iterum iterumque
idoneus -a -um = 1. conveniens; 2. bonus
ignarus -a -um = 1. ignorans, rudis;
 2. ignarus alicuius: qui aliquid ignorat
ignavia -ae *f* = inertia (↔ fortitudo)
ignis -is *m* (*abl.* -e/-i) = calor et lux e rebus ardentibus
ignobilis -e ↔ nobilis
ignominiosus -a -um = turpis, indignus
ilico (< in-loco) = statim
il-lacrimare (rei) = lacrimare (ob rem)
illecebra -ae *f* (< illicere) = praemium
il-licere -io -lexisse -lectum = promissis impellere/incitare
il-lucescere -uxisse = lucēre incipere
il-ludere -sisse = 1. illudere aliquem/aliciui: eludere aliquem
illustrare = 1. lucem inicere; 2. illustrem facere
illustis -e = 1. clarus, nobilis; 2. lumine perfusus
imago -inis *f* = 1. alicuius signum;
 2. species; 3. imagines: maiorum statuae, quas Romani nobiles in atrio exponunt
imbecillus -a -um = infirmus
im-bellis -e ↔ bellicosus
im-manis -e = ferox, saevus
immanitas -atis *f* < immanis
im-maturus -a -um = 1. ↔ maturus;
 2. nimis citò factus, imperfectus
im-memor -oris = oblitus
im-mensus -a -um = sine fine, ingens
im-minēre = 1. (alicui) imminēre: eminēre supra aliquem; 2. impendēre
im-minuere = minuere
im-miscēre = miscēre
im-mittere ↔ educere, extrahere

immo = 1. non ita, sed (etiam) ...; 2. immo age: agedum

im-mobilis -e = qui non movetur

im-molare = sacrificii causa occidere

im-munis -e = 1. sine munere publico; immunis militiâ: cui militandum non est; 2. vectigalibus immunis

im-par -paris = 1. ↔ par; 2. impar alicuius: qui non potest aliquid facere, peior quàm aliquid

im-partire = impertire

impatientia -ae *f* < impatiens

im-pavidus -a -um = sine metu, ↔ pavidus

impedimentum -i *n* = quod impedit

impedire = difficilem/tardum facere

impeditus -a -um = cuius motus impeditur

im-pellere -pulsisse -pulsum = 1. pulsare; 2. perpellere; 3. pellere

im-pendêre = propè esse (periculum)

impensa -ae *f* = pecunia quae penditur

imperare = 1. ↔ parêre; 2. imperium exercêre; 3. potens esse; 4. imperator esse; 5. obsides imperare: imperare ut obsides dentur

imperator -oris *m* = 1. qui imperat (titulus ducis); 2. titulus principis Romani

imperatorius -a -um < imperator

im-perfectus -a -um ↔ perfectus

imperitare = imperare

imperitia -ae *f* < imperitus

imperitus -a -um ↔ peritus

imperium -i *n* = 1. regio ubi populus quidam aliis populis imperat; 2. id quod imperatur; 3. potestas; 4. ius imperatoris

im-pertire = partem dare, tribuere

impetrare = adipisci id quod rogatur

impetus -us *m* = 1. impetum facere in hostem: hostem armis petere, oppugnare; 2. belli impetus: classis

im-pius -a -um ↔ pius

im-plêre = 1. plenum facere; 2. praestare; 3. peragere

im-plorare = plorando orare

im-ponere = 1. in locum ponere; 2. finem imponere: finem facere

impraesentiarum = in praesens tempus

im-primere = 1. in locum premere;

2. premendo scribere/signum facere

im-provisus -a -um = 1. inexpectatus;

2. ex/de improvise: subito, praeter expectationem

im-pudens -entis = sine pudore, audax

impudentia -ae *f* = audacia sine pudore

im-pudicus -a -um ↔ pudicus

im-pugnare = oppugnare (verbis)

impulsus -us *m* < impellere

im-pune = 1. sine poenâ; 2. i. esse alicui: is non puniri

impunitas -atis *f* (< impune) = licentia

in-ambulare = huc illuc ambulare

in-animus -a -um = sine animâ, mortuus

inanis -e = vacuus

in-auditus -a -um = non priùs auditus

in-calescere -luisse = calidus fieri

in-cautus -a -um = 1. temerarius; 2. qui non cavetur

in-cedere -cessisse = 1. procedere, gradi;

2. perfundere; 3. fieri, accidere

in-cendere -cendisse -censum =

1. accendere; 2. incitare, excitare

incendium -i *n* = ignis quo consumitur domus

inceptum -i *n* = quod inceptum (coeptum) est, coepta

in-cidere = accidere, fieri

in-cidere -disse -sum < -caedere = secare

in-citare = 1. animum excitare (ad iram); 2. citò movêre

incitatus -a -um = citus

in-clamare = i. alicui: clamare ad aliquem

in-clinare = 1. vertere in aliam partem;

2. inclinatus: qui facilè procidit

inclutus -a -um = nobilis, illustris

in-cognitus -a -um = ignotus

incohare = aedificare incipere

incohativus -a -um < incohare

incolumis -e = 1. salvus, integer; 2. servatus

incolumitas -atis *f* < incolumis

in-commodum -i *n* ↔ commodum

in-conditus -a -um = 1. non ordinatus, rudis, sine arte; 2. non instructus

in-conspectus -a -um = parum inspectus
in-consultus -a -um = temerarius, incautus
in-credibilis -e = vix credendus, (factum)
quod vix credi potest
in-crepare -uisse = 1. strepitum facere;
2. magnâ voce reprehendere
in-crescere = crescere
in-cultus = qui non colitur
in-cumbere = 1. incumbere lecto (*dat*): in
lecto cubantem se ponere; 2. incumbere
ad/in rem: operam dare, se dedere (rei)
in-currere risse ↔ excurrere
in-cursio -onis *f* < incurrere
in-cusare = 1. accusare; 2. queri
inde = 1. illinc; 2. itaque; 3. deinde; 4. ex
eâ re; 5. ab eo tempore; 6. inde ab ↔
usque ad; 7. inde quinto die: quinto die
pòst
in-demnatus -a -um = non condemnatus
in-dicare = notum facere
in-dicere = 1. bellum indicere: dicere se
bellum facturum esse; 2. imperare
indiciu -i = quod indicatur
indigère (+ *gen/abl*) = egère
indignari = indignum putare
indignatio -onis *f* = ira (ob rem indignam)
indignitas -atis *f* = res indigna
in-dignus -a -um = 1. non dignus; 2. indigne
pati: aegre pati
indoles -is *f* = ingenium
in-ducere = 1. in locum ducere; 2. afferre
industria -ae *f* < industrius
industrius -a -um ↔ piger
indutiae -arum *f pl* = tempus quo bello
abstinetur
in-eluctabilis -e = qui vitari non potest
in-ers -rtis = segnis
inertia -ae *f* (< iners) = vita otiosa
in-exploratò = locis non exploratis
in-expugnabilis -e = qui expugnari non
potest
in-famis -e = sine bonâ famâ, indignus
in-fandus -a -um = horrendus, tam
horribilis ut nemo de eo loqui possit
in-fectus -a -um = 1. ↔ factus;
2. im-perfectus

in-felix -icis = 1. ↔ felix; 2. qui malam
fortunam affert; 3. arbor infelix: arbor
de quo condemnati reste suspenduntur
in-fensus -a -um = inimicissimus (↔ benignus)
infernus -a -um = inferus
in-ferre in-tulisse il-latum = 1. bellum
inferre: bellum incipere; 2. se inferre:
penetrare, se proicere
infestare = infestum facere
in-festus -a -um = 1. ↔ tutus; 2. hostilis, ad
pugnam paratus
in-fidus -a -um = 1. ↔ fidus; 2. perfidus
in-figere = intus figere, immittere
in-fimus -a -um = 1. *sup* < inferus; 2. pars
infima; 3. humillimus, pessimus
in-finitum -i *n* = immensa copia
in-finitus -a -um = immensus, sine fine
infirmare = infirmum facere
infirmatio -onis *f* = responsum quod
rationem infirmat
infirmitas -atis *f* < infirmus
in-firmus -a -um = invalidus, debilis
infitiari = negare, ↔ fateri
in-flammare = incendere
in-flare = implère àere (:superbiâ), superbum
facere
in-flectere = 1. declinare; 2. flectere, vertere
in-formis -e ↔ formosus
infrà = in partem/parte inferam/inferâ vel
inferiorem/inferiore
in-fringere -fregisse -fractum = frangere
in-gemescere -uisse = gemere (incipere)
in-gratus -a -um ↔ gratus
in-gredi -gressum = 1. intrare; 2. gradi;
3. incipere; 4. ingredi in: inire, incipere;
5. vestigiis (*dat*) i.: vestigia sequi
in-hospitalis -e ↔ hospitalis, habitabilis
in-icere < in+iacere = 1. metum alicui i.:
aliquem metuentem facere, metum
inferre, immittere; 2. imponere
iniquitas -atis *f* < iniquus
in-iquus -a -um = 1. ↔ aequus; i. locus:
clivus; 2. impar; 3. iniustus (↔ aequus)
in-ire = 1. intrare; 2. invenire; 3. incipere;
4. inieunte adulescentiâ: primâ
adulescentiâ, initio adulescentiae

iniuria -ae *f* = 1. factum iniustum; 2. scelus violandi
iniuriâ ↔ iure
iniuriosus -a -um < iniuria
in-iussù ↔ iussù
in-nocens -entis = insons, honestus (↔ noxius)
innocentia -ae *f* < innocens
in-numerabilis -e = qui numerari non potest
in-quirere = quaerere
in-sanabilis -e = qui sanari non potest
insania -ae *f* < insanus
in-sanus -a -um = cui mens sana non est
in-satiabilis -e = qui numquam satis habet
in-sciens -entis = inscius
in-scius -a -um = nesciens, ignarus
in-scribere = 1. in locum scribere; 2. liber inscribitur: libro titulus est
in-sepultus = non sepultus
in-sequi = 1. sequi; 2. persequi
in-sidere -sedisse -sessum = 1. (locum) i.: occupare; 2. haerens fieri
in-sidère = 1. occupatum tenère; 2. animo (*dat*) i.: in animo sedère (remanère)
insidiae -arum *f* = 1. dolus occultus; 2. insidias facere (ei): e loco occulto impetum facere (in eum); 3. locus occultus unde impetus subitus fit; 4. nex
insidiari = insidias parare
insidiator -oris *m* = qui insidiatur
insigne -is *n* = 1. res qua significatur alicuius nobilitas; 2. id quod alterius rei signum fert
insignis -e = conspicuus (prae ceteris)
in-sistere = stare
in-solens -entis = audax et superbus
insolentia -ae *f* < insolens
in-solitus ↔ solitus
in-sons -ontis = 1. qui non deliquit; 2. i. culpa (*gen*): sine culpâ
in-speratus -a -um = contra spem factus
in-spicere = 1. diligenter aspicere; 2. in aliquem/aliquid aspicere, intueri, visere
in-stare = 1. acriter premere, oppugnare; 2. urgère

instaurare = rursus incipere
instigare -avisse -atum/instinctum = incitare
instinctus -a -um = instigatus
in-stituere -uisse -utum = 1. (novam rem) primum statuere; 2. facere, creare, legere (aliquem heredem, tutorem, testem, et cetera); 3. incipere; 4. docère
institutum -i *n* = quod institutum est, mos
in-struere = 1. milites ordinari iubère ut ad pugnam parati sint; 2. parare; 3. apparare; 4. re instruere: re ornare
instrumentum -i *n* = 1. res quae homines manu uti possunt; 2. res
in-suescere = adsuescere, morem sibi facere
in-supèr = 1. praeterea; 2. insupèr habère: despiciere, contemnere
in-tactus -a -um = non tactus, integer
integer -gra -grum = 1. non ruptus; 2. salvus; 3. incolumis; 4. innocens; 5. sanus (mente); 6. de integro: denuo
in-tendere = 1. advertere; 2. (animum) i.: in animo habère
intentio -onis *f* = verba criminis
intentus -a -um = i. rei (*dat*)/in rem: attentus
inter-cedere = vetare (legem/iudicium)
inter-cludere = claudendo prohibère
inter-diu ↔ noctu
inter-esse = 1. inter duo loci esse; 2. aliquid inter duos locos ita locari ut non transiri possit; 3. dissimilis esse; 4. loco (*dat*) interesse: in loco adesse; 5. meâ/alicius interest: meâ/alicius rêfert, me/aliquem iuvat
inter-icere -iecisisse -iectum <iacere; interiectus esse = 1. interesse; 2. locis (*dat*) interiectus: inter locos situs; 3. paucis interiectis diebus: paucis diebus pòst; 4. adicere
inter-imere -emisse -emptum = interficere
interior -ius *comp* <intra = 1. internus; 2. magis intus
inter-ire = perire
interitus -us *m* (< interire) = mors
inter-mittere ↔ continuare
internicio -onis *f* = strages, perniciies
inter-ponere +*dat* = inter aliquem ponere

inter-regnum -i *n* = tempus inter duo regna
inter-rex -regis *m* = qui inter interregnum imperat
inter-rumpere = inter se abrumpere
inter-vallum -i *n* = spatium interiectum
inter-venire = rei i.: inter rem (in mediam rem) venire, rem turbare
interventus -us *m* < intervenire
intro-ducere = inducere
intro-ire = intrare
in-ultus -a -um = cui ultor non est
in-utilis -e = qui nihil prodest, quo nemo uti potest
in-vadere -sisse -sum = in locum vadere (oppugnatum)
in-vehere = 1. in locum vehere; 2. invehi: in animali vel vehiculo ire; 3. invehi in aliquem: verbis aliquem oppugnare, maledicere
in-venire = 1. reperire; 2. consequi; 3. excogitare, instituere
inventio -onis *f* < invenire
in-vestigare = quaerere, explorare
in-veterascere -avisse = vetus fieri
in-vicem = alter alterum
in-victus -a -um = non victus, qui vinci non potest
in-vidère = 1. invidère alicui: inimicus alicuius esse ob bonum alienum; 2. rei (*dat*) invidère: rem alienam cupere; 3. dare nolle
invidia -ae *f* = 1. < invidère; 2. ira et odium
in-violatus -a -um = incolumis
in-visere = inspicere
invisus -a -um = 1. ↔ dilectus; 2. dis (*dat*) invisus: quem di oderunt
in-vitare = (hospitem domum suam) vocare, recipere
invitus -a -um = nolens (↔ libens)
in-vius -a -um = sine viâ, difficilis transitu
ira -ae *f* = 1. animus iratus; 2. odium
irasci = iratus fieri
ire iisse itum = 1. se movère ab loco ad locum, iter facere; 2. ire + *sup* = ire ad aliquid faciendum; 3. in eandem sententiam ire: consentire

irritare = (ad iram) incitare, instigare
irritus -a -um = 1. frustrâ factus, vanus; 2. infirmus
ir-ruere = in aliquid ruere, invadere, irrumpere
ir-rumpere = 1. ↔ erumpere; 2. muros irrumpere: in muros irrumpere
irruptio -onis *f* < irrumpere
iterare = iterum facere, renovare
iter itineris *n* = 1. <ire; 2. gradus; 3. via
iucundus -a -um = 1. qui delectat; 2. gratus
iudex -icis *m* = is qui iudicat
iudicare = 1. censère; 2. decernere quid iustum sit
iudicatio -onis *f* = quod est iudicandum
iudicium -i *n* = 1. sententia; 2. sententia de aliquo qui accusatus est
iugalis -e = coniugum
iugerum -i *n* (*pl gen* -um) = ager pedes CCXL longus, CXX latus [2523 m²]
iugulare = trucidare
iugulum -i *n* = prior colli pars
iugum -i *n* = 1. instrumentum ligneum sub quo equi et boves mittuntur; 2. (montis) i.: mons longus; 3. servitus
iumentum -i *n* = bestia quae vehit, equus
iungere iunxisse iunctum = 1. ↔ dividere; 2. coniungere
junior -oris *m* <iuvenis (*comp*)
iurare = 1. dis testibus affirmare; 2. in aliquo verba iurare: alicui ius iurandum dare
iure = recte, verè
ius iuris *m* = 1. quod licet et iustum est; 2. locus ubi ius dicitur; 3. iuris prudens: qui ius scit/intellegit; 4. imperium, potestas; 5. ius: leges; 6. iura: leges; 7. ius dicere: iubère ut aliquis legibus pareat in iudicio; 8. i. iurandum: iurandi formula, id quod iuratur; 9. i. gentium: ius omnibus gentibus servandum
iussù = iussù alicuius: ut aliquis iubet, aliquo iubente
iussum -i *n* = quod iubetur, imperium
iussus = i. aliquo: iussù alicuius
iusta -orum *n pl* = funus
iustitia -ae *f* <iustus

iustus -a -um = 1. ↔ in-*iustus*; qui iure agit; 2. qui moris est; 3. rectus, plenus
iuvenalis -e < *iuvenis*
iuuencus -i *m* = bos *iuvenis*
iuuenilis -e = *iuvenalis*
iuuenta -ae *f* = *iuventus*
iuventus -utis *f* = 1. aetas *iuvenis*; 2. *iuvenes*
iuxta +*acc* = 1. apud; 2. paulò pòst
iuxtà = 1. paulò pòst; 2. aequè; 3. eodem modo

L

labefactare = quassare
labes -is *f* = res turpis, indignitas
labi lapsus = 1. cadere; 2. per rem deorsum se movère paulatim
labor -oris *m* = 1. opus; 2. res difficilis et molesta
laborare = 1. opus facere (↔ *quiescere*); 2. laborare ut: laborem suscipere ut; 3. dolère; 4. pati, premi
laboriosus -a -um = magni laboris
lacerare = laniare
lacersere -ivisse -itum = ad pugnam provocare/incitare
lacrimabilis -e (< *lacrimare*) = lacrimosus
lacrimosus -a -um < *lacrima* (: *tristis*)
lacteus -a -um < *lac*
laetitia -ae *f* < *laetus*; *laetitiam* effundere: valde *laetari*
laeva -ae *f* = 1. manus *laeva* (↔ *dextra*); 2. pars *laeva*, locus *laevus*
lambere = 1. linguâ tangere; 2. (flumen) rigare (aliud flumen, locum, et c.)
lamentatio -onis *f* = *comploratio*
lana -ae *f* = 1. capillus *ovium*; 2. opus *lanæ*
lancea -ae *f* = hasta Gallorum
laniare = scindere
lapideus -a -um = ex lapidibus factus
lapis -idis *m* = 1. saxum; 2. *miliarium*
laqueus -i *m* = *ligamen* (< *ligare*) funis quod rebus inicietur
largiri = 1. multum dare; 2. donare, gratiam dare
largitio -onis *f* < *largiri*

largitor -oris *m* = qui largitur
lascivia -ae *f* = *licentia*, *libido*
latebra -ae *f* = locus ubi latet aliquis
later -eris *m* = instrumentum quadratum ex quo aedificia exstruuntur
latericius -a -um = e lateribus factus
latro -onis *m* = vir qui res alienas vi rapit, praedo
latrocinium -i *n* = *latronum impetus*
latus -eris *n* = una ex duabus partibus loci/rei; 2. pars *dextra* vel *sinistra exercitûs*; 3. *latera*: corpus
laureatus -a -um = *lauro ornatus*
laurus -i *f* = folium quo corona imperatori triumphali efficitur
laus *laudis f* = 1. verba *laudantia*; 2. factus *laudandus*, gloria
laxare = solvere
lectus -a -um = miles *lectus* (*aptus ad pugnandum*)
legare = 1. (alicui rem) *legare*: *relinquere morte*; 2. *mittere legatum*
legatio -onis *f* = *legatorum numerus*
legatus -i *m* = 1. *nuntius publicus*; 2. *praefectus militum qui imperatorem adiuvat*
legere *legisse lectum* = 1. *scriptum vidère et intellegere*; 2. *eligere*; 3. *colligere*
legio -onis *m* = 1. pars *universi exercitûs Romani* (*sunt in summâ XXVIII l.nes*, in quibus singulis sunt *senae* vel *quinae* vel *quaterna milia militum*); 2. *exercitus*
legitimus -a -um = *lege institutus*
lembus -i *m* = *navicula velox*
lenire = *mitigare*
lenis -e = *mollis*, *placidus*, *mitis*
lentus -a -um = *tardus*, *segnis*
lex *legis f* = 1. *praecepta civibus curanda ad iustitiam servandam*; 2. *condicio*
libare = *sacrificii causâ effundere*
libens -entis (< *libère*) ↔ *invitus*
liber -era -erum = 1. ↔ *inclusus*; 2. *facilis*
liberâre = 1. *liberum facere*; 2. *liberare* +*abl.* *liberare ab/ex*; 3. *ensem vaginâ l.*: *educere*, *stringere*; 4. *absolvere*

liberator -oris *m* = qui liberat
liberi -orum *m pl* = 1. filii; 2. liberos
sumere: adoptare
libido -inis *f* < libère = cupido
libra -ae *f* = 1. signum mensis Octobris;
2. pondus statutum (327 g)
licentia -ae *f* (< licère) = nimia libertas
lictor -oris *m* = custos corporis
ligare = vincire
limen -inis *n* = 1. gradus sub foribus in quo
SALVE scribebatur; 2. domus
limes -itis *m* = via angusta
limus -i *m* = terra umida et mollis
linquere liquisse lictum = relinquere,
deserere
linter -tris *m* = navicula levis
lis litis *f* = certamen de iure
lituus -i *m* = 1. baculum aduncum; 2. tuba
adunca
locare (< locus) = 1. ponere; 2. locatus:
situs
locuples -etis = dives
locupletare = locupletem facere
locus -i *m* = 1. id ubi aliquid est/locatur;
2. in loco alicuius: pro aliquo, sicut
aliquis; 3. hōc loco: hic; 4. summo loco
natus: parentibus nobilissimis natus;
5. occasio
longe = 1. multūm (cum verbis differentiam
significantibus, ut “aliud” vel *adi comp*);
2. procul; 3. longe aliud ... aliud: aliud
... longe aliud
longinquitas -atis *f* < longinquus
longinquus -a -um ↔ propinquus
longitudo -inis *f* < longus
luctus -us *m* < lugère
lucus -i *m* = silva deo sacra
ludibrium -i *n* = 1. id quod eluditur;
2. ludibrio habère: eludere
ludicra, ars = ars scaenae
ludicrum -i *n* = ludi
ludus -i *m* = 1. locus ubi magister
discipulos docet; 2. <ludere; 3. ludi:
ludi publici, a civibus spectati; 4. ludus
(gladiatorius): ludus in quo gladiatores
armis exercentur

lugère -xisse = 1. maerère (ob alicuius
mortem); 2. 1. aliquem: 1. ob mortem
alicuius; 3. luctus alicuius habère
lugubris -e (< lugère) = funestus
lumen -inis *n* = 1. lux; 2. oculus
lunaris -e < luna
lupa -ae *f* = lupi femina
lustrare = 1. (oculis) lustrare: inspicere;
2. (exercitum) lustrare: purum facere
rite sacrificando; 3. illustrare
lustrum -i *n* = ritus exercitūs lustrandi; 1.
condere: 1. peragere, censum facere
lux lucis *f* = 1. id quod sol fert; 2. ante
lucem: ante diem; 3. vita; 4. dies
luxuria -ae *f* = luxus
luxuriari = in luxu vivere
luxus -us *m* = vita nimis magnifica

M

maceria -ae *f* = murus qui hortum cingit
machina -ae *f* = instrumentum belli (ad
muros destruendos)
machinari = clam excogitare (dolum)
macte = interiectio gratulandi; macte
virtute esto!: gratulor tibi de virtute,
bene facis
macula -ae *f* = 1. labes; 2. nota, signum
differens colore
maculare (< macula) = polluere
maeror -oris *m* < maerère
maestitia -ae *f* < maestus
maestus -a -um = maerens, tristis
magis = 1. ↔ minus; 2. magis A quàm B:
non B sed A; 3. *comp* adiectivorum
quae desinunt in -eus/-ius/-uus (praeter
-quus); 4. non magis ... quàm: non tam
... quàm; 4. magis quàm: neque
magister -tri *m* = 1. is qui docet; 2. magister
equitum: secundus a dictatore
magistratus -us *m* = 1. officium publicum;
2. vir qui magistratu fungitur
magnificentia -ae *f* < magnificus
magnificus -a -um (*comp* magnificentior,
sup magnificentissimus) = magnus et
pulcher
magnitudo -inis *f* < magnus

maior -ius = 1. *comp* magnus; 2. m. natu:
plures annos natus
maiores -um *m pl* ↔ posteri
male-dicere = male dicere
malitia -ae *f* < malus
manare = fluere
mandare = 1. tradere (rem agendam),
imperare; 2. tradere, dare negotium;
3. (+*acc + inf*) nuntiare
mandatum -i *n* = imperium
mane = 1. horâ primâ; 2. tam m.: tam citò
manère mansisse = 1. stare; 2. pergere esse
Manes -ium *m pl* = 1. animae mortuorum;
2. mortui
manifestus -a -um ↔ dubius
manipulus -i *m* = tertia pars cohortis, quae
e duobus centuriis constat
mansuetudo -inis *f* = clementia
manus -us *f* = 1. pars brachii infima;
2. armatorum numerus; 3. in manûs
alicuius: alicui possidens; 4. manu:
armis
maritimus -a -um = 1. ad mare situs;
2. maris, qui per mare it vel mari est
marmor -oris *n*: columnae saepe ex eo
efficiuntur
marmoreus -a -um = e marmore factus
materia -ae *f* = 1. id quo aliquid efficitur;
2. causa; 3. res, ratio
maternus -a -um < mater
matrimonium -i *n* = coniugium
matronalis -e < matrona
maturare = properare
mature = citò, mox
maturitas -atis *f* < maturus
maturus -a -um = 1. satis adultus, paratus
ad aliquid; 2. ↔ serus; qui primo/sine
morâ/ante tempus fit
mausoleum -i *n* = monumentum
magnificum mortuo aedificatum
maxime = 1. valde; 2. praecipue;
3. *sup* adiectivorum quae desinunt in -
eus/-ius/-uus (praeter -quus)
me-castor = per Castorem!
mederi (+*dat*) = remedium dare, sanare
mediocris -e = modicus

meditari = cogitare (de), in animo habère
meditatio -onis *f* (< meditari) = cogitatio
me-hercle, me-hercule = per Herculem!
melius *adv* = potius
memento -tote *imperf fut* < meminisse; tu
memento regere: nolito oblivisci regere,
curato ut regas
memor -oris = 1. qui meminit, reminiscens
(↔ oblitus); 2. memor esse: meminisse
(memor esto: memento); 3. similis, qui
aliquem alicuius memorem facit
memorabilis -e = memorandus
memorare = 1. narrare, dicere; 2. mentionem
facere
memoria -ae *f* = 1. facultas res praeteritas
memorandi; 2. res memorata; 3. fabula
antiqua; 4. post hominum memoriam:
post hominum tempus/aetatem;
5. memoriae tradere/mandare/prodere:
scriptum relinquere
mentio -onis *f* = 1. mentionem facere
alicuius: loqui de aliquo; 2. m. fit/incidit
de aliquo: alicui memoratur; 3. m. nem
facere rei (*gen*): rem memorare
mercari = emere
mercatura -ae *f* = negotium mercatoris
mercatus -us *m* = locus quo mercatores
conveniunt
merces -edis *f* = 1. pecunia quae pro labore
accipitur; 2. pecunia quae pro alicuius
usu solvetur; 3. praemium
merêre/-ri = 1. dignus aliquo esse;
2. dandus esse quia eo dignus est;
3. stipendia m.: militare; 4. bene m. de
aliquo: bene facere alicui; 5. stipendia m.
meritum -i *n* = factum quo laus meretur
meritus -a -um = qui meret
-met = ipse (ego-met, me-met, se-met, vos-
met, mea-met, et c.)
metallum -i *n* = aurum, argentum, aes,
ferrum metallum est
metari = fines designare, locare
metiri mensum = 1. modum statuere
numerando; 2. annum m.: anni
longitudinem (numerus dierum)
statuere

metus -us *m* = timor
micare = subitò moveri ac fulgêre
migrare = in alium locum ire habitatum
milia -orum *n* = 1. *sing* mille: duo milia;
2. milia: milia passuum
miliarium -i *n* = miliaria sunt lapides iuxta
vias positi *M* passibus interiectis
militaris -e < miles
militia -ae *f* = 1. vita militaris; domi
militiaeque: in pace et in bello;
2. officium militum; 3. militiae (*loc*): in
castris, in bello
minae -arum *f pl* = dicta minantia; minas
iactare in: minari
minari = minari alicui aliquid: poenam
aliquam promittere alicui
minister -tri *m* = 1. servus qui cibum in
triclinium portat; 2. quilibet servus
ministerium -i *n* = officium ministri
ministra -ae *f* = ancilla
minitari = minari
minus = 1. non tam; 2. ↔ -ior -ius; 3. si
minus: si non, alio modo
mirabundus -a -um = mirans
miraculum -i *n* = res mirabilis
mirus -a -um = 1. quod mirantem facit;
2. mirandus; 3. miris modis: in modum
mirandum
miscère -uisse -xtum = 1. duo res vel plùs
confuse (<confundere) iungere; 2. turbare
miserabilis -e = miserandus
miserari = miser esse ob (alicuius malam
fortunam)
miseratio -onis *f* < miserari
misereri = *m*. alicuius: miserari aliquem
miseria -ae *f* < miser
miseri-cordia -ae *f* = dolor ob alterius
miseriam
missile -is *n* = telum
mitigare = mitem facere, mollire
mitis -e ↔ ferox
mittere misisse missum = 1. facere ut
aliquid portetur ad locum/aliquem;
2. solvere, ↔prehendere; 3. iacere;
4. facere ut aliquis in locum eat
moderari (+*dat*) = temperare

moderatio -onis *f* (< moderari) =
1. temperantia; 2. modestia
moderator -oris *m* = qui moderatur
moderatus -a -um = qui modum non excedit
modestia -ae *f* < modestus
modestus -a -um = paulo contentus, abstinens
modicus -a -um = nec magnus nec parvus
modius -i *m* = modus [8,75 l]
modò = 1. tantùm, solùm; 2. nuper; 3. *m*. ...
m.: tum ... tum; 4. +*conì*: dummodo
modus -i *m* = 1. id quomodo aliquid fiat;
2. eo modo: ita, sic; 3. nullo modo:
minime; 4. in modum: modo (*abh*);
5. modi verborum: indicativus,
imperativus, optativus, coniunctivus,
infinitivus; 6. certus numerus,
magnitudo; 7. (agri) modus: certum
agri spatium (numerus iugerum);
8. finis non excedendus; 9. huius modi:
huius generis, talis; 10. eius modi: eius
generis, talis; 11. quem ad modum:
quomodo
moles -is *f* = 1. ingens forma, magnitudo;
2. labor molestus ac difficilis;
3. magnitudo
molestus -a -um = 1. ↔ iucundus; 2. moleste
pati/ferre: iratus esse ob aliquid
moliri = laborare, niti
mollire = 1. mollem facere; 2. sedare
(animos)
momentum -i *n* = *m*. (temporis): tempus
brevissimum
monitus -us *m* < monêre
monumentum -i *n* < monêre = 1. *m*. rei:
quod monet de re; 2. monumentum esse
alicui: aliquem monêre
mora -ae *f* = 1. sine/positâ morâ: continuo;
2. res difficilis quae aliquid prohibet;
3. breve tempus per quod aliquid cessat;
4. nec mora: ac sine morâ
morari < mora = diutius in loco manêre
morbus -i *m* = mala valetudo
moribundus -a -um = moriens
mortalis -e = 1. qui mori potest; 2. humanus;
3. mortalia: fata mortalium (hominum);
4. mortales: homines

mos moris *m* = 1. id quod fieri solet;
 2. more alicuius: ut aliquis; 3. modus agendi
motus -us *m* 1. <movêre; 2. perturbatio (<perturbare), affectus; 3. seditio;
 4. m. terrae: m. terrae dum concutitur
movêre movisse motum = 1. quater; 2. afficere, permovêre, tangere;
 3. (risum) movêre: excitare; 4. cogitare;
 5. removêre; 6. castra movêre;
 7. bellum/arma movêre: bellum inferre
 mugire = ‘mu’ facere (ut bos)
 muliebris -e <mulier
 multare = punire
 multò +*comp* = 1. multùm magis; 2. longe
 multum -i *n* = 1. magna quantitas; 2. ad multum diei: ad horam seram
 multus -a -um = 1. magnae quantitatis;
 2. in/ad multam noctem: in seram noctem
 munimentum -i *n* = munitio (murus, vallum)
 munire = 1. (locum) vallo/muro circumdare;
 2. (viam) aedificare, facere; 3. custodire
 munitio -onis *f* = opus quo locus munitur
 munitus -a -um = tutus
 munus -eris *n* = 1. donum; 2. officium;
 3. officium perfectum; 4. muneri dare: dono dare, donare
 murmur -is *n* = vox quae vix auditur (↔ clamor)
 mus muris *m* = animal parvum quod mulieres exterret et libros êst
 mutabilis -e = qui facilè mutatur
 mutatio -onis *f* < mutare

N

nancisci nactum = adipisci, invenire (rem nanciscor: res mihi datur)
 nare = natate
 nata -ae *f* = filia
 natio -onis *f* = gens
 natura -ae *f* = quae propria sunt rei
 natus -a -um = 1. <nasci ↔ mori; 2. puer VII annos natus: puer VII annorum;
 3. deâ natus: deae filius; 4. aptus
 natus -i *m* = filius

naufragium -i *n* <navis+frangere
 nauticus -a -um = navalis
 navalia -ium *n pl* = locus ubi naves aedificantur et reficiuntur
 navalis -e <navis
 navicularius -i *m* = qui navem possidet
 ne = 1. non; 2. ne ... quidem: etiam non;
 3. ut ne; 4. ut ne, quia non; 5. ne desperaveris!: noli desperare!;
 6. utinam ne: opto ne; 7. ne non: ut;
 8. ne multa: ne multa dicam
 nebula -ae *f* = nubes quae terram operit
 nec-dum/neque-dum = et nondum, nec adhuc
 necessariò = quia necesse est, ex necessitate
 necessarius -i *m* = propinquus, amicus
 necessitas -atis *f* <necesse
 nectere -xisse -xum = vinculo iungere
 ne-fandus -a -um = infandus
 ne-fas *indecl n* ↔ fas
 ne-fastus -a -um = (dies) n.: quo nefas est cum populo agere (ius dicere)
 negare = 1. dicere ‘non verum esse’; 2. n. alicui: dare nolle alicui; 3. negare ‘se esse’: dicere ‘se non esse’; 4. nolle
 negitare = saepe ac vehementer negare
 neglegere -exisse -ectum = 1. ↔ curare;
 2. despiciere, contemnere
 negotiari = negotia gerere
 negotiator -oris *m* = qui negotia gerit, mercator
 negotium -i *n* = 1. officium, opus, ↔ otium;
 2. res
 nepos -otis *m* = filius filii/filiae
 ne-quaquam = nullo modo
 ne-quiquam = frustra
 ne-quire -ivisse/-iisse = non posse, non quire
 nervus -i *m* = 1. vires, robur; 2. funis tenuissimus quo fides sonantur
 nesquio-quis = aliquis
 ne-ve/neu = 1. vel ne, et ne; 2. neve ... neve: neque ut... neque ut
 ni = nisi
 nihil/nîl = nequaquam
 nihilo = 1. nullo modo; 2. nihilo minus/ setius: tamen

nimbus -i *m* = nubes quae imbrem affert
ni-mirum = scilicet, certe
nimiùm = nimis
niti nisum = 1. laborare, studère, operam dare; 2. niti in aliquo: situm esse in potestate alicuius
nobilitare = nobilem facere
nobilitas -atis *f* = 1. <nobilis; 2. omnes cives nobiles, optimates
nocère -uisse = 1. ↔ prodesse; 2. afferre detrimentum
noctu = nocte
nocturnus -a -um <nox
nodus -i *m* = vinculum, nexus (<nectere)
nomen -inis *n* = 1. verbum quo aliquem/ aliquid notus/notum est; 2. pars orationis cum casu, corpus aut rem proprie communiterve significans; 3. nobilitas, gloria; 4. populus, gens; 5. n. dare: se iungere (ad exercitum)
non-nihil *adv* = haud paulum, aliquid
noscitare = agnoscere
nota -ae *f* = 1. signum scriptum; 2. signum a censoribus appositum ad senatoris nomen ut de senatu moveantur
notare = 1. diligenter animadvertere; 2. ↔ probare
Notus -i *m* = ventus qui a meridie flat
novellus -a -um = parvulus
novissime = nuper
novissimus -a -um = ultimus
novitas -atis *f* <novus = 1. ↔ vetustas; 2. status hominis novi
novus -a -um = 1. ↔ antiquus; 2. antea ignotus; 3. luna nova: luna cuius exigua pars tantum videtur; 4. alter, alius; 5. incredibilis, quod nunc primum accidit; 6. mirus; 7. (homo) novus: qui primus e gente suâ magistratum init
noxa -ae *f* = culpa
noxius -a -um (<noxa) ↔ insons
nubere -psisse -ptum = 1. alicui nubere: alicuius uxor fieri; 2. ei nupta: eius uxor; 3. nuptum dare: in matrimonium dare

nudare = 1. nudum facere; 2. exponere ad hostes, vacuum defensoribus facere
nudus -a -um = 1. sine vestimentis; 2. qui non defenditur
numen -inis *n* = voluntas deorum
numerous -a -um = frequens, *p/* multi
numerus -i *m* = 1. I, II, III numeri sunt; 2. quantitas; 3. numerus nominum: singularis, pluralis; 4. in deorum numero haberi: deus esse
nuncupare = nominare
nuntia -ae *f* = ea quae verba portat (inter homines)
nupta -ae *f* = uxor
nuptiae -arum *fpl* <nubere = matrimonium
nurus -us *f* = uxor filii
nusquam = nullo loco (↔ ubique)
nutrire = alere
nutus -us *m* = motus deorsum, vis gravitatis
Nympha -ae *f* = Nymphae sunt deae minores quae silvas, montes, flumina incolunt

O

ob +*acc* = 1. propter; 2. ante
ob-ducere: obductâ nocte: obscurâ nocte
ob-equitare = equo vehi (ad)
ob-icere = opponere, offerre
ob-icere = obicere
ob-ire = 1. adire; 2. mortem/diem (mortis) obire: mori; 3. sol obiens: sol occidens
obitus -us *m* (<obire) = mors
ob-ligare = officio tenère
obliquus -a -um = 1. inclinatus; linea obliqua [/] ↔ recta [|]; 2. oratio obliqua ('...'): legibus grammaticis mutata (*acc* + *inf* pro *nom* + *ind*, *coni* pro *ind*, *pers* 3 pro 1/2) ↔ oratio recta ("...")
oblivio -onis *f* <oblivisci
oblivisci -litum = memoriam alicuius amittere
ob-mutescere -tuisse = mutus fieri
ob-nubere = velare
ob-oedire (< -audire) = parère
ob-oriri = oriri

ob-repere = clam ascendere
ob-rigescere -guisse = rigens fieri
ob-ruere -ruisse -rutum = 1. operire (re
suprà iniectâ); 2. opprimere;
3. fluctibus obrui: submergi
obscurare = obscurum facere
obscurus -a -um = 1. ↔ clarus; 2. difficilis
intellectu; 3. ignotus
ob-sequi = parêre
ob-servare = colere, honorare, carum habêre
obses -idis *m/f* = homo nobilis qui victori
hosti pignus traditur ne pax violetur
ob-sidêre -sedisse -sessum = exercitu tenêre
inclusum
obsidio -onis *f* < obsidêre
ob-sistere = resistere
ob-stare = 1. viam claudere, prohibêre;
2. ↔ sinere
obstinatus -a -um = firmus, constans
ob-struere = claudere (re obstante)
ob-stupescere -puisse = stupêre incipere,
stupens fieri
ob-secundare = obsequi, parêre
ob-surdescere -duisse = surdus fieri
ob-temperare = oboedire, parêre
ob-testari = orare (diis testibus)
ob-tinêre = 1. tenêre in suâ potestate;
2. adipisci
ob-trectare = 1. verbis male tractare/vexare;
2. rei (*dat*) o.: rem o./verbis oppugnare
obtrectatio -onis *f* < obtrectare
ob-truncare = trucidare
obtusus -a -um ↔ acutus; (animus) o.: qui
nihil sentit
ob-venire = evenire (sortibus)
ob-viam = 1. obviam ire: occurrere;
2. obviam ire: adversari
ob-vius -a -um = 1. qui obviam it; 2. obvius
esse: obviam ire
occasio -onis *f* = tempus idoneum
occasus -us *m* < occidere
oc-cidere -cidisse = 1. ↔ oriri; 2. cadere,
interfici, mori
occultus -a -um = 1. latens; 2. abditus,
secretus
occupare = 1. vi capere et suum facere;

2. possidêre, potiri; 3. occupatum tenêre
occupatus -a -um = 1. deditus; 2. ↔ otiosus
oc-cursare = occurrere
ocissime *sup* = celerrime
ocius *adv* = celerius
octies = 8x
octogesimus -a -um = LXXX (80)
odor -oris *m* = quod per nasum sentitur
of-fendere = (inexpectatum) invenire
offensa -ae *f* = indignatio (ob iniuriam)
offensio -onis *f* = calamitas
of-ferre ob-tulisse ob-latum = 1. se
daturum esse dicere/ostendere; 2. se
offerre: se ostendere; 3. oblatu: visus;
4. alicui offerri: alicui apparêre/obviam
ire
olim = 1. aliquo tempore, tempore antiquo;
2. aliquando pòst
omen -inis *n* = signum quod rem futuram
portendit
o-mittere = 1. praetermittere; 2. omitte + *inf.*
noli; 3. omissus: relictus
omnino = 1. in omni re, plane; 2. ex
omnibus
onerare = 1. onere implêre; 2. aliquem
promissis onerare: alicui multa
promittere
onus -eris *n* = quod portatur
opacus -a -um = qui umbram habet
opem -is -e (*acc gen abl*) *f* = 1. auxilium;
2. summâ ope: omnibus viribus
opera -ae *f* = 1. opera alicuius: quod aliquis
agit; 2. tuâ operâ: tuâ causâ; 3. munus
libenter functum; 4. non operae est
(mihi): non tempus est, nolo; 5. operam
dare: laborare, curare; 6. alicui operam
dare: aliquem attente audire
operarius -i *m* = vir qui manibus suis opus
facit
opes -um *f/pl* = 1. divitiae; 2. potentia
opifex -icis *m* = operarius
opimus -a -um = 1. spolia opima: spolia
duci hostium occiso erepta; 2. opulentus
opinari = arbitrari, putare
opinio -onis *f* (< opinari) = 1. sententia;
2. fama

oportere: oportet + *inf/coni* = necesse est, convenit

oppidani -orum *m pl* = cives oppidi

op-plêre = complêre et operire

op-ponere = contrà ponere

opportunitas -atis *f* = res opportuna/idonea

opportunus -a -um = idoneus, qui obicitur (rei)

op-primere -pressisse -pressum =

1. superare (premedo); 2. premere

oppugnatio -onis *f* < oppugnare

optimates -ium *m pl* = optimi/principes cives, factio nobilium

opulentia -ae *f* < opulentus

opulentus -a -um = dives, potens

opus -eris *n* = 1. id quod efficitur; 2. labor rustica; 3. labor militaris ad muniendum; 4. aedificium; 5. opera: opera obsidionis, munitiones

opus esse = 1. necesse esse, oportere; 2. opus esse aliquo: necesse esse aliquid; 3. facto opus est: facere opus est; 4. alicuius opus esse: aliquo opus esse

ora -ae *f* = 1. finis terrae, unde mare incipit; 2. regio

oraculum -i *n* = 1. locus ubi fatum divinitus praedicitur sortibus; 2. fatum praedictum

oratio -onis *f* = 1. sermo; 2. orationes habêre: verba facere

orator -oris *m* = 1. qui orationes habet; 2. legatus (qui orat)

oratorius -a -um < orator

oratrix -icis *f* = quae orat

orbis -is *m* = 1. motus rotundus; 2. forma rotunda et globosa (ut forma solis et lunae); orbem conficere: in orbem se movêre; 3. o. terrarum: omnes terrae; 4. orbis: orbis terrarum

orbitas -atis *f* < orbus

orbus -a -um = 1. qui liberos amisit; 2. qui parentem amisit

ordinare = 1. in ordine ponere; 2. instituire constituere

ordiri orsum = (loqui) incipere

ordo -inis *m* = 1. linea rerum/hominum aliorum post alia; 2. modus collocandi;

3. (ex) ordine: post alium alius; 4. ordo (equester): equites Romani

orientalis -e < oriens

origo -inis *f* < oriri = 1. originem trahere: ortus esse; 2. principium, initium

oriri ortum = 1. sol oriri: in caelum ascendere; 2. (in caelum) fieri, concipi; 3. initium facere; 4. primum fieri, incipere; 5. nasci

ornamentum -i *n* = 1. res quae ad meliorem vel pulchriorem apparendum alicui additur; 2. instrumenta; 3. quod ornat/illustrat

ornare = 1. aliquid pulchrius/melius facere; 2. instrumentis parare; 3. paratum facere; 4. re ornatus: rem habens

ornatus -a -um = 1. cum ornamentis; 2. illustris

ortus -us *m* < oriri ↔ occasus

os oris *n* = 1. quod est inter labra; 2. ostium, locus quo flumen in mare influit; 3. uno ore: simul dicens; 4. uno ore: omnes consentientes; 5. vultus; 6. ante ora: ante oculos

os ossis *n* = 1. quod canes edunt; 2. ossa: corpus mortuum

os-tendere -disse = 1. monstrare; 2. notum facere; bellum o.: se bellum facturum esse ostendere

ostentare = gloriose ostendere

otium -i *n* = 1. vacuum tempus, ↔ negotium; 2. pax, tranquillitas; per otium: in pace

ovare = superbe gaudêre

P

pabulum -i *n* = cibus pecoris et equorum

pabulari = pabulum petere

pacare = ad pacem cogere, subigere

pacisci pactum = condicionem ferre, ex composito postulare

pacto = quo pacto: quo modo

paelex -icis *f* = altera uxor

paenitère = 1. me (*acc*) paenitet ita fecisse: doleo quod ita feci; 2. me paenitet facti: me paenitet ita fecisse; 3. me paenitet rei (*gen*): mihi displicet res

palam = 1. ↔ clam; 2. p. facere: patefacere
palari = errare
palescere -uisse = pallêre incipere, pallidus fieri
palma -ae *f* = 1. ramus qui victor accipit; 2. manus
paludamentum -i *n* = pallium militis
palus -udis *f* = locus umidus
palus -i *m* = stipes
pandere -disse passum = 1. late extendere; 2. agmen extendi iubêre
Pantheum/-on -i *n* = altum templum rotundum
papaver -eris *n* = flos quidam
par paris = 1. aequus; 2. alteri par: similis, tam bonus/validus ... quàm alter; 3. virtuti par: qui virtutem aequat
parare = 1. paratum facere; 2. paratus esse; 3. (fugam) parare: facere quod opus est (ad fugam); 4. res paratas habêre ad aliquid; 5. emere; 6. aliquem mercede corrumpere
paratus -a -um = 1. qui aliquam rem facere potest quia omnia habet quae necesse sunt ut rem faciat; 2. alicui paratus: ad aliquid paratus
parcere pepercisse -rsum = 1. alicui parcere: aliquem non necare, salvum esse sinere; 2. servare; 3. abstinêre
parens -entis *m/f* = pater/mater
parere -io peperisse partum = 1. ovum expellere; 2. femina feta filium nondum natum expellere; 3. pacem parere: pacem facere; 4. facere, dare; 5. per se facere
paries -etis *m* = murus domûs
pariter = 1. aequè, eodem modo; 2. pariter cum: simul cum
parricidium -i *n* <parricida = nex parentis/ cognati
pars -rtis *f* = 1. aliquid ex toto; 2. unus ex toto aequè diviso; 3. locus; 4. pars / partes: factio; 5. magnâ (ex) parte: paene totus; 6. decima pars: 1/10
particeps -ipis ↔ expers
partim = in parte; partim ... alias: alias ... alias

partiri = 1. dividere (in partes); 2. aliquid in partes dividere et dare
parturire = pariturus esse (< parere)
partus -us *m* = 1. < parere; 2. partu edere: parere
parum = 1. non satis; 2. haud; 3. vix
parum-per = paulisper
passim = longe lateque, ubique
pastio -onis *f* < pascere
pate-facere = 1. aperire; 2. in lucem efferre, publice ostendere
pate-fieri *pass*; pate-facere *act*
pater -tris *m* = 1. vir caput familiae; 2. vir qui liberos habet; 3. vir qui aliquem genuit; 4. pater familias: pater (dominus) familiae; 5. patres (conscripti): senatores, sic honoris causâ appellati
patera -ae *f* = vas humile ex quo vini sacrificium fit
patêre = 1. apertus esse; 2. locus esse qui transiri potest; 3. se extendere, locatus esse in loco lato; 4. fuga patêre: fugere licêre; 5. longus/latus esse; 6. patet: apparet, ostenditur
paternus -a -um <pater
patescere -uisse = patêre incipere, patens fieri
patis passum = 1. ferre (dolorem); 2. aequo animo ferre; 3. sinere; 4. moleste/aegre/ indignè p. aliquid: iratus esse ob aliquid
patrare = perficere
patricii -orum *m* = 1. homines nobili generi nati ↔ plebei; 2. liberi Patrum (senatorum)
patrimonium -i *n* = bona patris familiae
patrius -a -um < pater
patrocinium -i *n* = 1. officium patroni; 2. auxilium
patronus -i *m* = defensor
patruus -i *m* = frater patris
paucitas -atis *f* < pauci
paulatim = paulùm ac paulùm (↔ subito)
paululum = paulùm
pavêre = pavidus esse
pavidus -a -um = timidus, territus
pavor -oris *m* = timor subitus

peccare = delinquere
peccatum -i *n* = delictum
pectus -oris *n* = 1. pars corporis sub collo et super ventrem; 2. pars corporis feminarum quae lac dat; 3. animus, mens
pecua -um *n* = pecudes
peculatus -us *m* = furtum pecuniae publicae
pecus -udis *f* = 1. bestia qua utitur agricola; 2. ovis
pedester -tris -tre <pes = peditum
pellere pepulisse pulsum = fugare
Penates -ium *m pl* = 1. di qui domum vel patriam tuentur; 2. domus
pendere pependisse pensum (pecuniam) = solvere
penes *adv* = apud
penetralia -ium *n pl* = domus interior
penetrare = vi intrare
penitus = 1. ex interiore parte; 2. in partem interiolem; penitus pervenire: penetrare
pensare = reputare
pensio -onis *f* = pecunia solvenda
pensitare = pendere
penuria -ae *f* = inopia
per- = valde ...
per-agere = 1. perficere, exsequi; 2. finire, ad finem agere; 3. diebus aliquibus peractis: d. a. pòst
per-agrare = pererrare
per-angustus -a -um = valde angustus
per-blandus -a -um = valde blandus
per-brevis -e = valde brevis
per-celeris -e = valde celeris
per-cellere -culisse -culsum = 1. percutere (animum), perturbare; 2. percussus: perterritus
per-censêre = enumerare
perceptio -onis *f* = collectio
per-contari = interrogare
per-contatio -onis *f* < percontari
per-dere -didisse -ditum = 1. ↔ servare; 2. (tempus) frustra ponere; 3. ruina afferre; 4. amittere
per-domare = funditus domare, subigere
perduellio -onis *f* = scelus maximum contra rem publicam

peregrinus -a -um = cui alia patria est
perennis -e = 1. semper fluens; 2. perpetuus
per-errare = p. terram: errare per terram
per-exiguus -a -um = valde exiguus
perfectus -a -um = 1. finitus; 2. qui melior fieri non potest
per-ferre = 1. ferre (usque ad finem); 2. diu pati; 3. perferri: fama ferri ad aliquem/ in aliquem locum
perfidia -ae *f* <perfidus
per-fidus -a -um = qui fidem fallit
perfuga -ae *m* = miles qui ad hostem perfugit/transfugit
per-fugere = confugere
perfugium -i *n* = asyllum
per-fundere -fudisse -fusum = 1. totum afficere, permovêre; 2. rigare
per-fungi = defungi
pergere perrexisse = 1. non desinere; 2. ire pergere; 3. progredi, proficisci
per-hibêre = habêre, existimare; perhibetur: narratur
per-imere -emisse -emptum = interimere, perdere
periocha -ae *f* = breviarium
per-ire = 1. perdi, mori (↔ servari); 2. abire; 3. se perdere, non fieri; 4. deleri, absumi
peritus -a -um ↔ ignarus
per-magnus -a -um = valde magnus, maximus
per-manêre = diu manêre
per-miscêre = miscêre
per-mittere = 1. alicui p.: alicum sinere; 2. tradere, credere; 3. mandare, committere
permixtio -onis *f* (< permiscêre) = perturbatio
per-molestus -a -um = valde molestus
per-multi -ae -a = plurimi
per-mutare = inter se mutare
permutatio -onis *f* <permutare
pernicies -ei *f* = caedes, strages
perniciosus -a -um = nocens, ↔ saluber
per-orare = orationis finem facere
per-pellere -pulisce -pulsum = persuadendo pellere (ad agendum)
per-rocare = ordine interrogare (senatores)
per-saepe = valde saepe

per-sequi = 1. (fugientem) sequi; 2. sequi, comitari; 3. sequi, imitari
per-severare = firme stare, constans manêre, ↔ cessare
per-solvere = solvere, praestare
per-spicere = plane vidêre
per-stare = firme stare, perseverare
per-timescere -uisse = expavescere
per-tinêre ad = attingere, afficere
per-turbare = 1. valde turbare, miscêre; 2. animos permovêre, commovêre, afficere
per-vadere = per aliquam rem vadere (aliquid mali; Hispanice “cundir”)
per-vastare = funditus vastare
per-volare = pervenire volando
pessum dare = perdere
pesti-fer -era -erum = qui pestem fert
pestilentia -ae *f* = morbus gravis qui multos simul afficit
pestis -is *f* = mors
petitio -onis *f* < petere
phalerae -arum *fpl* = ornamenta rotunda quae viri nobiles ac milites in pectore gestabant honoris causa
pharetra -ae *f* = locus quo sagittae continentur
philosophia -ae *f* = p. naturalis: id quod docetur de rerum natura
philosophus -i *m* = vir sapiens qui docet philosophiam
picta -atis *f* < pius = amor deum/parentum/patriae
piger -gra -grum = 1. ↔ industrius; 2. piger campus: sterilis campus
pigêre = taedêre; me piget: me taedet
pignus -oris *n* = res cara data fidei causâ (pro pecuniâ mutuâ)
pilleus -i *m* = res e lanâ facta quae in caput induitur
pingere pinxisse pictum = 1. colore operire, imaginibus ornare; 2. vestis picta: vestis filis ornata quae lineis pulchris faciunt; 3. tabula picta: imago in tabula picta
piraticus -a -um < pirata

pius -a -um = qui deos et patriam et parentes diligit
placêre -uisse/-itum esse = 1. alicui placêre: iucundus esse; 2. patribus placet: patres volunt; 3. placuit ut/ne: decretum est ut/ne; 4. placitum est: ei/iis placuit
placidus -a -um = quietus, non turbatus (↔ acer)
placitus -a -um = qui placet, gratus
planus -a -um = 1. qui faciliè intellegitur; 2. (locus) planus: aequus
plausus -us *m* < plaudere
plebei -orum *m* = homines humili generi nati ↔ patricii
plebes -is *f* = plebs
plebs -bis *f* = plebei, populus Romanus praeter patres et patricios
pleri-que plerae-que plera-que = prope omnes
plerum-que *n* = maior pars
plerum-que *adv* = propè semper
plerus-que plera-que plerum-que = 1. plerique; 2. pleraque pars: maior pars
pluma -ae *f* = penna
plumbum -i *n* = metallum grave ac vile quod faciliè mollitur
plurimum = maxime multum
plurimus -a -um *sup* < multus
poema -atis *n* (*pl abl* -atis) = opus versibus scriptum, carmen
poena -ae *f* = 1. > punire; 2. poenas dare alicui: puniri ab aliquo; 3. poenas ab aliquo recipio: aliquis mihi poenas dare (a me punitur)
poetria -ae *f* = femina poeta
pollens -entis = potens
pollêre = valêre
pollicitari = polliceri
pollicitatio -onis *f* (< pollicitari) = promissum
polluere -uisse -utum = sordidum facere (↔ purgare)
pomerium -i *n* = spatium intra et extra moenia quod neque habitari neque arari fas est

pompa -ae *f* = agmen hominum festo die procedentium
pondo *abl* <pondus (=pondere)
pondus -eris *n* = 1. onus grave magnum pondus habet; 2. moles gravis
ponere posuisse positum = 1. aliquid movêre ut in mensâ situs sit; 2. (vestem) ponere: ↔ induere; 3. castra ponere: castra exstruere; 4. arma ponere: arma deponere, se dedere; 5. in medio ponere: palam ostendere; 6. bellum ponere: bellum finire; 7. positâ morâ: sine morâ; 8. positus: situs
pons pontis *m* = opus exstructum ad flumen transiendum
pontifex -icis *m* = summus sacerdos omnibus praepositus
pontus -i *m* = mare
populares -ium *m pl* = cives
populari = vastare
popularis -e < populus
populariter = vulgò
populus -i *m* = 1. cuncti cives; 2. plebs
por-rigere -exisse -ectum = extendere
porro ↔ retro
portare = 1. vehere; 2. ferre; 3. transportare
por-tendere -disse -tum = rem futuram ostendere
portentum -i *n* = prodigium quo fatum portenditur
porticus -us *f* = ordo columnarum tectus
portuosus -a -um = portûs habens
poscere = dari iubere
posse potuisse = 1. potestatem/facultatem habere ad aliquid faciendum; 2. potens esse, potestatem habere
possessio -onis *f* < possidêre
pòst = postea
postea-quam = postquam
posteri -orum *m pl* = filii et nepotes et eorum filii et nepotes et cet.
posterior -ius *comp* <post = 1. ↔ prior; 2. pars posterior: pars inferior, finis; 3. sequens, posterus
posteritas -atis *f* = tempus posterum/futurum, posteri

posticum -i *n* = ostium posterius
postremum *adv* ↔ primùm
postremus -a -um ↔ primus; ad postremum: postremò
postri-die = postero die (↔ pridie)
postulatum -i *n* = quod postulatur
potens -entis = 1. qui magnam potestatem habet; 2. maris potens: potestatem maris habens; 3. (re) potens: potitus, (rem) possidens
potentia -ae *f* <potens
potestas -atis *f* = 1. ea quae aliquis facere potest; 2. significatio; 3. potestas esse alicui: aliquis posse; 4. potestatem facere: occasionem dare
potior -ius *comp* = 1. melior, rectior; 2. potius quàm: neque; 3. optatior; nihil alicui esse potius quam ut +*coni*: nihil malle aliquis quam
potiri = 1. re potiri: rem suam facere; 2. alicuius potiri: alicuius potens esse (aliquid in suâ potestate tenêre)
potissimum *adv sup* (*comp* potius)
praebere = 1. offerre; 2. se p.: se ostendere, agere
prae-cedere ↔ sequi
praeceps -cipitis = 1. praeceps ire: (se) praecipitare, ruere, properare; 2. periculosus; 3. praecipitem dare: praecipitare; 4. (locus) praecipitans: arduus
praeceptum -i *n* = 1. quod praeceptum est, imperium; 2. quod docet quomodo sit agendum
prae-cipere = 1. faciendum esse dicere, imperare; 2. antè capere
praecipitare = 1. proicere (capite primo); 2. se praecipitare: ruere, properare; 3. se p.: se perdere; 4. praecipitari
praecipuus -a -um = prae aliis magnus, egregius
prae-clarus -a -um = prae aliis clarus, clarissimus
praeco -onis *m* = vir qui nuntios publicos proclamat
praeda -ae *f* = 1. quod capitur vel rapitur; 2. praedam facere: praedam rapere

praedari = praedam capere
praedatorius -a -um = qui praedatur
praedicare = pronuntiare, narrare
prae-dicere = dicere quod accidet
praedictum -i *n* = quod praedictum est
prae-dives -itis = divitissimus, prae alios
dives
praefectus -i *m* = 1. is qui praefectus est;
2. dux
prae-ficere -fecisse -fectum = praeponere
prae-mittere = aliquem mittere ut in locum
veniat prior
prae-occupare = antè occupare
prae-parare = paratum habère priùs
prae-ponere = 1. alicui aliquem praeponere:
aliquem alicuius principem facere;
2. antè ponere; 3. praeferre
prae-potens -entis = prae aliis potens,
potentissimus
praesens -entis = 1. tempus praesens: nunc;
2. ↔ absens; 3. qui patet
prae-sentire = sentire aliquid nondum
eventum eventurum esse
praesertim = praecipue, maxime
praeses -idis *m/f* = custos
praesidium -i *n* = 1. milites ad locum
defendendum locati; 2. ad praesidium:
ad defendendum; 3. praesidio esse
alicui: aliquem tueri
praestans -antis = excellens
prae-stare = 1. officium praestare: officium
facere; 2. alicui/aliquem praestare:
melior esse quàm aliquis; 3. praebère,
dare; 4. aliquis eminère; 5. p. ut: curare
ut
prae-sumere = prae aliis sumere
praeter + *acc* = 1. sed, nisi; 2. praeterea;
3. quod est ob aliquem/aliquid et it
porro (ut flumen); 4. praeter spem:
contra spem
praeter-ire = 1. currere prae aliquo aliquis
qui modò post eum erat; 2. tempus
transire; 3. praetermittere
praeteritum -i *n* = 1. tempus präteritum
(↔ futurum); 2. praeterita: tempus
praeteritum

praeter-mittere = 1. non memorare, non
scribere (↔ addere); 2. non agere,
neglegere
praeter-quam quod = praeter id quod
praeter-vehere = praeter aliquem locum
transire
prae-texta, toga *f* = toga purpurâ ornata
quam consules et dictatores gerunt
praetextatus -a -um = (togâ) praetextâ
indutus (ut puer liber ad annum XVII)
praetor -oris *m* = 1. praefectus urbis;
2. magistratus qui iudiciis praest
praetorium -i *n* = locus in castris ubi dux
habitat
praetorius -a -um = praetoris, praefecti
praetorius -i *m* = qui praetor fuit
praetura -ae *f* = magistratus pratoris
praeverbium -i *n* = syllaba verbo praeposita
pratium/-ulum -i *n* = area herbâ operta
pravum -i *n* = malum
pravus -a -um = 1. ↔ rectus; 2. improbus,
malus; 3. non prudens, imprudens
precari (< preces) = orare
preces -um *f/pl* = 1. verba orantia, quod
oratur; 2. prece: precibus
premere pressisse pressum = 1. aliquem/
aliquid tangere et impellere; 2. malâ re
afficere; 3. armis petere; 4. opprimere
pretium -i *n* = 1. id quod aliquid constat/
valet; 2. stipendium, merces;
3. promissum
primò = 1. initiò; 2. primùm
primores -um *m/pl* = 1. primi, principes;
2. summae vel extremae quaeque res
primùm = 1. ↔ postremò (primùm ...
deinde ... postremò); 2. quàm primùm:
cùm primùm fieri potest
primus -a -um = 1. I (1); 2. prima aestas:
prima aestatis pars; 3. in primis: prae
ceteris, praecipue; 4. a primo: ab initio
princeps -ipis *m* = 1. vir ante alios primus
(qui aliis imperat); 2. primus; 3. vir qui
Romae imperat, imperator
principium -i *n* = 1. prima pars, initium;
2. causa
pristinus -a -um = antiquus

privatim ↔ publice

privatum -i *n* = pecunia privata (↔ publica)

privatus -a -um = 1. domesticus

(↔ publicus); 2. (vir) qui munus publicus non fungitur (non rex, non magistratus, et c.); 3. sine officio publico

pro +*abl* = 1. pro aliquo: in loco alicuius;

2. quasi; 3. pro aliquo: tamquam

aliquis; 4. pro aliquo: aliquid reddendo;

5. ↔ contra; 6. pro castris: ante castra

(prospiciens a castris); 7. pro tribunali:

in tribunali (prospiciens e t.); 8. pro

tempore: ut tempus postulabat; 9. pro

se quisque: omnes ex se ipsis

pro! = o! heu!

probare = 1. probum esse putare; 2. planum facere

probatus -a -um = (alicui) p.: qui probatur (ab aliquo), acceptus

pro-cedere = 1. ↔ recedere; 2. progredi;

3. melius fieri, propius esse aliquid ut perfectum sit

procella -ae *f* = ventus rapidus

procerus -a -um = altus et longus

pro-cidere -disse = antè cadere

pro-clamare = publice clamare

pro-consul -is *m* = qui anno post consulatum provinciam administrat vel exercitui imperat

procos. = proconsul

pro-creare = gignere

procul = 1. ↔ propè; 2. procul (ab) aliquo:

↔ prope aliquem; 3. procul dubio: certe

pro-cumbere -cubuisse ↔ recumbere

pro-curare = curare, administrare

procurator -oris *m* = qui procurat

pro-dere -didisse -ditum = 1. tradere (in

manûs hostium); 2. tradere (narrando);

3. memoriae p.: memoriae tradere

prodigium -i *n* = res mirabilis contra naturam facta

prod-ire = procedere

proditio -onis *f* <prodere

proditor -oris *m* = qui prodit

pro-ducere = 1. longiorem facere;

2. (exercitum) ad pugnam educere;

3. differre; 4. agere, inferre, promovère

pro-ferre = 1. promere, sumere e loco;

2. primum facere, invenire, notum facere; 3. maiorem facere, extendere

pro-ficere = procedere (ad eventum), successum habère

pro-fiteri -fessum = 1. publice dicere, promittere; 2. indicium p.: indicare

pro-fligare = devincere

pro-fugere = aufugere

pro-fugus -a -um = ex patria fugens

pro-fundere = effundere

progenies -ei *f* = 1. stirps; 2. gentis origo

pro-gnatus -a -um = natus

progressio -onis *f* <progredi

pro-hibère = 1. retinère; 2. vetare, ↔ sinere

pro-inde = ergo

pro-labi -lapsum = protinus labi

proles -is *f* = stirps

proletarii -orum *m* = cives pauperes qui non censebantur

pro-minère = eminère

pro-movère ↔ removère

promptu, in = facilè

promptus -a -um = paratus, acer

pro-mulgare (legem) = populo notum facere, ferre

promunturium -i *n* = mons in mare eminens

pro-nuntiare = publice nuntiare

pronus -a -um = inclinatus, qui facilè procidit

propatulum -i *n* = locus patens ante domum

properare = celeriter ire/agere

propere = celeriter

propinquus -a -um = 1. qui propè est; 2. ex propinquo: ex loco propinquo

propinquus -i *m* = cognatus

propior -ius *comp* <propè

pro-ponere = designare, statuere

propositum -i *n* = consilium

pro-praetor -oris *m* = magistratus qui anno postquam praetor fuit provinciam administrat vel exercitui imperat

proprius -a -um = 1. ↔ communis; 2. nomen proprium: nomen unius, ut Roma, Tiberis, et c.; 3. ↔ alienus

propter +acc = 1. propter aliquid: alicuius causâ; 2. prope

proptèr = propè

propterea = 1. ideò; 2. p. quòd: quòd

prora -ae *f* = pars navis prior (↔ puppis)

pro-scribere = exsulem facere nomen in tabulâ publicâ scribendo

pro-sequi = 1. sequi (proficiscentem);
2. (laudibus) p.: laudare

prosperus -a -um = secundus, felix

pro-sternere = 1. humi proicere; 2. delère

pro-tegere = tueri

pro-trahere = 1. proferre; 2. (bellum) p.: trahere, producere

pro-vehere = ultrâ vehere, per locum vehere

proventus -us *m* = magnae fruges

pro-vidère = 1. praeparare; 2. curare

provincia -ae *f* = 1. regio imperii Romani;
2. regio administranda

pro-vocare = 1. (ad populum) p.: postulare ut populus iudicet; 2. ad pugnam evocare

provocatio -onis *f* <provocare

pro-volare = ruere, procurrere

proxime = modò, dudum

proximus -a -um *sp* <propè = 1. proximus alicui loco: qui aliquem locum contingit; 2. proximi consules: consules insequentis anni

proximus -i *m* = vicinus

prudens -entis = 1. ↔ stultus; 2. alicuius prudens: qui aliquid scit/intellegit

prudèntia -ae *f* <prudens

pruina -ae *f* = ros (= aqua qua noctu et primo mane herbae asperguntur) qui nocte hiemis frigidâ durus fit quasi nix

pseudo- = falsus

pubes -eris = qui iam non puer est, maturus

pubes -eris *m* = homo pubes

publicanus -i *m* = qui vectigalia exercet

publicare = publicum facere

publicum -i *n* = pecunia publica, aerarium

publicus -a -um <populus = 1. ↔ privatus;

2. res publica: res omnium civium communis; 3. omnes regionis cives

pudens -entis = modestus, pudicus

pudibundus -a -um = pudore affectus

pudicitia -ae *f* <pudicus

pudicus -a -um = castus; uxor pudica: quae maritum solum amat

pudor -oris *m* <pudère = 1. animus turbatus peccati aut dedecoris causâ; 2. animus turbatus eius qui peccare aut dedecus admittere nonvult

puer -i *m* = 1. homo in tenerâ aetate;
2. servus

puerilis -e <puer

pueritia -ae *f* = aetas pueri

puerulus -i *m* = parvus puer

pugnator -oris *m* = qui pugnat

pullus -a -um = colore medio inter album et atrum

pullus -i *m* = 1. animal modo partum;
2. filius parvus galli

pulsus -us *m* = impulsus, vis movendi

pulvinar -aris *n* = torus in quo ponuntur signa deorum supplicationibus

pulvis -eris *m* = 1. terra sicca quae vento spargitur; 2. pulvis ubi describebantur formae

punctum -i *n* = nota qua minor fieri non potest [·]

purgare = 1. purum facere; 2. excusare

purpura -ae *f* = color ruber pretiosus

purus -a -um = 1. mundus, ↔ sordidus;
2. insons

putare = 1. existimare; 2. credere;
3. arbitrari, censère; 4. putares: videris

Q

quà = 1. quâ viâ, ubi; 2. ne quâ: ne quâ (aliqua) viâ

quà-cumque = ubicumque

quadratus -a -um = formâ IV latera

quadriennium -i *n* = quattuor anni

quadrigae -arum *f pl* = 1. IV equi curru iuncti; 2. quadrigas mittere: cursum aperire

quadringentesimus -a -um = CCCC
quaeso = oro (te/vos)
quaestio -onis *f* = 1. quod quaeritur;
2. quaestionem agere: quaerere in iudicio
quaestor -oris *m* = 1. magistratus qui in bello ducem adiuvat; 2. magistratus qui aerario praest
quaestorius -a -um < quaestor; aetate quaestoriâ: circiter XXX annos natus
quaestura -ae *f* = magistratus quaestoris
quaestus -us *m* = 1. lucrum (quaesitum/factum); 2. (pecuniam) in quaestu relinquere: mutuam dare quaestus causâ
qualis -e = 1. cuius generis; 2. quanta qualitas; 3. talis qualis: eiusdem generis atque/ac
qualis-cumque = qualis libet
quàm = 1. tam ... quàm: idem atque/ac; 2. qualis; 3. quàm celerrime (*sup*): tam celerrime quàm maxime fieri potest; 4. quàm primùm: cùm primùm fieri potest; 5. quàm plurimus: quantum maxime potest; 6. quàm maximas potest: (tantos) quantos maxime potest
quam-diu = 1. tamdiu ... quamdiu: tam diu ... quàm; 2. tamdiu quàm
quam-vis = 1. quamvis iustus: etiam si iustissimus est; 2. +*conî*: quamquam
quando = 1. quo tempore?; 2. quoniam; 3. cùm; 4. ne quando: ne aliquando, ne umquam
quantum = quàm multùm
quantum -i *n* = 1. quàm multùm; 2. tantùm quantum: tam multùm quàm; 3. quanti: quanti pretii (quàm parvi p.); 4. quantò ... tantò: tam +*comp* quàm +*comp*
quantus-cumque quanta- quantum- = quàm magnus, tantus quantus
qua-re = 1. cur?; 2. quam ob rem
quartò *adv* = quater factum
quasi = 1. tamquam; 2. velut si
quassare = valde quater, paene effringere
-que = 1. et; 2. -que ... -que: et ... et
quercus -us *f* = arbor cuius pars superior rotunda atque maior quàm inferior est
querella -ae *f* < queri

querimonia -ae *f* = querella
quic-quam = quidquam
quic-quid = quidquid
qui-cumque quae-cumque quod-cumque = 1. quem/quam/quod libet; 2. quisquis; 3. quaecumque: omnia quae
quid-qui = 1. omnis res quae; 2. quodcumque
quies -etis *f* = tempus quietum, somnus
qui-libet quae-libet quod-libet = qui-cumque (libet)
quin = 1. cur non?; 2. quin etiam: (non hoc solum) sed etiam, atque etiam; 3. quin +*imp*: age; 4. non dubito quin +*conî* ↔ dubito num +*conî*; 5. non multùm abest quin fiat: paene fit
qui-nam = quisnam
quindecim-viri -orum *m pl* = XV viri qui negotium publicum curant
quingentesimus -a -um = D
quinquagesimus -a -um = L
quinquennium -i *n* = quinque anni
quinque-remis -e = navis longa quae quinos remos habet
quintò *adv* = quinque factum
quippe qui = qui scilicet, quoniam, quoniam
ii
quire -eo -ivisse = posse
quis quae quid = 1. quis est?: quis vir?; quae est?: quae femina?; quid est?: quae res?; 2. quis locus?: qui locus?
quis qua quid (si/ne/num q.) = 1. si quis: si aliquis; 2. num quis: num aliquis; 3. num quid: num aliquid; 4. ne quis: ne aliquis, ne quisquam
quîs = quibus
quis-nam = quis
quis-que quae-que quod-que = 1. et unus et alter et tertius...; 2. fortissimus quisque: omnes viri fortes
qui-vis quae-vis quod-vis = 1. quilibet, quicumque; 2. quodvis: quodcumque vis
quo = 1. quo +*comp* ... eo: quantò ... tantò; 2. quo + *comp*: quamobrem; 3. quo +*conî*: ut eo (ut eo modo)
quo-ad = usque ad id tempus quo

quo-circa = itaque

quo-cumque *adv* = in quemcumque locum

quòd = 1. quia; 2. cur; 3. quòd + *coni.* utinam;

4. est quòd: causa est quare; 5. quòd si: si autem; 6. quòd nisi: nisi autem

quondam = 1. olim, aliquando

quo-quo = quocumque

quoties = 1. quoties? semel, bis, ter, quater,

quinqües, sexies, septies, octies, novies, decies...; 2. toties quoties

quoties-cumque = quoties

quo-usque = quamdiu

R

rabies -ei *f* = ira saeva atque amens

radius -i *m* = luminis linea

radix -icis *f* = 1. pars arboris subterranea;

2. pars infima montis

rapere -io -uisse -ptum = 1. vi trahere/

capere; 2. raptim trahere/capere;

3. adimere; 4. raptim vehere

rapina -ae *f* < rapere

raptim = celeriter

rarus -a -um = 1. qui non solet fieri/esse;

2. paucus

ratio -onis *f* = 1. causa quae rem planam

facit; 2. modus agendi, consilium;

3. causa qua factum defenditur

(excusatur); 4. deliberatio, consilium

prudens; 5. mens prudens; 6. rationem

habère alicuius: alicui consulere;

7. rationes: negotia pecuniarum; 8. mens prudens

ratus -a -um = 1. servandus (↔ irritus);

2. computatus, ratione constitutus;

3. pro rata parte: rato modo (↔ fortuitò)

re-bellare = bellum renovare

re-cedere = 1. ↔ procedere; retro cedere;

2. redire; 3. discedere; 4. evanescere;

5. removêre

recens -entis = novus atque integer

re-cidere recidis = rursus cadere, redire

re-cîdere = adimere (caedendo)

re-ciperare = rursus capere

re-cipere -cepisse -ceptum = 1. accipere,

admittere; 2. iterum capere; 3. se r.:

redire; 4. se recipere: animum recipere,

se recreare

re-conciliare = in gratiam restituere

re-cordari = reminisci

recordatio -onis *f* < recordari

re-creare = rursus vigentem facere

rector -oris *m* = qui regit

rectum -i *n* = r. aspicere: in r. prospicere

rectus -a -um = 1. verus, bene factus;

2. linea recta: —; 3. rectâ viâ: iter

omnium brevissimum; 4. oratio recta:

ipsa verba loquentis (“...”) ↔ oratio

obliqua (“...”)

re-cumbere -cubuisse ↔ surgere

re-cusare = 1. dicere se nolle; 2. repudiare

red-dere = 1. rursus dare; 2. dare; 3. vocem

r.: respondêre; 4. flumen r. ‘Tiberim’:

facere ut flumen ‘Tiberim’ sit; 5. facere

red-igere -egisse -actum = 1. in potestatem

alicuius r.: alicui tradere; 2. retro agere

redimire = circum ligare, vinculo cingere

red-ire = 1. rursus ire; 2. aliquis ire quo

habitat; 3. revenire, facere id quod

modo fiebat; 4. ad se r.: ad mentem r.

reditus -us *m* < redire

re-ducere = 1. ducere in locum ubi erat

antè; 2. redigere, restituere, referre

red-undare = abundare

re-fellere -fellisse = falsum esse

demonstrare

re-ferre -ttulisse -latum = 1. remittere

(litteras), ferre aliquid ad aliquem aliâ

regione habitantem; 2. nuntiare; 3. (in

tabulas) referre: inscribere; 4. gratiam

referre: gratiam pro gratiâ reddere; 5. ad

aliquem referre: aliquem sententiam

rogare; 6. de re referre (ad senatum):

rem ad senatum referre; 7. refertur:

narratur

rê-ferre = meâ/aliquis refert: mihi/aliqui

curae/optandum est

refertus -a -um = confertus, oppletus

re-ficere -fecisse -fectum < -facere = iterum

facere

re-fugere = 1. fugere iterum iterumque;

2. retro fugere, recedere

regalis -e = regius
regia -ae *f* = 1. domus regis; 2. familia regis
regina -ae *f* = 1. femina regnans; 2. regis coniunx
regio -onis *m* = 1. pars terrae; 2. pars urbis, vicus
regius -a -um <rex
regnum -i *n* = 1. regis imperium; 2. regnum tenêre/agere: regnare
re-gredi -gressum = redire, ↔ progredi
regulus -i *m* = parvus rex, regis filius
re-laxare = remittere
religio -onis *f* = 1. cura rerum divinarum, metus deorum; 2. culpa
religiosus -a -um (< religio) = sacer
re-linquare = 1. aliquem r.: ab aliquo abire; 2. deserere, linquare quae non debemus
reliquiae -arum *fpl* = quod reliquum est
reliquum -i *n* = 1. quod restat; 2. reliquum (tempus): tempus futurum; 3. reliqua: futura; 4. reliquum est ut: restat ut
reliquus -a -um = 1. ceterus; 2. reliquus: reliqua pars; 3. reliquus esse: restare, superesse
re-mandare = renuntiare
remedium -i *n* = res quae aegros sanat
remex -igis *m* = qui remigat
remigare = navem remis agere
remissio -onis *f* < remittere (↔ contentio)
remissus -a -um = placidus, tranquillus
re-mittere = 1. mittere ad locum/hominem unde venit; 2. cessare (animos); 3. ↔ contentere
re-morari = retardare
remotus -a -um = qui abest, distans
re-nasci = iterum exoriri, renovari
re-novare = novum (denuo) facere
re-nuntiare = 1. referre; 2. revocare, tollere
re-parare = 1. iterum parare; 2. reficere
re-pellere -ppulisse -pulsum = depellere, prohibêre
repens -entis = repentinus
repentinus -a -um <repente = 1. subitus; 2. ↔ exspectatus
reperere -psisse = manibus et genibus ire

reperire -pperisse -pertum = 1. quaesitum invenire; 2. reperiri: adesse; 3. excogitare
re-petere = 1. redire; 2. gratiam repetere: petere ut gratia referatur; 3. iterare; 4. memorare; 5. rês repetere: postulare ut rês reddantur
re-portare = colligere, obtinêre et domum secum ferre (post victoriam)
re-primere = coercêre
repudiare = recusare, dimittere
repulsa -ae *f* < repellere
re-putare = reputare rem: cogitare de re
re-quiescere = 1. quiescere; 2. dormire
re-quirere = 1. quaerere; 2. desiderare
rer iatum = arbitrari
res -ei *f* = 1. aliquid cuiuslibet generis; 2. aliquid quod agitur; 3. res publica: civitas, res omium civium communis; 4. res Romana: res publica Romana, civitas Romana; 5. res: res publica
re-scindere = 1. destruere, abrumpere; 2. irritum facere
re-sidere = sedari, cessare
re-sistere -stitisse = 1. consistere et manêre; 2. resistere alicui: repugnare aliquem
re-sonare = valde sonare
re-spergere -sisse -sum = aspergere
re-spicere = 1. ↔ prospicere; caput vertere ad aliquem aspicere; 2. curare
re-stare = 1. reliquus esse, superesse; 2. remanêre; 3. restat ut: reliquum est ut
re-stinguere = ex-stinguere
restis -is *f* = funis
re-stituere -uisse -utum = 1. reficere; 2. reddere; 3. rursus instituere; 4. renovare
re-tardare = tardum facere, impedire
re-ticêre = tacêre
re-tinêre -uisse -tentum = 1. tenêre ne procedat; 2. conservare
retro = eò unde venit
reus -i *m* = 1. qui in iudicio accusatur; 2. reus fieri: accusari
re-vehere = referre, remittere
re-verti -tisse/sum esse = 1. redire; 2. revenire

re-vincere = iterum vincere
re-visere = 1. iterum vidēre; 2. iterum visere
re-vocare = 1. iterum vocare, revenire iubēre; 2. removēre; 3. rursus capere/sumere, recipere; 4. restituere, redigere
rex regis *m* = 1. vir qui terram/urbem regit; 2. reges: rex et regina
rhetor -oris *m* = magister dicendi
rigēre = flecti non posse
rite = 1. bono ritu, recte; 2. iure
ritus -us *m* = modus sacra faciendi
rivus -i *m* = 1. parvus fluvius; 2. aquae ductus factus (non naturalis)
rixa -ae *f* = pugna cum tumultu
robur -oris *m* = 1. lignum durissimum; 2. vis resistendi; 3. robora virorum: viri validissimi
robustus -a -um (< robur) = firmus, validus
rogare = 1. orare; 2. interrogare
rogatio -onis *f* = lex lata; rogationem ferre: legem ferre
rogius -i *m* = 1. ignis quo mortuorum corpora incenduntur; 2. funus
rostratus -a -um = rostro munitus
rostrum -i *n* = 1. pars avium capitis eminens; 2. hasta ferrea e prora navis longae eminens
rota -ae *f* = instrumentum rotundum quod volvendo vehicula moveri possunt
rotundus -a -um = qui habet formam litterae O
ruere = 1. praecipitari, collabi; 2. se praecipitare, procurrere
ruina -ae *f* = 1. <ruere; 2. casus
rumpere rupisse ruptum = 1. aliquid in varias partes vi discicere; 2. aliquid finire facere; 3. abrumpere, subito finire; 4. destruere, ↔ facere
rupes -is *f* = saxum
raptor -oris *m* = qui rumpit
rutilus -a -um = ruber (ut ignis)

S

sacer, -cra -crum = 1. adorandus; 2. sacratus

sacerdos -otis *m/f* = 1. vir/femina cuius negotium est diis servire; sacerdos sacrificia facit et res divinas curat
sacrare = sacrum facere et deo tradere
sacrarium -i *n* = locus sacer
sacrificare = sacrificium facere
sacrificium -i *n* = bos/ovis/porcus occisus ut deo offeratur
sacrum -i *n* = 1. sacrificium; 2. sacra: res sacrae
saeculum -i *n* = 1. centum anni; 2. (hominis) s.: aetas (IV menses et XXX anni)
saepire -psisse -ptum = cingere
saevitia -ae *f* < saevus
sagittarius -i *m* = miles qui arcum et sagittas gerit
salinae -arum *f/pl* = loci ubi sal paratur
saltare = arte salire/membra movēre
saltem = tantum (si alterum non datur)
saltus -us *m* = mons silvis opertus
saluber -bris -bre = salutaris
salus -utis *f* = 1. (ei) salutem dicere: (eum) salutare; 2. <salvus; 3. saluti esse: salutem ferre
salutaris -e = qui salutem affert
salvēre iubēre = salutare
salvus -a -um = servatus
sanctus -a -um = iure divino tutus, sacer
sanguineus -a -um = sanguine plenus
sanguinolentus -a -um = sanguineus, cruentus
sanguis -inis *m* = 1. id quod per venas et cor fluit; 2. genus, gens, origo; 3. sanguine iunctus: cognatus
sapiens -entis = prudens et doctus
sapiens -entis *m* = vir sapientissimus
sapientia -ae *f* < sapiens
sarcina -ae *f* = quod miles fert
sarmentum -i *n* = ramus tenuis, virga
satelles -itis *m* = comes perpetuus et defensor
satīn' = satisne
satius = melius, potius
saucius -a -um = vulneratus
scaena -ae *f* = locus in theatro ubi fabula agitur

scalae -arum *f pl* = machina e pluribus gradibus constans qua utimur ad ascendendum in loca superiora
scandere -disse -ansum = ascendere
sceleratus -a -um < scelus
sceptrum -i *n* = baculum quo regis imperium significatur
sciens -entis = qui scit
scientia ae *f* < sciens
scire = 1. sapiens esse, noscere, ↔ ignorare; 2. doctus esse; 3. Latine scire: linguam Latinam scire
sciscitari = interrogare, quaerere
scopulus -i *m* = saxum eminens
scortum -i *n* = femina impudica quae amorem suum vendit
scribere -psisse -ptum = 1. litteris verba significare in loco (praecipue in tabulis); 2. scribendo narrare; 3. (milites) scribere: conscribere
scriptor -oris *m* = qui scribit
scriptum -i *n* = quod scriptum est, liber
scriptura -ae *f* = merces pro pastione in agro publico
scrutari = explorare
se sibi = 1. ipse; 2. secum: cum se; 3. ille; 4. inter se, alius alio
se-cernere = seiungere
secretò *adv* = in secreto, clam, sine testibus
secretum -i *n* = locus secretus
secretus -a -um = a ceteris remotus
secundò = iterum
secundum + *acc* = 1. sequens; 2. ex; 3. post
secundus -a -um = 1. II; 2. qui iuvat; 3. alter
securis -is *f* (*acc*-im, *abl*-i) = instrumentum quo lignum secatur et insigne imperii
secus *adv* = 1. aliter; 2. non ita
sedare = tranquillum facere (↔ turbare)
sedes -is *f* = 1. locus ubi aliquis sedet; 2. locus ubi aliquis habitat; 3. sedem capere: considerare
seditio -onis *f* = 1. discordia civium; 2. populi tumultus in regem
seditiosus -a -um < seditio
segnis -e = piger
se-iunctus -a -um = disiunctus

se-iungere = disiungere, dividere
semen -inis *n* = 1. id ex quo frumentum crescit; 2. semina: filii, stirps
se-met = se
semi-animis -e = nec vivus nec mortuus
semi-ermis -e = nec armatus nec inermis
semi-somnus -a -um = nec dormiens nec vigilans
sempiternus -a -um = aeternus
senator -oris *m* = unus ex DC viris senatûs
senatus -us *m* = 1. DC senatores qui summam potestatem in re publica Romanâ tenebant; 2. concilium senatûs; 3. senatum alicui dare: aliquem in senatum admissum audire
senecta -ae *f* = senectus
senectus -utis *f* = aetas senis
senescere -nuisse = senex fieri
seni -ae -a = VI et VI...
senior -oris *m* < senex (*comp*)
sensim = paulatim, caute
sensus -us *m* (< sentire) = 1. affectus, animi motus; 2. facultas sentiendi
sententia -ae *f* = 1. oratio, vocabula coniuncta; 2. sententia: id quod sentitur; 3. suffragium senatoris; 4. in eandem sententiam ire: consentire
sentire sensisse sensum = 1. oculis/auribus/naso/linguâ/corpore (i.e. manibus) accipere; 2. arbitrari
sepelire -ivisse -ultum = 1. (hominem mortuum) terrâ operire; 2. delêre, diruere, excindere
septeni -ae -a = VII...
septentrio -onis *m* = septentriones
septentrionalis -e < septentriones
septentriones -um *m pl* ↔ meridies
septuagesimus -a -um = LXX
sepulcrum -i *n* = locus ubi homo sepultus est
serenus -a -um = 1. (caelum) serenum: sine nubibus; 2. placidus
sermo -onis *m* = 1. id quod dicitur, verba; 2. lingua
serò *adv* (*comp* seriùs) ↔ mature
serpens -entis *f* = anguis
serus -a -um = tardus

serva -ae *f* = ancilla
servare = 1. integrum tueri; 2. salvum custodire; 3. ↔ rumpere
servator -oris *m* = qui servat
servilis -e < servus
servitium -i *n* = servitus (↔ imperium)
servitus -us *f* < servus (↔ libertas)
sescentessimus -a -um = DC
sestertius -i *m* = 1. nummus; 2. IV asses, quarta pars denarii; 3. sestertius nummus: II et semis (1/2)
setius = 1. minus; 2. nihilo minus/setius: tamen
sexagesimus -a -um = LX
si = 1. quoniam; 2. si +*coni*: significat id quod fieri posset/potuisset; 3. num
siccare = siccum facere
siccum -i *n* = terra sicca
siccus -a -um ↔ umidus
sidere sedisse = 1. considerare; 2. operire
sidus -eris *n* = stella
signare = 1. (epistulam) signare: cerâ claudere; 2. signo imprimere; 3. signatum: ex quo nummi facti sunt
significatio -onis *f* = 1. id quod significatur; 2. notum facere, nuntiare
signum -i *n* = 1. aliquid pictum (tabula)/ fictum (statua); 2. id quo imprimitur cera ad epistulas signandas, imago cerae; 3. res qua aliquid significatur, ut aquila exercitûs Romani; 4. id quo aliquid significatur; 5. signa movêre: e castris progredi; 6. sidus
silvestris -e < silva
similis -e *comp* -illior, *sup* -illimus = 1. qui idem esse videtur, eiusdem generis; 2. similis alicui/aliciuius: alicuius formam gerens; 3. veri similis: qui verus esse videtur
simplex -icis = qui ex uno constat
simul = 1. uno tempore; 2. simul atque: eodem tempore quo, cùm primùm; 3. simul: simul atque
simulacrum -i *n* = imago, signum
simulare = animum ostendere falsum
simultas -atis *f* ↔ amicitia

sinere sivisse situm = non prohibêre
singularis -e = 1. (numerus) s.: qui unam rem significat; 2. certamen singulare: c. inter singulos; 3. cui par non est
sinus -us *m* = 1. pars togae ubi res feruntur; 2. pars maris in oram intrans; 3. pectus; 4. res voluta; 5. pars cava/ locus cavus
si-quidem = quoniam
sistere stitisse = stantem facere
sitire = sitim pati
situs -a -um = 1. locatus; 2. positus, expositus; 3. in re aliquid situm est: ob rem aliquid est, res aliquid dare potest
situs -us *m* = locus ubi aliquid situs est
socer -eri *m* = pater coniugis
socialis -e < socius
sociare = consociare
societas -atis *f* < socius = 1. in societatem recipere: ut socium recipere; 2. hominum coniunctio qui rem communem persequuntur
socius -i *m* = 1. socii: homines qui communi fortunâ/negotio coniunguntur; 2. qui alterum adiuvat; 3. socii navales: nautae classis Romanae
socordia -ae *f* = ignavia
solari = 1. consolari; 2. mitigare
solêre -itum esse = 1. saepe facere; 2. ut solet: ut fieri solet
solitudo -inis *f* = locus solus/desertus
solitus -a -um = 1. qui solet esse/fieri; 2. maior solito: maior quàm fieri solet
solium -i *n* = sedes regia magnifica
sollicitare = incitare, persuadêre
solvere -visse -lutum = 1. ↔ vincire; 2.olvere pecuniam: dare pecuniam quae debetur; 3. (navem)olvere: vela dare in altum; 4. (promissum)olvere: perficere, peragere; 5. oratio soluta ↔ versus; 6. (animum)olvere: tollere, ex animo se liberare; 7. rumpere
somnium -i *n* = quod in somno videtur
somnus -i *m* = 1. id quod dormientes habent; 2. ducere somnos: dormire
sonare, -uisse = sonum dare
sonitus -us *m* = sonus

sopire = dormientem facere
sopitus -a -um = dormiens
sordidus -a -um = 1. ↔ mundus; 2. turpis, spernendus; 3. indignus
sors -rtis *f* = 1. oraculum inscriptum in tabellis, ex quibus una sumitur ex urnâ (vas sortium); 2. sortes: oraculum; 3. fortuna; 4. extra sortem: non sortito
sortiri = sortibus uti
sospes -itis = salvus
spatium -i *n* = 1. et longitudo et latitudo (<latius) et altitudo (<altus); 2. locus vacuus/apertus; 3. spatium (temporis): tempus; 4. spatium (temporis): anni
species -ei *f* = 1. forma, genus; 2. quod aspicitur; 3. forma, pulchritudo; 4. s. alicuius: quod videtur aliquis esse
spectaculum -i *n* = 1. id quod spectatur; 2. spectaculo (*dat*) esse alicui: spectari ab aliquo; 3. spectacula: spectatorum sedes
spectare = 1. attente aspicere, intueri, conspicerere; 2. continuo aspicere, tueri; 3. situs esse ad partes (septentriones vel meridies vel cet.); 4. ad rem tendere; 5. alio spectare: aliud significare
speculari = explorare
speculator -oris *m* = qui speculatur, explorator
specus -us *m* = spelunca
spelunca -ae *f* = antrum
spere sprevisse spretrum = despicerere, contemnere
sphaera -ae *f* = globus, corpus rotundum
spirare = 1. animam ducere; 2. flare
splendêre = clare lucêre
splendidus -a -um = splendens
splendor -oris *m* (< splendêre) = gloria
spolia -orum *n pl* = 1. arma hosti victo erepta; 2. praeda
spoliare = 1. s. aliquem: vestem/arma eripere alicui; 2. re s.: re exuere, rem adimere
spondêre spondisse sponsum =
1. promittere (in matrimonium);
2. promittere pro se ipso

sponsus -i *m* = maritus futurus
sponde = 1. meâ sponde: meâ voluntate, per me; 2. suâ sponde: per se
st! = tace!
stabilis -e = qui firme stat, constans
stabulum -i *n* = casa pecoris
stadium -i *n* = circus in quo iuvenes currendo se exercent
stagnum -i *n* = lacus aquae stantis (:non fluentis)
stare stetisse = 1. non se movêre, ↔ sedêre, ↔ ambulare; 2. pugnare, sub armis esse; 3. constare (pretio); 4. manêre, durare
statio -onis *m* = 1. milites qui locum custodiunt; 2. < stare
stativa -orum *n* = castra quae diu uno loco stant
stator -oris = qui sistit
statua -ae *f* = signum hominis
statuere -uisse -utum = 1. finire, fines rei designare; 2. constituere; 3. decernere, consilium capere
status -us *m* = 1. s. rerum: modus quo res stant (:se habent); 2. modus quo aliquis se habet
stellifer -era -erum = qui stellas fert
sterilis -e ↔ fertilis; (mulier) s.: quae parere non potest
sternere stravisse stratum = 1. (vestis) operire; 2. lectum sternere: vestem super lectum sternere; 3. humi proicere; 4. viam sternere: viam munire/facere
stillare = manare paulatim
stilus -i *m* = 1. instrumentum quo in tabula premo scribitur; 2. stilo: scribendo
stimulare = incitare
stipendium -i *n* = 1. merces militis; 2. stipendium/stipendia merêre/facere: militare; 3. pecunia rei publicae solvenda; 4. militia annua; 5. stipendia: militia
stipes -itis *m* = arbor sine ramis, baculum crassum
stirps -pis *f* = 1. liberi, filius/filia; 2. gens ex qua aliquis ortus est
strages -is *f* = caedes

stramentum -i *n* = id quo casae pauperum teguntur
strenuus -a -um = impiger
strepere -uisse -itum = strepitum facere
strepitus -us *m* = sonus magnus
stringere -inxisse -ictum = educere (gladium)
strophe -ae *f* = numerus versuum quo carmina dividuntur
struere struxisse structum = 1. parare;
2. excogitare
studère = 1. studère alicui rei: studiosus esse alicuius rei; 2. studère +*inf.* cupere
stultitia -ae *f* <stultus
stupe-facere = stupentem facere
stuprare = violare, vi comprimere
stuprum -i *n* = scelus feminae stuprandae
sub +*abl* = 1. ↔ supra; 2. sub aliquo: prope aliquem; 3. sub aliquo: sub imperio alicuius; 4. sub aliquo: inter tempus cùm aliquis imperavit
sub +*acc* = 1. (motus) in locum inferiorem;
2. sub idem tempus: eodem fere tempore; 3. respondens ad
sub-agrestis -e = satis agrestis (rusticus)
sub-dere = addere pòst; s. calcaria equo: equum calcaribus incitare
sub-ducere = 1. navem s. ↔ deducere;
2. exercitum subducere: exercitum a loco aliquo in alium locum ducere
sub-icere -iecisisse -iectum = 1. sub imperio ponere; 2. adicere; 3. subiectus: subtèr positus
sub-igere -egisse -actum = 1. sub imperium cogere; 2. cogere
sub-inde = continuò
sub-ire = 1. subire eum: sub eum ire;
2. umeris subire: umeris sustinère
sub-legere = legere (loco alicuius, supplendi causâ)
sublimis -e = 1. altus, superiore loco situs;
2. sublimis abire: ad caelum abire
sub-mittere = demittere
sub-movère = removère
sub-nixus -a -um = 1. fultus, fretus; 2. loco subnixus: in/sub loco situs
sub-scribere = sub loco scribere

subsellium -i *n* = sella humilis
subsidiium -i *n* = 1. milites qui auxilio veniunt, auxilium; 2. quod subsidio/auxilio est; 3. frumentaria subsidia: loca unde frumentum invehitur
sub-terraneus -a -um = sub terra situs
subtèr *adv* = infrà
sub-venire = auxilio venire, opem ferre
suc-cedere = 1. (tecto) succedere: (tectum) subire; 2. in locum alicuius sequi;
3. alicui succedere: in locum alicuius succedere; 4. sequi
successor -oris *m* = qui succedit
successus -us *m* = bonus eventus, fortuna
suc-cingere = cingere
suc-clamare = clamare responsum
suc-cumbere -cubuisse ↔ resistere; rei (*dat*) succumbere: re vinci
suc-currere = auxilium ferre
sudor -oris *m* = quod corpus facit umidum ob calorem vel laborem
suf-ficere -fecisse -fectum = loco alicuius facere/creare
suf-figere = pòst figere
suffixum -i *n part* < suffigere
suffragari (alicui) = suffragio favère
suffragium -i *n* = populi sententia comitiis declarata
sumere -mpsisse -mptum = 1. (e loco) ↔ (in loco) ponere; 2. cibum sumere: èsse;
3. bellum sumere: bellum incipere, inire
summa -ae *f* = 1. ↔ pars; summa rerum: universae res; 2. summa alicuius pars;
3. numerus computando factus
summum -i *n* = locus summus
summus -a -um *sup* < superus, *comp*
superior ↔ inferus = 1. *sup* < superus;
2. maximus; 3. summa alicuius pars;
4. ultimus
sumptus -us *m* = impensa (↔ quaestus); sumptum facere: pecuniam solvere
su-ove-aurilia -ium *n pl* < sus+ovis+taurus = sacrificium quo immolatur sus et ovis et taurus
super +*abl* = de
super +*acc* ↔ sub +*abl/acc*

super = in loco superiore/summo
superare = 1. vincere; 2. transgredi;
3. superesse; 4. superior esse
superbia -ae *f* <superbus
superbus -a -um = qui alios contemnit
super-eminere = eminere, superior esse
super-esse = 1. ↔ de-esse; 2. reliquus esse;
3. alicui superesse: post aliquem/
aliquid superesse (=vivere)
super-fundere (se) = effundi super ripas
superior -ius *comp* ↔ inferior = 1. *comp*
<superus; 2. numero superiores: plures;
3. locus superior: rostra; 4. prior
superus -a -um = 1. ↔ inferus; 2. di superi:
di caelestes
super-venire + *dat* = subito adoriri
suppeditare = offerre (rem utilem)
supplementum -i *n* = milites ad numerum
supplendum
sup-plere -evisse -etum = augere addendo
quae desunt
supplex -icis = orans
supplicatio -onis *f* = dies festus quo populus
ad omnia templa dis gratias agit
supplicium -i *n* = 1. poena severissima,
poena capitis; 2. cruciatus maximus
supra + *acc* = 1. in parte superiore/summâ;
2. trans, ultra; 3. plures quàm
suprà = 1. antea (in scriptis); 2. quae
superiora (priora) sunt
supremus -a -um = summus, ultimus
surgere sur-rexisse = 1. ↔ sedere,
↔ recumbere; 2. eminere
sus suis *m/f* = porcus
sus-cipere = 1. capere et sustinere;
2. accipere et suum facere; 3. recipere;
4. pati, subire
suspectus -a -um = 1. cui nemo confidit;
2. qui male fecisse putatur
sus-pendere -disse -ensum = pendentem
facere
suspiciari = 1. credere incipere; 2. animo
sentire
suspicio -onis *f* ↔ fides; in suspicionem
adducere: suspectum facere
sustentare = 1. sustinere; 2. alere

sus-tinere = 1. retinere aliquem/aliquid ne
labatur; 2. tenere erectum; 3. repugnare,
resistere; 4. tenere, continere; 5. pati;
6. conservare

T

tabella -ae *f* = 1. parva tabula; 2. alveus
tabernaculum -i *n* = tectum in castris
tabescere -uisse (↔ convalescere) = absumi
(morbo)
tabula -ae *f* = 1. lignum ceratum (cerâ
opertum) ubi stilo scribitur; 2. tabula
(picta): imago in tabulâ picta; 3. tabula:
tabula picta; 4. tabulae publicae:
aerarium
tabularium -i *n* = amplum aedificium in
quo tabulae et litterae publicae
servantur
tacere = 1. non loqui, non facere verbum;
2. rem tacere: de re tacere, non loqui de
re
taedere = taedet me rei (*gen*): res mihi
molesta est
taeter -tra -trum = foedissimus, horribilis
talentum -i *n* = 1. XXIV milia sestertium
(pecunia Graeca); 2. Graecorum pondus
statutum maximum [26 kg]
tam-etsi = etsi
tam-quam = 1. sicut; 2. tamquam si
tandem = 1. postremo (post longum
tempus); 2. tandem + *imp*: age!; 3. qui
tandem ...?: dic, rogo
tangere tetigisse tactum = 1. manum/
digitum ponere in re aliqua; 2. afficere
tantum = 1. non magis quàm; 2. adeò
tantum -i *n* = 1. tam multum; 2. tanti (esse):
tanti pretii
tantum-modo = tantum
tardare = retardare
tectum -i *n* = 1. summum opus quo tegitur;
2. domus
tegere texisse tectum = 1. operire;
2. occultare; 3. celare; 4. protegere
tellus -uris *f* = terra
telum -i *n* = 1. pilum vel sagitta; 2. securis
temere = temerario modo, ↔ caute

temeritas -atis *f* = nimia audacia
temperantia -ae *f* (< temperans) = modestia
temperare = 1. placidum facere (↔ turbare);
2. ab aliquo t.: abstinere; 3. (certâ ratione) miscere ac mutare
temperatio -onis *f* = vis temperans
temperatus -a -um = moderatus, placidus
tempestatas -atis *f* = 1. magnus ventus qui mare turbat ac altos fluctus facit; 2. eâ tempestate: eo tempore
tempestivus -a -um = idoneus, opportunus
templum -i *n* = 1. domus dei; 2. locus (caeli) ab augure finitus et sacratus;
3. spatium sacrum
temptare = 1. conari; 2. experiri; 3. bello temptare: bello experiri
tempus -oris *n* = 1. longitudo quam aliquid durat; 2. tempus in quo aliquid accidit;
3. tempora anni: aestas, hiems, ver, autumnus; 4. tempus esse +*inf*: tempus esse aptum ad aliquid faciendum;
5. tempora verbi: praesens, praeteritum, futurum; 6. tempora: occasio; 7. pro tempore: ut tempus postulat
tendere tetendisse tentum/tensum =
1. extendere; 2. (in locum) ire;
3. tendere ut: operam dare/postulare ut;
4. insidias tendere: insidias parare
tener -a -um = 1. mollis et tenuis, invalidus;
2. (oculi) teneri: pleni lacrimis
tenere -uisse -ntum = 1. rem prehensam habere ne cadat; 2. animum ostendere sibi ipsi prohibere; 3. habere; 4. tenere (cursum) navigare, pergere navigare;
5. (locum) tenere: ad locum pervenire, attingere; 6. vincere; 7. tenere: continere
tenuis -e = 1. gracilis, ↔ crassus; 2. (aer) rarus, qui facile evanescit
ter = 1. 3x; 2. ter quaterque: iterum iterumque
terere trivisse tritum = (tempus) terere: (t.) consumere
terminus -i *m* = lapis quo finis designatur
terrestris -e < terra
terror -oris *m* < terror = 1. metus, pavor;
2. homo/res qui/ quae terret

tertiò = tertium
tertiùm = tertia res quae eadem fit
testamentum -i *n* = litterae de bonis hominis mortui dividendis
testari = testem facere
testis -is *m/f* = 1. qui adest et videt;
2. spectator
thalamus -i *m* = cubiculum coniugum
thema -atis *n* = vocabuli pars cui in declinando adiciuntur variae litterae
thermae -arum *f* = magnae balneae
thesaurus -i *m* = auri et argenti copia occulta
tigris -is *f* = animal ferum lineis nigris et maius quam leo
tingere tinxisse tinctum = umidum facere
tiro -onis *m* = novus miles
titulus -i *m* = quod supra scribitur
tolerabilis -e = tolerandus
tolerare = ferre, pati
tollere sustulisse sublatum = 1. sursum movere; in caelum t.: gloria afficere;
2. sumere et secum ferre, auferre;
3. clamorem t.: clamare; 4. animum t.: audacior fieri; 5. adimere; 6. bellum tollere: bellum finire; 7. rumpere;
8. occidere
tonare -uisse: tonat = tonitrus fit
torquatus -a -um = torque ornatus
torquis -is *m* = ornamentum quod circa collum induitur
torrere -uisse tostum = igne siccare
torridus -a -um = qui torretur
torus -i *m* = lectus
tot-idem = idem numerus
trabs -bis *f* = 1. lignum longum quo tectum domus tenetur; 2. navis
tractare = 1. afficere; 2. gerere
tra-dere = 1. dare (de manu in manum);
2. narrare; 3. traditur: fertur, narratur
tra-ducere = 1. transferre; 2. aliquid t.: trans aliquid ducere; 3. (tempus) t.: terere, consumere
tragicus -a -um = qui tragoedias scribit
tragoedia -ae *f* ↔ comoedia
tragula -ae *f* = iaculum

trahere traxisse tractum = 1. ducere (currum); 2. post se ferre; 3. originem trahere: ortus esse; 4. (tempus) trahere: producere; 5. trahi: necessitate adduci

trâ-icere = 1. traducere; 2. transire; 3. transfigurare

tra-natare/trans-natare = transire natando

trans +acc = 1. motus ab parte loci citeriore ad partem loci ulteriorem; 2. ultra (↔ cis)

trâns = ultrâ (↔ cis)

trans-cendere = scandendo transire

trans-ferre -tulisse trans/tra-latum = 1. ferre in alium locum; 2. in triumpho ferre; 3. se transferre: se conferre

trans-figere = per medium corpus percutere

trans-fuga -ae *m* = perfuga

trans-fugere = ad hostem fugere

trans-gredi -gressum = transire

trans-igere -egisse -actum = peragere

trans-mittere = traicere

tran-silire -uisse < trans +salire

trans-ire = 1. ex loco in locum ire, trans locum ire; 2. ex factione aliquâ in aliam venire

transitio -onis *f* < transire

transitus -us *m* < transire

trans-marinus -a -um = qui trans mare est

trans-portare = traicere

trans-vehere = ultra mare vehere, transferre

trans-versus -a -um = linea transversa [-|-]

trecentessimus -a -um = CCC

trepidare = trepidus esse

trepidatio -onis *f* < trepidare

trepidus -a -um = pavidus, timidus

tribuere -uisse -utum = 1. praebere, dare; 2. fortunae t.: fortunâ factum esse censere; 3. aliis t.: ab aliis factum esse dicere

tribunal -alis *n* = locus superior cum sede magistratus

tribunatus -us *m* = dignitas tribuni

tribunus -i *m* = 1. praefectus; 2. t. Celerum equitibus praeerat; 3. tribuni plebis deni quotannis creantur qui annuam habent potestatem et legi/iudicio intercedere

possunt; 4. tribuni militum seni singulis legionibus praefecti sunt

tribus -us *f* (*pl dat/abl*-ubus) = 1. nomen regionum urbis; 2. centuria

tributum -i *n* = pecunia quae rei publicae tributur, vectigal

tridens -entis *m* = Neptuni sceptrum

triduum -i *n* = tres dies

triennium -i *n* = tres anni

triens -entis *m* = tertia pars assis

tri-geminus -a -um = 1. (fratres) trigemini: tres eodem die nati; 2. trigeminorum

tri-remis -e = navis quae ternos remos habet

triticum -i *n* = frumenti genus ex quo panis albus fit

triumphalis -e < triumphus

triumphare = triumphum agere

triumphus -i *m* = cursus imperatoris (=dux victor) per urbem

trium-viralis -e < triumvir

trium-viri -orum *m pl* = III viri quibus negotium publicum mandatur

trucidare = crudeliter occidere

trux -ucis = ferox

tuba -ae *f* = instrumentum longum metallicum quo flato sonum reddit

tubicen -inis *m* = qui tuba canit

tueri = 1. tutum facere, custodire; 2. intueri, spectare

tugurium -i *n* = casa

tum = 1. deinde; 2. tunc; 3. cùm ... tum: et ... et, non modò ... sed etiam

tumêre = tumidus esse

tumidus -a -um = turgidus, turbidus

tumulosus -a -um = plenus tumulorum

tumultuarius -a -um < tumultus

tumulus -i *m* = collis parvus

turba -ae *f* = 1. multitudo hominum; 2. confusio, tumultus

turbare = 1. turbidum (↔ tranquillum) facere; 2. perturbare; 3. sordidum facere miscendo; 4. ordinem solvere, destruere

turma -ae *f* = equitum numerus XXX

turmatim = in turmis

turpis -e = 1. foedus; 2. indignus
turris -is *f* = aedificium altum ad urbem
defendam exstructum
tutari = tueri
tutò *adv* = sine periculo
tutor -oris *m* <tueri = qui pro patre mortuo
liberos educandos curat
tutus -a -um = 1. sine periculo; 2. defensus;
3. certus, verus
tyrannis -idis *f* = imperium tyranni

U

uber -eris = fertilis
uber -eris *n* = pectus feminae quo liberi/
pulli aluntur
ubertas -atis *f* < uber
ubi +*perf* = ubi primùm, postquam
ubi +*plusq coni* = ubi +*perf*, cùm +*plusq
coni*
ubi-cumque = quocumque loco
udus -a -um = umidus
ulcisci ultum = 1. ulcisci iniuriam: punire
eos qui iniuriam fecerunt; 2. aliquem
ulcisci: necem alicuius ulcisci
ultimus -a -um *sup* <ultrà = 1. postremus;
2. extremus; 3. ultimo excidio: ultimo
excidii tempore; 4. ad ultimum: ad
extremum, ad postremum, postremò
ultor -ris *m* = 1. qui ulciscitur; 2. ultor
alicuius: qui aliquem ulciscitur
ultra +*acc* = 1. ↔ citra; 2. supra
ultrà = nihil ultrà: nihil aliud
ultrix -icis *f* = quae ulciscitur
ultrò = 1. suâ sponte; 2. sine causâ; 3. non
petens; 4. u. citròque: huc et illuc, inter
nos, invicem
ululatus -us *m* <ululare
umbra -ae *f* = 1. ↔ sol; 2. phantasma;
3. sub umbras: ad Inferos
unà = 1. unà cum: simul cum; 2. unà: unà
cum eo
unda -ae *f* = parvus fluctus
unde = 1. ↔ quò; 2. a loco/parte qui/qua; 3.
a quo/quibus
un-de-vicesimus -a -um = XIX
undique = ex omnibus locis/partibus

unguis -is *m* = manus/pes animalium secans
unice = admodum, singulariter, valde
unicus -a -um = unus et solus
unus -a -um = 1. I; 2. solus; 3. primus;
4. quidam; 5. ad unum omnes: omnes
uno ore
unus-quisque = singuli
urgêre = 1. premere; 2. instare
usquam = ullo loco
usus -us *m* = 1. <uti; 2. usu: occasione;
3. mos, consuetudo; 4. usu venire:
evenire; 5. usui esse: utilis esse
ut/uti *adv* = 1. tamquam, idem atque/ac;
2. eodem modo quo; 3. verbi gratiâ;
4. ut +*adi*, v.g. ut piger discipulus: piger
ut sum/es/est, quia piger sum/es/est
ut/uti *con* = 1. eodem modo quo;
2. ut +*coni*, v.g. volo ut venias: ut
completivum, sensum verbi complet
(id. ac “volo te venire”); 3. ut +*coni*: ad
+*ger*, quia vult +*inf*; 4. (tam, ita, sic, et
cet.) ut +*coni*: ut consecutivum, quod
sequitur ex alterâ oratione; 5. fit ut
+*coni*: ut completivum; 6. mos est ut
+*coni*: more fit ut; 7. ut +*coni*: quomodo;
8. ut primùm +*perf* = cùm primùm;
9. ut +*perf*: ut primùm, postquam
ut-cumque = quocumque modo
uter-que utra-que utrum-que = 1. et unus et
alter (diverso tempore); 2. utrique:
uterque; 3. utrique: et unus et alter
(nomina sensu plurali, ut populus)
uti/utî = ut, utinam
utilia -ium *n pl* = res utiles
utilis -e = qui prodest (↔ inutilis)
utilitas -atis *f* < utilis
utpote = scilicet
utrimque = ab utrâque parte
utrobique = utroque loco, utrâque parte
uxorius -a -um = qui uxorem habet

V

vacuus -a -um = 1. qui nihil continet;
2. vacuus aliquo: sine aliquo
vadere -sisse = ire, procedere
vadium -i *n* = aqua humilis (↔ altum)

vagari = 1. errare; 2. mente errare
vagina -ae *f* = res in qua gladii conduntur
vagitus -us *m* <vagire
vagus -a -um = errans
valère = 1. ↔ aegrotare; 2. validus esse;
3. vale!; id dicit qui discedit; 4. animo
valère: sapere
valetudo -inis *f* = 1. salus, <valère; 2. mala
valetudo
vallare = protegere
vallus -i *m* = palus ad castra munienda
vanus -a -um = vacuus, frustrà factus
varietas -atis *f* < varius
vastare = 1. vastum (desertum) facere;
2. delère
vastus -a -um = 1. ingens et desertur;
2. horrendus
vates -is *m/f* = 1. homo qui divino modo
res futuras praedicit; 2. poeta/poetria
vectigal -alis *n* = pecunia rei publicae
solvenda
vectigalis -e = qui vectigalia pendit
vehemens -entis = violentus, acer
vehementer *adv* = valde
vehiculum *i n* = currus
vel *adv* = 1. etiam; 2. aliter; 3. vel +*sup*: sane
vel *con* = sive, seu (=si vis, ad arbitrium,
saltem, quod idem est, et cet.)
velare = veste operire
velim +*coni* = utinam
velle voluisse = 1. voluntas alicui esse;
2. v. esse: vocare; 3. sibi v.: significare
venalis -e = qui vênit, qui emi potest
venari = feras persequi et occidere
venator -oris *m* = qui venatur
venenatus -a -um = venenus gerens
venenum -i = cibus vel potio quae mortem
affert
venia -ae *f* = 1. gratia qua ignoscitur factio;
2. veniam dare: ignoscere
venire venisse ventum = 1. huc ire; 2. oriri,
nasci; 3. ventum est: venerunt
vên-ire -eunt -iisse = vendi (*pass*)
venter -tris *m* = 1. pars corporis infra
pulmones, quò it cibus esus; 2. ventrem
ferre: gravida esse

ventitare = saepe venire
venun-dare = vendere
verbum -i *n* = 1. pars orationis;
2. vocabulum; 3. verba facere/habère:
loqui; 4. verba dare: illudere
vergere (in partem) = spectare, verti
versare = 1. hùc illùc vertere; 2. in animo
versare: excogitare; 3. reputare
versari = 1. hùc illùc moveri, errare; 2. in
periculo v.: in periculo esse, implicari;
3. habitare; 4. volvi, in orbem moveri,
verti
vertere -tisse -sum = 1. se movère ad
aspiciendum id quod est post tergum;
2. ad aliquem vertere: ad aliquem
spectare; 3. verti: circum moveri; 4. se
vertere: mutare; 5. vertens: qui vertitur
vertex -icis *m* = 1. aqua quae vertitur,
gurgis; 2. pars summa, culmen;
3. pars a medio remotissima
verum -i *n* = 1. id quod verum est; 2. bonum
et aequum; 3. veri similis: qui verus
esse videtur
verus -a -um = 1. is cui error non est, ↔
pravus; 2. ↔ fictus; 3. certus, ↔ dubius;
4. verum esse: rectum esse, oportère;
5. verius: potius
vesci = (carne) vesci: cibo uti, (carnem)
êsse
vestibulum -i *n* = locus clausus ante ianuam
vestigium -i *n* = 1. pes humi impressus;
2. aliquid in aliquo impressum 3. quod
reliquum est; 4. in vestigio: in loco ubi
statur; 5. vestigia: pedes
vetare -uisse -itum ↔ permittere
vetus -eris *sup* veterrimus = antiquus
vetustas -atis *f* <vetus
vetustus -a -um = vetus
vexare = 1. male tractare; 2. identidem
aggredi, vastare
vexillum -i *n* = signum militare
via -ae *f* = 1. linea terrae munita ad iter
faciendum inter urbes; 2. linea terrae
munita inter urbis domos/vicos; 3. iter;
de viâ fessus: itinere f.; 4. modus agendi;
5. viam facere: iter facere

viaticum -i *n* = pecunia ad viam (:iter)
necessaria
vicem, per *v.* = invicem
vicesimus -a -um = XX
vicinitas -atis *f* < vicinus
vicinus -a -um = qui propè habitat
vicissim *adv* = contrà
victima -ae *f* = hostia
victrix -icis *f* = femina victoris
vicus -i *m* = 1. pars urbis, viae domûsque;
via quae per vicum fert; 2. parvum
oppidum
videlicet (< vidère + licet) = scilicet
vidère vidisse visum = 1. oculis accipere,
sentire; 2. aspicere; 3. curare; 4. videri:
similis alicui esse; 5. videri: putare,
existimare; 6. videri: cogitare, mente
creare; 7. patribus (senatoribus) videtur:
placet patribus, patres volunt; 8. reputare;
9. curare, cavère
vidua -ae *f* = mulier quae maritum amisit
vigère = valère, vivus ac validus esse
vigil -is = vigilans
vigilia -ae *f* = 1. una ex quattuor partibus in
quibus nox dividitur; 2. vigiliae
↔ somnus
vigor -oris *m* = vires
vilitas -atis *f* < vilis (↔ carus)
vincere vicisse victum = 1. aliquis
certamine validior quàm alius esse;
2. hostes proelio caedere; 3. probare,
demonstrare aliquid certum esse
vinculum -i *n* = vinculum
vinculum -i *n* = id quod aliquis vincitur
vindicare = 1. ulcisci; 2. *v.* in libertatem:
liberare
vinea -ae *f* = 1. agrum in quo vites crescunt;
2. machina e ligno effecta sub qua
milites telis tuti ad moenia procedunt
violare = 1. (rei sanctae) vim afferre;
2. frangere (fidem et c.)
violenter *adv* < violentus
violentus -a -um = qui vi utitur, ferox
virginitas -atis *f* < virgo
virgo -inis *f* = femina quae nondum habet
maritum

virilis -e < vir = 1. stirps virilis: filius;
2. viri, ut vir; 3. toga virilis/pura: toga
alba sine purpurâ quam Romanus pubes
sumit positâ togâ praetextâ
viritim = per singulos viros
virtus -utis *f* < vir = 1. (militis) virtus: fortis
animus; 2. indoles et ingenia viri bona
vis vim vi *f* = 1. potestas; 2. impetus;
3. alicui vim afferre: alicui malum dare;
4. magna vis (alicuius rei): magna
copia; 5. multitudo; 6. (vocabuli):
significatio; 7. robur, magnitudo
visere -sisse = 1. visum ire; 2. spectandi
causâ adire
visu *sup II* < vidère
visum -i *n* = quod videtur
visus -us *m* = visum
vita -ae *f* = 1. <vivere; 2. vitam agere:
vivere
vitis -is *f* = 1. arbor quae uvas dat; 2. virga
centurionis vite facta
vitium -i *n* ↔ virtus
vituperare ↔ laudare
vivus -a -um = 1. qui vivit; 2. fluenti
vix-dum = vix adhuc
vocare = 1. nomen alicuius dicere ut huc
veniat; 2. appellare; 3. alicui dicere
'eum ad locum venire velle'; 4. in
crimen vocare: accusare; 5. in periculum
vocari: in periculum venire
volitare = hùc illùc volare
volucris -is *f* = avis quae volat
voluntarius -a -um ↔ coactus
voluptas -atis *f* = quod delectat, res iucunda
(↔ dolor)
volutare = volvere
volvere -visse volutum = 1. circum (in
orbem) agere/vertere; 2. (cum) animo
volvere: reputare; 3. volvi: verti;
4. volvi: versari, in orbem moveri, verti
vorago -inis *f* = 1. locus quo naves fluctibus
vorantur (:merguntur); 2. locus cuius
fundus altissimus est
vovère vovisse votum = (deo) promittere
vulgaris -e = qui vulgò fit
vulgò *adv* = inter vulgus, passim

vulgus -i *n* = populus, plebs
vulnus -eris *n* = 1. id quod in corpus accipit eum qui pulsatus est; 2. dolor
vultur -is *m* = avis quae corporibus mortuis vescitur

Z

zona -ae *f* = quinque sunt zonae mundi, quae velut cingulus globum terrestrem complectuntur: duae frigidae extremae, una torrida media, duae temperatae inter extremas et mediam

Zephyrus -i *m* = Favonius, ventus qui ab occidente flat

NOTAE

<i>abl</i>	ablativus
<i>acc</i>	accusativus
<i>act</i>	activum
<i>adi</i>	adiectivum
<i>adv</i>	adverbium
<i>c., cet.</i>	ceteri -ae -a
<i>comp</i>	comparativus
<i>coni</i>	coniunctivus
<i>dat</i>	dativus
<i>decl</i>	declinatio
<i>dep</i>	deponens
<i>f</i>	femininum
<i>fut</i>	futurum
<i>gen</i>	genetivus
<i>ger</i>	gerundium, gerundivum
<i>imp</i>	imperativus
<i>imperf</i>	imperfectum
<i>indecl</i>	indeclinabile
<i>inf</i>	infinitivus
<i>loc</i>	locativus
<i>m</i>	masculinum

<i>n</i>	neutrum
<i>nom</i>	nominativus
<i>part</i>	participium
<i>pass</i>	passivum
<i>perf</i>	perfectum
<i>pers</i>	persona
<i>pl, plur</i>	plural
<i>plusq</i>	plusquamperfectum
<i>praep</i>	praepositio
<i>praes</i>	praesens
<i>sg, sing</i>	singularis
<i>sup</i>	superlativus, supinum
<i>v.</i>	vide, versus
<i>voc.</i>	vocativus
=	idem atque
↔	contrarium
:	id est
/	sive
<	factum ex
>	fit
	finis thematis

BIBLIOGRAPHIA

Charisii Ars Grammatica. K. Barwick, 1964

Doderlein, L. Hand-book of Latin Synonymes. Trad.: Arnold, H. H.
London: Gilbert, J. & Rivington, J., 1841

Forcellini, Aeg. Lexicon Totius Latinitatis.

Giangoia, R. E. Vergilii Bucolica Carmina. Accademia Vivarium Novum,
2008

Lewis, C. T. & Short, C. A Latin Dictionary.

<<http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus:text:1999.04.0059>>

Ørberg, H. Lingua Latina Per Se Illustrata: Pars I: Familia Romana. Dania:
Domus Latina, 2005

Ørberg, H. Lingua Latina Per Se Illustrata: Pars II: Roma Aeterna. Dania:
Domus Latina, 2003

Ørberg, H. Lingua Latina Per Se Illustrata: Indices. Dania: Domus Latina,
2002

Ørberg, H. Ovidii Ars Amatoria. Domus Latina, 2010

Ørberg, H. Petronii Cena Trimalchionis. Domus Latina, 2003

Ørberg, H. Plauti Amphitryo Comoedia. Domus Latina, 2003

Ørberg, H. Sermones Romani. Domus Latina, 2004

Mir, J. M. (dir.). VOX: Diccionario ilustrado latino-español español-latino.
Barcelona: Bibliograf S. A., 1996

RAE. Diccionario de la lengua española: Vigésimo segunda edición.
<<http://buscon.rae.es/>>

Wagner, F. Lexicum Latinum seu Universae Phraseologiae Corpus
Congestum. Trad.: Borgnet, A. Brugis, 1878

